

WESTERN ROMAN

LASO

CIJENA 15 d. BROJ 376

APASKI KLANAC

G. F. Unger

APAŠKI KLANAC

G. F. UNGER: APAŠKI KLANAC
Naslov originala: APACHEN PASS
Copyright: Zauberkreis, Rastatt
Recenzija: Mladen Stary, književnik
Prijevod: Sonja Đerasimović
Grafički urednik: Ivica Bartolić
Urednik: Marcel Čukli
List izlazi 26. 12. 1980.

LASO – Izlazi svaki tjedan – Izdavač: RO NOvin-
sko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n. sol.
o. – OOUR Informativno-revijalna izdanja n. sub.
o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, Re-
dakcija »Romani i stripovi« – Glavni i odgovorni
urednik: Borivoj Jurković – Adresa uredništva:
»Laso«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Za-
greb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041)
515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelat-
nost »Vjesnik« n. sol. o. – OOUR Novinska rota-
cija n. sub. o. i OOUR TM n. sub. o., 41000 Zagreb,
Avenija bratstva i jedinstva 4.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) »Vjesnikova« Press agencija
Zagreb. Cijena pretplate za godinu dana iznosi 780 d ili 702 d s
popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 390 d ili 351 d s popustom.
Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 %. Pret-
plata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216
SOUR »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom za »Laso«. Cijena za
inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00 – Cijena
inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH
250,00, FF74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US 15,00 – Uplata za devizni
račun 30101-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb (za »Laso«)
Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Za-
greb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 9000 d, c/b
stranica 7000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog
sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu ŠRH broj 2935/
7-1973. od 26. XI 1973.

I

Dwight Keene i njegovi ljudi najgrublji su razbijači na cijelom Južozapadu. Najtvrdi i najprekaljeniji među njima zacijelo su Jim Steele, Ruiz Juarez i Kalispel Riley. S tom trojicom koloni na čelu, predvodeći svoje ljude, Keene odmah poslije sumraka jaše prema kanjonu.

Konji idu polako, iznemoglim korakom, jer zbog premorenosti ne mogu više kasom. Ljudi su već tri tjedna u sedlima i uvijek su se iznova morali boriti s nadmoćnijim neprijateljima. Svi su ranjeni, bolesni, iscrpljeni, potpuno gotovi i sredi.

Njihov je plijen stotinu i trideset kilograma zlata. Za toliko blago isplatili su se sve one užasne borbe. Tako barem oni misle.

Sad, još ove noći, htjeli bi ostaviti i Apaški klanac iza sebe. Nakon toga žele se samo negdje ulogoriti, negdje gdje mogu spavati i odmoriti se. Tek tada će podijeliti svoj zlatni plijen.

Poslije će se rasuti na sve strane svijeta i nekamo odjahati. To su njihove želje. Noć i nije mračna. Mjesec i zvijezde bliješte. Ali ovdje, između visokih i strmih litica stijena, ovdje vlada duboka sjena, neprozirna i prepuna tajnovitosti.

Odjek kopita povorke jahača is-

punja klanac. Neki čudan, neodređen osjećaj potmulog straha i jeze polako obuzima sve ljude Dwighta Keenea. Njihov je instinkt za opasnost osobito razvijen. U tome neobično nalikuju na vrlo lukave, iskusne i stare vukove.

No predvodi ih Dwight Keene.

Iza Dwighta Keena jašu Jim Steele, Ruiz Juarez, Kalispel Riley, zatim tri jahača od kojih svaki za sobom vodi još po jednoga teretnog konja natovarenog s četrdesetak kilograma zlata. Na kraju kolone još su trojica momaka. Svi su oni mladi. Nitko nije stariji od trideset pet godina.

Kad su prije poprilično tjedana krenuli u Meksiko po zlato, bilo ih je mnogo više. Bili su dvostruko jači no sad, na povratku kroz klanac. Platili su svoju cijenu.

Sve više i više se uspinju, ostavljajući za sobom jedan po jedan zavoj, jašući uskim, kamenitim putem koji od vozača poštanskih kočija i različitih teretnih zaprega zahtijeva najveće kočijaško umijeće. U toku proteklih godina nebrojena su kola i životinje baš ovdje pali u ponor.

Već je ponoć kad napokon stižu do vodene prepreke u klancu. Žele

se zaustaviti i malo predahnuti pokraj izvora u stijenama, desno od puta.

Ali baš se tad sručila paljba na njih.

Protivnici pucaju na njih s visokih litica, iz zaklona u procijepima stijena.

El Lobo i njegova banda nisu ništa manje strašni protivnici od Apaša koji su još do prije nekoliko godina harali u ovom klanu.

Odmah nakon prvog rafala hitaca, nekoliko Keenovih ljudi palo je pogodeno. Pala su i ona tri konja na kojima se nalazio teret zlata.

Dwight Keene i ostatak njegovih ljudi sad kao podivljali pucaju oko sebe. Osipaju vatru oko sebe, kako se kaže, »iz svih otvora«. Gotovo ništa ne vide od svojih protivnika. Tko se još može držati na svom konju i čiji konj još nije pogoden, sad se baca u bijeg.

Nekoliko jahača, iako teško ranjenih, ipak uspijeva uzmaknuti. Spasiti mogu samo svoj život jer zlato su izgubili.

El Lobo ga je uzeo pošto ga je Dwight Keene sa svojom ljudima donio iz Meksika. Od tog dana – zapravo od te noći – nitko nikad više nije čuo ništa o El Lobu. Kolale su glasine kako je El Lobo uspio skupiti dovoljno novca i dovoljno dragocjenosti da se mogao povući u miran život. Nitko ga nije poznao, jer je svoju bandu predvodio uvijek samo maskiran.

Nitko nije znao čak ni njegovu pravu boju kose ili bilo koji drugi karakterističan znak raspoznavanja. Nije se znalo čak ni to je li bio Meksikanac ili Amerikanac, jer je oba jezika govorio tečno i bez stranog naglaska.

Znalo se samo da je bio izrazito visok i krupan i težak najmanje stotinu kilograma.

Ali takvih je ljudi bilo mnogo u zemlji.

U ono je doba kolalo mnogo različitih priča o El Lobu. Tu i tamo je u toku svih proteklih godina i uhvaćen je poneki član njegove nekadašnje bande. Ali nijedan nikad nije znao reći ništa određeno o El Lobu. Poznavali su ga samo s dugom, crnom bradom, crnom kosom, crnim poveзом preko lijevog oka i golemim crnim šeširom kojega je širok obod uvijek bio duboko spušten nad lice.

II

U toku sljedećih godina u Apaškom je klanu uvijek bilo prepada. Ali put je ipak postepeno postajao sve sigurniji. Jednoga su dana na samom vrhu klanca izgradili malu postaju u kojoj su se poštanske kočije i teretne zaprege mogle zaustaviti i čak promijeniti konje.

Za čuvara te prolazne stanice odabran je prekaljen, iskusan i neustrašiv čovjek. Imao je dva sina koji su također znali dobro baratati oružjem i koji se nisu bojali ni bijelih odmetnika ni Apaša. I više od toga, oni su se čak vrlo dobro slagali s Apašima koji, doduše, nisu više bili opasni kao nekad, ali su još ponegdje vladali ili barem uznemiravali neke krajeve.

Bili su mješanci. Njihov otac, Clint Farrel, nekad je imao apašku ženu.

S tim Clintom Farrelom i njegovim poluindijanskim sinovima živjela je i jedna djevojka. Farrelova druga žena bila je Meksikanka i dovela je djevojku sa sobom u brak. Ali i ona je uskoro umrla, kao i prva Clintova žena. Taj je kraj bio suror i nemilosrdan za žene.

I tako je ta djevojka živjela s poćimom i polubračom.

Od onog dana kad je El Lobo sa svojom bandom u Apaškom klanu čekao u zasjedi na Dwighta Keena i njegove ljude da im otme zlatni plijen, prošlo je već dvanaest godina.

I sad, nakon vremenskog skoka od punih dvanaest godina, nastavlja se ova priča.

* * *

Četvorica muškaraca čekajući su sjedila na verandi stabilne, četverosobne brvnare. Vidi se, doduše, da su svoje najbolje godine života već prevalili, ali ipak još i sad djeluju nekako snažno. Nije teško već na prvi pogled konstatirati da se svaki od njih dobro zna brinuti za sebe i da je u stanju izboriti se za prvorazredno mjesto u bilo kako tvrdokornom i surovom društvu.

Brvnara je smještena pod visokim borovima, blizu strme padine. Pomoćne zgrade također su u dobrom stanju. Sve je građeno čvrsto i solidno, osobito korali opskrbljeni svježom izvorskom vodom dovedenom izdubenim deblima.

Svatko bi mogao prepoznati da su taj ranč izgradili ljudi koji znaju više od jednog zanata.

Četvorica na verandi svoje vrijeme inače zacijelo ne provode u takvu neradu kao danas. Na ranču uvijek postoji mnogo posla koji se mora obaviti.

Lako je zapaziti da muškarci nešto čekaju. Samo se rijetko pokreću. Oči su im neprekidno uprte u istu točku: otvor vrlo uskog klanca koji, kao što oni dobro znaju, vodi strmo uvis, u pravu planinsku divljinu, kraj divljih mustanga.

Kalispel Riley djeluje poput razbarušenoga i u borbama prekaljenog sokola, u čijem su mršavom, malom i žilavom tijelu, međutim, skrivene izdržljivost i tvrdokorna

otpornost pravoga pustinskog vuka. Iznenada progovara svojim razvučenim teksaškim dijalektom:

– Neće uspjeti. Rok ističe za pola sata. Kažem vam, momak neće stići i neće uspjeti položiti veliki ispit. Ne, nije ovo rečeno kao neki prigovor ili prijekor, jer momak je zaista sjajno izrastao. To što nije uspio uhvatiti Royal Stara... pa, stotine dobrih i iskusnih lovaca pokušavali su to bezuspješno svih ovih godina. Nikome to još nije pošlo za rukom. Zato ne bih rekao, da je momak zakazao.

Poslije tih riječi Kalispel Riley izvadio je duhan da smota cigaretu. Pri tom su njegovi prsti radili brzo, elastično i spretno poput prstiju prvorazrednog mađioničara, što je Kalispel donekle i bio.

Ali njegove su riječi odmah pobudile protivljenje.

Ruiz Juarez, malen, gibak i tamnopusli Meksikanac, čija je plavičasto crna kosa na zaliscima pokazivala već prve srebrnkaste sjedine, skočio je s drvena stolca.

– Caramba, amigo mio! Sumnjaš u našeg Jima? On bi ti i mjesec s neba skinuo, ako hoćeš! On će nam dovesti i Royal Stara! Ako i stotinu tisuća ljudi nije moglo uhvatiti tog konja, kralja svih konja, naš sin Jim to može! Kunem ti se!

– Kako se možeš zaklinjati za nešto o čemu još ništa pouzdano ne znaš? – upitao je treći prijekorno gledajući Ruiza Juareza.

Treći je muškarac snažno građen čovjek koji kao da se cijeli sastojao samo od skupljene snage i brzine. Već je bio ćelav. Lice mu je bilo prepuno tragova nekadašnjih divljih borbi poput lica bivših profesionalnih boraca. Ružan je, ali čvrsta i mudra pogleda. Još izgleda poput ponosna muškarca koji je uvijek uspio sačuvati svoje dostojanstvo i

nikad nije bio neki od onih primitivnih, plaćenih ubojica.

– Dobro, Jim, već znam – obrati se Ruiz Juarez Jimu Steelu. – Ponekad uistinu pretjerujem. Dakako, ne mogu se zakleti za nešto u što ni sâm nisam siguran. To je zbog ove napetosti zbog koje pričam svakakve gluposti.

Četvrti se cijelo to vrijeme nije ni pomaknuo. Ali sad je iz džepa svoje košulje izvadio stari sat, letimično pogledao na nj i zatim prema suncu, kao da želi utvrditi pokazuje li sat još točno vrijeme.

– Jim još ima dvadeset minuta – progovori tad odlučnim i ugodnim glasom. – On će prije no što to vrijeme istekne dovesti toga čudesnog pastuha ovamo, pred ovu verandu. Obećao je to. Prema tome, on će doći i dovesti Royal Stara. Moj je sin, isto kao što je vaš sin. Dali smo mu sve svoje najbolje osobine za život. Zato on može učiniti i postići više od tisuću drugih ljudi. On sâm vredniji je od nas četvorice zajedno. Vjerujem u njegovu pobjedu.

Nakon tih riječi ponovo je spremio sat u džep i napunio staru lulu. Imao je duge, smeđe i vrlo gipke prste. Njegova uska glava bila je prekrivena gustom, ledenosivom kosom. Profil njegova lica vrlo je oštar i djeluje snažno i muževno. Iz tog muškarca zrače zaista izuzetna snaga i sposobnosti. Možda su u mladosti svi njegovi putovi bili grubi i teški i možda je nekad bio vrlo usamljen, prije no što je našao dobre prijatelje.

To je Dwight Keene, onaj čovjek koji je nekoć sa svojim odabranim ljudima donio zlato iz Meksika i u Apaškom klanu naletio na zasjedu El Loba i njegove bande.

Da, to je on i njegovi stari partneri Jim Steele, Ruiz Juarez i Kalispel

Riley. Još je njihov prijatelj i njihov voda.

Kalispel Riley čudno ga je pogledao.

– Nisam ništa manje ponosan na našeg momka od tebe, Dwight – promrmljao je. – Ali ti si isto tako malo njegov otac kao što smo to mi. Iako on vjeruje da si mu ti otac, ipak bi trebao, barem kad smo mi sami...

– Prestani, Kalispel! – prekide ga Jim Steel. – Svi smo mi njegovi očevi, jer smo mu prenijeli sva svoja znanja i sve svoje sposobnosti. Imao je četiri učitelja od kojih je svaki na svom području postigao najviše. Kako može imati samo jednoga rođenog oca, smatrao je Dwighta za svog oca puštenog iz ratnog zarobljeništva kad ga je Dwight spasio iz goruće kuće. Prošlo je već dvanaest godina odonda. Zato je Dwight za nj rođeni otac. Tako smo se uostalom i mi dogovorili. I to je, dakle, i ispravno. Ali zato ga i mi možemo isto tako voljeti kao svoga rođenog sina. Ponekad zaželim da sam drugačije proveo svoj život. Možda bih tad imao sina kao što je Jim. Ali čovjek se ne treba žaliti, iako živi samo jedanput i ne može više početi od početka. Kad se karte podijele, uzimaš što dobiješ i s tim igraš svoju partiju.

Nakon tih riječi ponovo se duboko zavalio u svoj naslonjač. Bio je to osobito velik i masivan naslonjač. I ponovo je prikovao pogled za onaj otvor klanca kroz koji je morao stići Jim s pastuhom, ako je htio obaviti zadaću.

A to se moralo dogoditi uskoro.

Sva četvorica sad su šutjela. Nisu mogli ništa drugo ni učiniti nego čekati.

No uskoro se prekinula ta njihova velika napetost i očekivanje. Nije prošlo ni tri minute kad su ugle-

dali nešto zbog čega su skočili sa sjedala i potrčali do ograde verande. Oslonili su se na drvenu ogradu i stisnutih se očiju zagledali preko prekrasne doline u uski otvor izlaza iz klanca.

– Evo ga! Evo ga, stiže naš sjajni momak! I vodi Royal Stara sa sobom! Vidite li? Ima najljepšega od svih divljih pastuha, uhvatio je konja kojega ni stotinu iskusnih lovaca nisu uspjeli uloviti u prošle tri godine! Ali naš je Jim to uradio za samo četiri tjedna! Pogledajte samo kako sad taj pastuh za njim kaska poput vjerna psa! Ne jaše ga! A Royal Star naveliko šepa! Ne, u cijeloj zemlji nema sposobnijeg čovjeka od našeg Jima!

Dwight Keene izustio je to prepun najdublje i najiskrenije radosti, a i njegovi prijatelji također dišu duboko i uzbuđeno.

Tad je Kalispel Riley iznenada progovorio ponovo mirno i staložno:

– Sjednimo sad, inače će Jim misliti da je postigao nešto izuzetno, gotovo neku vrstu čuda. A to ne ide u naš odgoj, jer smo uvijek nastojali naučiti ga da sve izuzetne uspjehe doživi kao nešto po sebi razumljivo. Ne smijemo zato previše klicati i diviti mu se. Sjediti zato, prijatelji!

I tako su opet sjeli u sjenu krova nad verandom svladali sve svoje uzbuđenje i naoko s dosadom stali promatrati mladića koji im se približavao.

Od onog izlaza iz kanjona do kuće udaljenost iznosi nešto više od pet stotina metara.

Izenada progovori Dwight Keene:

– Kad smo već spomenuli da nitko od nas nije njegov pravi otac, htio bih vas upozoriti na jedno. Da, točno je da on nije moj sin. Ja sam ga samo izvukao iz kuće koju su

Apaši zapalili. Njegova je majka već bila mrtva, kao i ona dva pomoćnika na ranču. Samo je još desetogodišnji dječak živio. Mislio je da sam njegov otac koji je prije mnogo godina odjahao u rat i kojega zato on nije ni poznavao. Njegov je otac vjerojatno poginuo u ratu. Majka je dječaka uvijek tješila kako će se otac jednog dana vratiti kući. Stigao sam u trenutku u kome je dječak zacijelo želio da dode njegov otac i spasi ga. I zato sam za nj ja bio njegov otac. Ostavili smo ga u tom uvjerenju. Ponosan sam što me smatra svojim ocem. Vi ste mi prijatelji i partneri. Zajedno smo prolazili svim teškim životnim putovima i u svakom bih trenutku dao svoj život za bilo koga od vas. Ali isto tako bih vas i ubio kad biste jednog dana rekli Jimu da mu nisam rođeni otac. Ubio bih vas bez milosti! To ne smijete zaboraviti! Jeste li me razumjeli?

Pogledali su ga i sjetili se divljih vremena kad je on kao razbojnik predvodio svoju bandu. A oni su bili njegovi prijatelji, njegovi pomoćnici u koje je oduvijek imao neograničeno povjerenje. Da, sjećali su se dobro kako se on znao boriti i kako nikad nije iznevjerio zadanu riječ. Polako su kimnuli.

– Mi smo tvoji prijatelji, Dwight – tiho promrmlja Jim Steele. – Volimo te kao svoga velikog brata i volimo tog momka kao da je naš rođeni sin. Ali on može imati samo jednoga pravog oca. A to si ti. I tako će ostati. Dobro?

Druga dvojica kimnuše potvrđujući riječi Jima Steela i zatim upitno pogledaše Dwighta Keena.

– Hvala vam i oprostite mi na mojim oštrim riječima, ali danas je zaista izuzetan dan za sve nas i pomalo sam uzbuđen.

Tad su svi zašutjeli i zagledali se u mladog muškarca koji je gipko i lagano trčao prema njima poput onih Apaša koji bi na dan mogli trčati stotinu kilometara kroz pustinju. Ponosni pastuh kojega je ulovio u brdima uistinu ga je slijedio poput vjerna psa.

Tek kad su stigli u dvorište ranča, pastuh se zaustavio i bijesno zanjištao. Visoki i prekrasno građen mladić odmah je zastao i okrenuvši se prema konju tiho mu viknuo:

– Dodi, dodi samo, staro momče! Dodi sa mnom! Mi smo prijatelji i ostat ćemo zajedno! Ne brini ništa, Royal Star!

Pastuh, dakako, nije mogao razumjeti mladićeve riječi. Ali to nije bilo ni važno. Boja muškarčeva glasa smiruje ga i on se pokorava njegovu zvuku. Taj Jim Keene očito je znao nekim čudom pridobiti povjerenje i ljubav životinje.

Jim je zastao, vratio se nekoliko koraka i uhvatio konja za grivu. Zatim ga je odveo pred verandu. Pogledom je samo letimično provjerio položaj sunca na nebu.

Zatim se nasmijao, a njegovi su lijepi i jaki zubi bljesnuli. Ležerno je podignuo ruku u znak pozdrava.

– Dakle, stigli smo – obrati se muškarcima na verandi. – Evo ga, Royal Star. Zamalo smo zakasnili. A kako ste vi?

Ponovo se nasmijao i uspravio svoje jako i gipko tijelo čekajući da ljudi sidu s verande.

Muškarci su ga tad još jedanput ispitivački pogledali, ali ovaj su se put njihovi pogledi zadržali samo na njemu, a ne i na pastuhu, hvatanje kojega je bilo samo neka vrsta ispita za Jima. Da, vidjeli su dobro koliko je njegovo odijelo bilo izderano i prašno, koliko je on sâm bio umoran, prljav i gladan, koliko su se na njemu odrazila ta četiri tjed-

na koje je proveo u planinskoj pustoši loveći i boreći se.

Polako su koračali da ne uznemire pastuha. Zatim su stali u krug oko njega brižno pazeći da mu se previše ne približe. Napokon im se pružila prilika da pomno promotre to već gotovo legendarno čudo od pastuha, tog apsolutnog kralja među divljim konjima. Dwight Keene prvi je progovorio i prekinuo tišinu:

– Znači da si napokon ipak uspio uhvatiti Royal Stara, sine moj! I doveo si ga ovamo prije isteka roka, koji smo ti odredili: Potpuno si ispunio svoju zadaću. Royal Star nije osedlan. Doveo si ga ovamo pješice. Što to treba značiti? Ah, da, sad vidim i ranu na Starovoj nozi. Pa to je rana od metka? Nisi li ga zato jahao? Zar si ga možda morao raniti oružjem da ga uopće uhvatiš?

Posljednje je pitanje zvučalo vrlo oštro. Keenove oči postale su sive poput najtvrdjeg čelika. Svoj užaren, blistav pogled uperio je u mladog diva koji je prljav, oznojen, poderan i iscrpljen stajao pred njim.

Oči Jima Keena modre su poput vedrog neba iznad njih. Mirno uzvraćaju pogled muškarcu kojega smatra svojim ocem.

Ali prije no što je stigao odgovoriti, Dwight Keene brzo je odmahnuo rukom i nastavio:

– Ne, ti nisi ranio pastuha. Ti si preponosan da bi se poslužio takvim sredstvima kako bi ga uhvatio. Zacijelo si imao problema ondje u brdima, je li? Vjerojatno s drugim lovcima divljih konja? Dakle, gdje su sad? Odjahat ćemo u brda i poslati ih do vraga!

U njegovu glasu nije bilo prizvuka nadmenosti. Sve što je rekao zvučalo je poput golih i trijeznih konstatacija. A svatko tko bi ugle-

dao tu petoricu ovako na okupu shvatio bi da pred njim stoje ljudi koji su sposobni da se uhvate u koštac i s brojčano nadmoćnijim protivnicima.

Jim se u tom trenutku nasmijao, pomalo divlje i neobuzdano, ali i pomalo gorko i oporo.

— Ne, nije potrebno više — odgovorio je zatim. — Istina je, imao sam problema, ali riješio sam ih sam. Royal Stara sam ulovio lasom već prije više od dva tjedna. Imao sam nevjerojatnu sreću da mi je uletio u zamku pokraj jednog izvora gdje sam čekao na njega vrebajući iza stijena. Laso mi je bio dvostruko duži no običan. O da, Royal Star je točno znao dužinu normalnog lasa! Ali s ovim sam ga uspio iznenaditi! No, da, poslije sam svaki dan radio s njim. Sate i sate proveli smo neumorno se boreći. I polako smo se uspjeli sprijateljiti. On je izuzetno plemenito grlo. Zato je vjerojatno i tako sportski podnio to što je pobijeden u poštenoj borbi. Da, bilo je to prekrasno doba u onoj dolini. Ali tad su nastupili problemi. Jedna nam se skupina lovaca na divlje konje pridružila u našoj dolini. Dakako, odmah su htjeli Royal Stara. Morao sam se boriti... A onda mi više ništa drugo nije preostalo no da se bacim na Royal Stara i pobjegnem. Svu svoju opremu i ona dva konja koja sam poveo sa sobom morao sam ostaviti za sobom. Royal Star je ranjen. Banditi su nas progonili tri dana. Pratili su nas kroz planine. Više nisu htjeli samo Royal Stara, nego prije svega mene. Vjerojatno nisu mogli podnijeti to što ih je nadjačao jedan čovjek samcat. Željeli su se osvetiti. Tek sam jučer izvojevao posljednju bitku s njima. Ne vjerujem da je ijedan jedini od njih ostao neranjen.

Na trenutak je zastao i ogorčeno pogledao prema planinama.

— A najmanje sam jednoga od njih zacijelo ubio — promrmljao je zatim gledajući u svog oca i ostalu trojicu. — Borba za opstanak toliko je surova — zamišljeno reče, Jim Keene. — Oni muškarci su prave lude. Zašto me samo nisu ostavili na miru?

Dwight Keene mu tad pride i položi ruku na rame.

— Tako je to na svijetu — tiho mu reče. — A u ovoj zemlji to je osobito izraženo. Ljudi ovdje žive primitivno, povodeći se isključivo za svojim željama, i što je još gore, nagonima. Ne znaju što to znači poštivati i tolerirati druge. Ovdje se čovjek mora krvavo boriti za svoja prava. Ti si imao pravo da zadržiš pastuha i svoj život braniš svim sredstvima. Za tebe nije bilo nikakve druge pomoći osim vlastite snage. Ali ne brini, sine! Pomirit ćeš se s tim. S vremenom ćeš shvatiti da ti ne preostaje ništa drugo nego nemilosrdna i krvava borba kad ti ponovo netko nešto bude želio oteti ili te čak ubiti! Ako se ne boriš propast ćeš!

Dwight Keene polako se povukao. Glas mu se izmijenio, ponovo je postao ležeran i opušten kad ga je upitao:

— Zacijelo si gladan, je li?

Jim podignu ruku i obrisao lice. Djelovalo je to kao da s lica i iz svojih misli želi izbrisati nešto što ga tišti i opterećuje i u njemu prouzrokuje gorčinu.

Brzo je kimnuo. — I te kako! — odgovori zatim. — Već tri dana nisam ništa pojeo. Dobro da sam nekako uspio opskrbiti najnužnijim Royal Stara. Zaista je vrijeme da strpam nešto u želudac, inače ću se srušiti poput šupljeg debla. Ali sjetio sam se još nečega! Gore u planinama neprestano sam razmišljao

o tome. Prije četiri tjedna rekli ste mi da je hvatanje Royal Stara samo prvi dio ispita koji moram položiti da bih dokazao kako ste od mene napravili pravog muškarca. Vrlo sam znatiželjan što se tiče ostalih zadataka koje ćete mi postaviti. Da, znam kako me svaki od vas naučio mnogim stvarima... i...

— Kreni ti samo Jime! Odvedi ovo čudo od pastuha najprije u koral i pobrini se za nju kao za dobrog prijatelja. — prekinuo je iznenada Jim Steele mladog diva. — A zatim ćemo odmah nastaviti s ispitom. Uhvatio si neku vrstu božanskog konja, konja kakvog dosada nije jahao gotovo nijedan smrtnik. Već sad te vjerno slijedi poput psa. Ne želim te pitati kako si uspio u tome jer znam da te Ruiz naučio mnogim tajnama koje je do sada poznavao samo on, čovjek s najbogatijim iskustvom u kroćenju konja, najveći poznavalac konja na svijetu. Jedna je od tih malih tajni i taj trik s dvostruko dugačkim lasom. Ali i ja sam te također nečemu naučio. I sad bih odmah želio znati jesi li, pošto si tri dana gladovao, da, jesi li, dakle, ovako umoran i iscrpljen u stanju da izdržiš još jednu ostru mušku borbu. Idi sad, Jime! Pobrini se najprije za tvog kralja među svim konjima. A onda želim vidjeti što se zaista u tebi krije! Onda sam ja na redu da ti postavim zadatak!

Jimov je pogled još maloprije bio prepun umora, gorčine i onog izraza krajnje iscrpljenosti i praznoće, tako tipičnog za premorene i razočarane ljude. Ali, kad je čuo riječi Jima Steela naglo je živnuo i osjetio kako ga ispunja svježja snaga. Njegov je pogled iznenada počeo borbeno svjetlucati.

— Hiiii-jaaa! — čilo je uzviknuo i zgrabivši pastuha za grivu odveo

ga do malo udaljenog, praznog koral. Uveo ga je i, neprestano mu tiho pričajući, istimario ga, a zatim nahranio.

Royal Star još nije navikao na zrna zobi. Jim je svoga crnog pastuha s bijelom zvijezdom na prsima zato hranio iz ruku. Royal Star je međutim vrlo brzo shvaćao i već uskoro počeo sam zubima mljeti to njemu dotad nepoznato zrnje.

Jim ga je tad napustio, skinuo prljavu i od znoja slijepljenu košulju sa sebe i zatim se tako gol do pasa uronio u ledenu, svježu vodu u drvenom koritu. Bistra voda ga je osvježila. Prizor njegova golog poprsja s divno razvijenim mišićima svakoga bi kipara oduševio.

Jim Steel je dignuo ruku i progovorio:

— Pazi, Jime! Danas se nećemo igrati kao svih ovih godina. Danas ćemo se istinski boriti. Mene do sada još nijedan muškarac nije pobijedio u poštenoj borbi pesnicama. Ali želim da me ti danas pobijediš, jer u tebi vidim pravog muškarca. Snaga i okretnost samo su dio osobina koje pravi muškarac mora imati. Naučio sam te da se boriš, sad očekujem od tebe da pobijediš i mene!

Glas Jima Steela bio je čvrst i odlučan, ali u njegovim očima ipak je bio prisutan i trag sjete, kao da već naslućuje da će ga taj mladić kojega voli kao rođenog sina ipak pobijediti prvi puta u životu.

Ali on je također svjestan toga koliko će ta pobjeda ojačati Jimovo samopouzdanje. Jimu je ta pobjeda bila potrebna. I zato mu je neće lako dati. Tražit će od njega sve, jer je dobro znao koliko je taj mladić sposoban i što sve može. Napokon, nije li se sve te godine brinuo za njegov tjelesni razvoj, nije li ga on oblikovao i čeličio isto onako kao

što je nakad i sam odgajan i oblikovan u specijalnoj atletskoj školi.

Jim Keene skine svoj opasač s revolverom. Na njegovu licu bio je ozbiljan izraz otkako je začuo da treba pobijediti Jima Steela i da je to drugi zadatak njegova velikog ispita.

U njegovu opasaču više nema ni jednoga metka. Očito je da se u planinama oštro, do posljednjeg metka borio protiv lovaca na konje.

Polako se okrenuo prema Jimu Steelu.

– Oprosti mi, striče – jednostavno mu kaže – ali mislim da te u ozbiljnoj borbi mogu pobijediti. Naučio sam to od tebe!

– Samo naprijed, Jime! – kratko mu odgovara Jim Steele.

Tad počinju obilaziti i kružiti jedan oko drugoga.

Jim Steele, dosad nepobijedeni borac, mora upotrijebiti sve svoje bogato iskustvo i svoju golemu snagu. Ali ne postoji ništa, nijedan udarac, nijedan trik kome mladića nije naučio. Sve što je Jim Steele nekad morao naučiti na gorak način u stotinama divljih borbi i surovih okršaja u ringu, sve je to prenio tom mladiću. A sad ga ispituje. Prednost mladosti koju ima Jim Keene izjednačena je bogatim iskustvom njegova učitelja i mladićevim iscrpljenim stanjem nakon tri dana gladovanja i teških borbi u brdima.

Neukrotiva volja može i najiscrpljenijeg muškarca još jedanput osnažiti za najveće napore, može iz njega izvući i posljednje zalihe snage. U tom je trenutku muškarac u stanju nadržati i samoga sebe ako je posrijedi zaista poseban muškarac.

A Jim Keene to jest, Jim Keene je zaista poseban muškarac.

Protivnici stenju i dašću od naprezanja. Znoj im izbija iz svih pora, blista na suncu i sliva se s njih na pijesak.

I tad bacivši se iznenada svom snagom na protivnika, mladić uspije probiti dvostruki nelson Jima Steela – jednostavno ga probiti, kao da u mišićavim rukama Jima Steela više nema ni trunke snage. Mladić zatim baca svog učitelja uvis, prebacuje ga preko sebe, uz gromoglasan odjek obara na leđa i skače na njega. Poput pantere leži na njemu. Onaj se uzalud propinje i trza pokušavajući se osloboditi, nemilosrdnim ga stiskom svojih snažnih ruku nepomično priključuje uz zemlju, sve dok Jima Steela snaga potpuno ne napusti. a mišići mu se lagano podrhtavajući ne počnu opuštati i mlohaviti.

Jim Steel rukom triput udari o zemlju.

Stari je borac pobijeden, prvi put u životu pobijedio ga je jedan muškarac u poštenoj borbi.

– Dosta je, mladiću moj – teško dašćući šapuće Jim Steele.

Jim Keene istog trenutka skoči i pomogne mu da ustane.

– Striče Jime, oprosti mi – zadihano mu se obrati. – Ali ti si sam želio da dam sve od sebe. Nisam te smio razočarati.

– Ne, ne, Jime – odgovori Jim Steele. – Prvi sam put u životu dođuse pobijeden u borbi, ali ovaj je dan dan radosti za mene. Ovo mi je najljepši dan nakon ne znam koliko godina. Jime, kad odmoren kreneš u borbu, nitko na svijetu neće to moći pobijediti. Zadovoljan sam s tobom i sobom. Da, i sa sobom sam zadovoljan. Jime, ispunio si i ovaj zadatak toga velikog ispita. Ali ispit se nastavlja! Postaje sve teže i teže. Sad je na redu Dwight, tvoj otac, da ti postavi zadaću.

Mladić pusti Dwighta Keena da istupi.

Jim Keene se okrene prema čovjeku kojega smatra ocem. Još teško diše od maloprijašnjeg napora. Iscrpljen je, a cijelo mu je tijelo prevučeno ljepljivim slojem znoja i prašine.

Ali Dwight Keene mu nije dao ni trenutka odmora. Njegov je glas čak prilično oštar kao da već od početka želi ugušiti svaki otpor u mladiću.

– Uzmi svoj kolt, sine! Napuni ga i spremi se za pucanje, jer ispit se nastavlja! Evo, uzmi ovih šest metaka!

Da, njegova je zapovijed zvučala resko poput one koju voda izdaje svomu potpuno iscrpljenom čovjeku da bi ga još jedanput prisilio na nadljudske napore.

Jim Keene još je bio zadihao i potpuno iznuren. Teturao je čak i gubio ravnotežu dok je išao prema svom opasaču.

Okrenuo se prema Dwightu Keenu i pogledao ga u oči.

Još je bio umoran, tako neopisivo umoran. Najradije bi se jednostavno ispružio na zemlji i zasapo.

Ali njegov ispit nije bio gotov.

Ni on se nije želio još predati. Ne, toj četvorci koja ga je odgojila i prenijela mu sva svoja znanja i umijeća, da, njima je želio pokazati da su od njega zaista i stvorili pravog muškarca, da sav njihov trud nije uzaludan. Svim svojim bićem želi izdržati dokraja i položiti taj težak ispit.

Zato je uzeo šest metaka i polako napunio kolt.

Zatim je mirno čekao.

Dwight Keene mu kimnu i reče:

– I ovu ćeš zadaću obaviti, Jime. Siguran sam u to.

Govoreći to iz džepa izvadi tri oraha. Dwight Keene je stajao ot-

prilike tri koraka daleko od Jima. Brzo podiže ruku i baci orahe preko Jimove glave. Pri tom oštro vikne:

– Iza tebe, sine!

Jim se pognut i elastičan poput mačke okrenuo munjevitom brzinom. Sve se dogodilo u djeliću sekunde, sve je bilo zapravo samo refleksna kretnja.

Tad se Jim ukočio u svomu pognutom položaju. Samo je desnicu s koltom ispružio naglom kretnjom. Tri hica odjeknu nevjerojatnom brzinom jedan za drugim. Između njih gotovo se i ne može čuti razmak.

Prvi je orah pogodio na visini od čitavog metra još iznad zemlje, orah se razmrskao i tako reći nestao u zraku. Drugi orah na isti način pogodi samo trideset centimetara iznad zemlje.

Treći je orah dotaknuo zemlju, ali i taj se razletio već sljedećeg djelića sekunde.

Jim Keene polako ispusti dah. Spustio je kolt iz kojega se dizao tanak pramen dima. Okrenuo se prema muškarcima i osmjehnuo im se.

– Danas sam bio nešto sporiji no inače – obratio im se zatim. – Vjerojatno sam ipak vrlo umoran. Žao mi je što sam treći orah pogodio tek na zemlji.

Muškarci međutim i sami sad polako mogu odahnuti. I oni su također zadržali dah za vrijeme tog zadatka. I tada progovori Dwight Keene:

– Jime, poznavao sam najbolje revolveraše svijeta, a i sam sam bio jedan od njih. Ali poznajem ili sam poznavao jedva trojicu koji bi bili možda za djelić sekunde brži od tebe. Vjerojatno bi te pobijedio jedino Bill Hickok. Dakle, ispunio si i ovu zadaću, sine. Kao borac znaš se dobro brinuti za sebe, a i što se tiče konja nitko te ne može potući.

Zastavši na trenutak, Dwight Keene se okrene prema Rileyju.

— Sad si ti na redu, Kalispel, da mu postaviš zadatak!

— Jasno! — odgovori ovaj i stupi pred Jima.

— Naučio sam te mnogim umijećima, Jime. Dobar si bravar i kovač. Razumiješ se u oružje i znaš ras-klopiti džepni sat do posljednjeg djelića i zatim ga ponovo sklopiti. Naučio sam te također svakomu kartaškom triku i mađioničarskim vještinama. Sposoban si da otvoriš svaku bravu na svijetu. Idi sad u kuću! Ondje su ti brave. Nalaze se na stolu. Otvori bravu s brojčanom kombinacijom, kao što si to naučio. Dok budeš okretao valjčiće čut ćeš škljocanje zubaca, kad se otvore. Druge dvije brave moraš otvoriti komadićem žice ili satnom oprugom. Kreni sad, mladiću moj! Čekat ćemo te ovdje na verandi. Imaš pun sat vremena!

Jim Keene ga je čuo. Pogledao je Kalispela Rileyja, a zatim je njegov pogled preletio preko lica ostalih muškaraca pomalo začuđeno i upitno.

Tad se iznenada ponovo osmjehnu i zabaci pramen sa čela.

— Dobro, pokušat ću — polako progovori — oduvijek sam volio rješavati takve zadatke. Ali unatoč tome mislim da mi takva umijeća neće biti potrebna u životu, jer nikad neću provaliti u banku. A inače ne znam zašto bi još mogla biti korisna takva umijeća.

— Ne samo za banke — odgovori mu brzo Dwight Keene. — U toku godina postao si dobar kovač, bravar i mehaničar. A to je uvijek potrebno i korisno.

Jim na to samo kimnu i okrenu se prema kući.

Četvorica su se međutim još jedanput značajno pogledala prije no

što su se vratili na verandu. Oči su im blistale. Lica su im bila ozarena izrazom najdubljeg zadovoljstva.

Kratku je tišinu prekinuo Dwight Keene progovorivši vrlo svečanim glasom:

— Položit će i ovaj posljednji dio ispita. A onda... Da, onda je za nas napokon osvanuo dan kad ćemo se moći usuditi da od El Loba tražimo zadovoljštinu. Kucnut će napokon i taj trenutak kad ćemo moći odjahati El Lobu imajući izgleda da ga pobijedimo. Kako smo samo čekali taj trenutak! I El Lobo također čeka taj dan kao i mi. Oduvijek je znao kako ćemo se jednog dana pojaviti da mu otmemo njegov veliki plijen i osvetimo svoje stare prijatelje koji su poginuli onda u Apaškom klan-cu, kad smo uletjeli u klopku. Sad se napokon možemo odvažiti na taj pothvat! Jim će s našom pomoći pobijediti El Loba i njegove momke. Provalit ćemo u njegovu utvrdu i živu se izvući iz nje. Stvorili smo tigra protiv kojega čak ni El Lobo neće moći ništa učiniti. Nitko ga sad više neće moći zaštititi. Ne smijemo napraviti nijednu pogrešku, onda ćemo jamačno pobijediti.

Kad je Dwight Keene završio, trojica preostalih muškaraca samo su nijemo i zamišljeno kimnula.

Oduvijek su živjeli s opasnošću, oduvijek su mnogo toga stavljali na kocku i borili se. Ni ne pomišljaju da možda nije pravedno što i mladića kojega svi vole kao rođenog sina također uvlače u svoju osvetu.

Predugo su živjeli samo za taj dan. U međuvremenu su također uspjeli otkriti tko je El Lobo.

Nitko od njih mu nije dorastao. El Lobo je mnogo nadmoćniji od njih. A osim toga ima i nenadmašne ljude oko sebe na velikom ranču koji je stvorio.

Oni su dakle morali odgojiti tigra

od muškarca koji bi se mogao mjeriti s El Lobom. Njima tako ostaje jedino da se pobrinu za El Lobove ljude. I jedino tako imaju nade da pobijede.

Sjeli su na verandu. Jim Steele se u međuvremenu oprao i obukao košulju.

Nisu morali čekati ni sat vremena. Čak ni pola sata.

Nije prošlo ni punih četvrt sata prije no što se Jim s osmijehom na licu ponovo pojavio na verandi. Teturao je poput pijanca. Sad je zaista bio potpuno iscrpljen. Usredotočenost koja mu je bila potrebna da otvori brave oduzela mu je i posljednje rezerve snage.

Jim je teturao svjestan da se neće moći još dugo držati na nogama i da je samo pitanje trenutka kad će se srušiti na zemlju poput odsječenog bora.

Ali naprežući se još je uspio pitati:

— Što sad moram učiniti? Brave su otvorene!

Četvorica se nisu pomaknula s mjesta. Nepomično su sjedili znajući da je Jim položio veliki ispit.

— Ništa više, sine — odgovori napokon Dwight Keene. — Položio si svoj veliki ispit. Sâm vrijediš toliko koliko vrijedimo nas četvorica tvojih učitelja zajedno. Na štednjaku je krepka juha s mnogo mesa. Nemoj previše pojesti! Zatim otpavaj dvanaest sati. Kad se sutra ujutro probudiš, ispričat ćemo ti jednu priču. Kad budeš čuo tu priču, znat ćeš mnogo više o nama. A onda ćemo te zamoliti za pomoć. Ali za sve to ima vremena sutra. Veoma smo ponosni na tebe, sine.

Jim Keen samo umorno kimnu.

— Da, neka bude tako — promrmlja zatim i okrenu se prema kući.

Sljedećeg se jutra Jimu Keeneu

činilo da je sanjao surov, a ipak prekrasan san.

Četiri su ga muškarca odgojila i prenijela mu sva svoja znanja i umijeća. I onda su ga podvrgli velikom ispitu. Položio je taj ispit.

Sad im je ravnopravan. Sad sjedi s njima u krugu kao punovrijedan i pravi partner.

Šutke su sjedili za bogato prostrtim stolom zajutarkovali. Raspoloženje koje među njima vlada zaista je svečano. Ali Jim Keene ipak je jeo nevjerojatne količine jela. Njegovo mlado, snažno i žilavo tijelo nestrpljivo zahtijeva hranu koja će mu dati nove snage.

Napokon je i Jim sit i puni još jedanput veliku čašu mlijekom.

— Želiš li cigaretu? — upita ga Dwight počinjući tako razgovor.

— Hvala — osmijehnu se Jim i zatim odmahnu glavom. — Još ne uživam u duhanu.

Njegov pametan i pronicljiv pogled ispitivački je prelazio od jednoga do drugoga. Vidio je da su se sva četvorica veoma uozbiljila i prikrivala veliku uzbuđenost. Odmah je to zapazio, tako ih je dobro poznao.

Jim Keene je osjetio čudan nemir i znatiželju.

Ali on ništa nije pitao. Čekao je.

Nije morao dugo čekati, jer iznenada Dwight Keene, kojeg smatra rođenim ocem, progovori ozbiljnim glasom:

— Sutra krećemo u borbu, sine... u oštru i vrlo opasnu borbu koja nas sve može stajati života. A ti si sad naš najbolji čovjek. Ti bi morao preuzeti najtežu zadaću na sebe, zadaću koju ni jedan od nas četvorice sâm ne bi mogao izvesti. Prije no što te upitamo želiš li učiniti, moramo ti ispričati našu cijelu priču.

Jim mirno pogleda svog oca. Da, on voli tog čovjeka koji mu je bio i otac i prijatelj. Samo se vrlo nejasno sjeća goruće kuće, ranča, Indijanaca, mrtve majke i ljudi koji su radili na njenom ranču. Majka mu je uvijek govorila da će se njegov otac jednog dana vratiti kući. U posljednjem je trenutku i stigao. Prije no što se goruća kuća srušila na njega, stigao je čovjek koji ga je spasio. Bio je to njegov otac. Jim je u to vjerovao od samog početka. Svaki put kad bi se za vrijeme svoje duge bolesti budio iz bunovnih snova, zapalešno bi upitao:

– Oče, jesi li ovdje? Jesi li se vratio?

I uvijek bi mu miran i čvrst glas Dwighta Keenea odgovarao da je sve dobro i da je on pokraj njega.

Jim je volio tog čovjeka kojega je smatrao svojim ocem. Mnogo je vremena proveo sâ m s njim. Često su jahali. Zajedno su išli u lov na divljač, vukove, pume, a često bi gonili i kradljivce stoke i konja. Nebrojeno su puta sjedili sami za logorskom vatrom.

Od tog je čovjeka Jim mnogo naučio, stekao neku naobrazbu i upoznao se s problemima svijeta i ljudi.

Dwight Keene nije ga naučio samo pucati. Bio mu je dobar učitelj u mnogim stvarima i prenio mu više od prosječnog znanja i naobrazbe.

Jim je volio čovjeka koga je smatrao svojim ocem, jer Dwight Keene nije samo hrabar i smion, ne, on također zna biti i blag i obazriv, mudar, popustljiv i pun razumijevanja.

I baš zato što ga takvog poznaje i takvog voli, Jim je dogovorio Dwightu Keeneu:

– Ti si moj otac, a Kalispel, Jim i Ruiz odmah su iza tebe na popisu ljudi koje volim i koji mi mnogo

znače. Zapravo sam od svoje desete godine imao ne jednoga nego četiri oca. Moja bi sirota majka bila veoma sretna da to zna. Recite mi samo što trebam uraditi. Pa vi znate da ja volim, da uživam u dobroj borbi! Tako ste me odgojili! I takav sam!

Neko su vrijeme šutjeli i samo ga nijemo gledali. Možda su tek u tom trenutku, suočeni s tolikom privrženošću i tolikim povjerenjem mlađića u njih, prvi put pomislili kako to što rade nije baš ispravno. Možda su se tek sad osjetili loše sjetivši se kako su dječaka odgojili u pravog tigra od muškarca zato da bi im jednog dana bio od koristi i pomogao im.

Možda im tek u tom trenutku postalo jasno da se u njihovoj ljubavi prema njemu skriva i velik dio proračunatosti, dok on njih voli spontano i bez ikakvih skrivenih primisli, jer je s njima živio, kod njih odrastao, jer su ga oni odgojili i dali mu sve što je dječaku potrebno da izraste u muškarca.

Dwight Keene se nakašlja i prekinu nastalu tišinu:

– Možda ova borba u koju se moramo upustiti i nije sasvim legalna, sine.

Jim Keene odmahnu glavom tako žestoko da se ustalasala njegova prilično duga smeda kosa. Odmahnuvši je rukom s čela mirno odgovori gledajući oca ravno u oči:

– Svaka je borba opravdana i legalna ako se bori pošteno, ako protivnik borbu prihvati, ako je dakle i sâ m želi, ako za takvu borbu postoji stvaran razlog. To ste me vi učili, a to mi govori i vlastiti razum.

Ponovo su samo šutjeli pogledavajući jedan u drugoga.

– Ispričat ću ti sad našu priču, sine – počeo iznenada Dwight Keene jednostavno. Glas mu je, među-

tim, ipak zvučao pomalo usiljeno i promuklo. Malo je zastao, a tad nastavio:

— Prije malo više od dvanaest godina bili smo pljačkaši. Ja sam bio vođa skupine gerilaca koji su se za vrijeme građanskog rata borili na strani Južnjaka. Poslije rata pljačkali smo utjerivače poreza, ali poduzimali smo i druge stvari. Ali, vjeruj mi, uvijek smo pljačkali samo one koji su i sami bili vukovi preodjeveni u janjeću kožu, samo one koji su i sami bili nekadašnji razbojnici i koji su se obogatili na beskrupulozan način. Najveći dio našeg plijena obično bi odmah i razdijelili. Onda je, poslije rata, ovdje kod nas na jugu bilo mnogo bijede i sirotinje. Tako smo jedanput čuli za neku krupnu zvjerku u Meksiku, koja je imala rudnik zlata u vrlo teško pristupačnoj dolini. Taj je čovjek još držao robove: Indiose, Meksikance, Crnce, a i ponešto bijelaca američkog podrijetla. Rudnik zlata bio je pravi pakao za sve koji su radili ondje. Bili su zarobljeni u dolini koja je imala samo jedan ulaz odnosno izlaz. Ti su nesretnici u rudniku morali obavljati najteže poslove, živjeli su kao u najmračnijem srednjem vijeku. Vlasnikovi su plaćenici te bijednike bičevima tjerali na rad. Noću bi ih zatvarali u ćelije. Nisu dobivali nikakvu plaću, a za jelo tek toliko koliko je bilo potrebno da se baš ne sruše od iznemoglosti. Kako ih je u tim okolnostima mnogo umiralo, njegovi su pomoćnici pribavljali novu radnu snagu. Vlasnik je, dakako, bio vrlo utjecajan i moćan u Meksiku. Osim toga rudnika zlata posjedovao je i mnogo drugoga. Bio je uistinu nevjerovatno bogat. Guverneri su se trgali za njegovu naklonost, a generalni mu jeli iz ruku. Dakle, mi smo saznali za njega. I odlučili smo da ga napadnemo, oslobodimo njegove

robove i oduzmemo mu zlato. Skupio sam snažnu četu i tad sa svojim ljudima krenuo u Meksiko.

Dwight Keene ušuti na trenutak i pognute glave zamišljeno zagleda preda se. Zacijelo je još jedanput u mislima vidio svoj pohod u Meksiko.

I njegova su tri prijatelja pognula glave prisjećajući se tih prošlih vremena.

No samo nekoliko trenutaka poslije toga Dwight Keene diže glavu i nastavlja. Ovaj put njegov glas zvuči još oporije i tvrde:

— Svladali smo stražare na ulazu u dolinu, provalili i počeli borbu s plaćenicima onoga pasjeg sina. Pobili smo sve njegove revolveraše i oslobodili robove. Bilo je ondje više od tri stotine bijednika koje smo oslobodili. Ubili smo i onu zvijer od vlasnika rudnika i oduzeli mu njegovo zlato. S tim smo onda krenuli natrag. Gotovo svi smo bili ranjeni, a svi do jednoga iscrpljeni do ruba izdržljivosti. Druge bande, kojih je u Meksiku bilo mnogo, slijedile su nas da nam otmu plijen. O da, bio je to užasan bijeg kroz planine, preko polja kaktusa i kroz apašku zemlju bez vode.

Dwight Keene ponovo zastanu na tren. Nije samo on ubrzano disao, njegovu trojicu prijatelja sjećanja su također uzбудila.

Kalispel Riley, namrštena lica i potpuno predan sjećanjima na te minule događaje, čak je povremeno ispuštao poneku sočnu, promuklu psovku.

Dwight Keene brzo se pribrao i nastavio priču:

— Prešli smo granicu i opet se našli na teritoriju Arizone. I još smo bježali, jer granica nije bila nikakva prepreka za one koji su nas progonili. Dobro su znali koliko smo bili ranjeni i bolesni i kako se

naša izdržljivost i žilavost blizila konačnom slomu. Vjerovali su da će nam lako oteti zlato. Ali, mi smo ipak uspjeli pobjeći sve do Apaškog klanca. Znali smo da smo se spasili i da smo na sigurnom, samo ako uspijemo ostaviti Apaški klanac daleko za sobom. Mogli smo u klanecu ostaviti nekoliko ljudi koji bi bez problema čuvali klanac nekoliko dana. Ali nismo uspjeli proći kroz klanac. Gore, na samom vrhu, čekala nas je snažna banda. Uletjeli smo im u klopku i oni su bez ikakva upozorenja osuli paljbu na nas. Borili smo se i pokušali se probiti sa zlatom. Ali bili smo preslabi, iscrpljeni, ranjeni, bolesni. Samo smo se nas četvorica i još jedan-peti-čovjek izvukli živi te noći. Probili smo se kroz obruč, pobjegli i sakrili se na različitim mjestima. Tek nakon nekoliko dana ponovo smo se našli u zajedničkoj potrazi za vodom. Onaj peti čovjek odvojio se od nas, jer više nije htio ostavljati svoju obitelj samu. Mi smo ostali nastavili svoju potragu za bandom koja nas je napala iz zasjede u Apaškom klanecu. Ja sam se najprije vratio kući da stignem do vas. Ali dospio sam samo spasiti tebe. Onda smo izgradili ovaj ranč ovdje. Dvojica od nas nastavila su tragati po cijeloj zemlji tražeći vodu one bande koja nas je onda onako krvavo uništila. I uspjeli smo pronaći nekoliko članova. Također smo saznali da je njihov voda bio El Lobo. Nitko tog bandita nije poznavao. Uvijek je vodio svoje ljude maskiran, obraštao u dugu crnu bradu i s perikom. Trebalo nam je zaista mnogo vremena dok se napokon nismo dočepali jednoga od njegovih ondašnjih povjerljivih pomoćnika. Uхватili smo ga i natjerali da progovori. Od njega smo i saznali pravo ime El Loba. Već onda je to bio poznat čovjek. Zove se Jack Donovan. Malo

dalje na sjeveru ima golem ranč. To je zapravo čitavo malo kraljevstvo s više od četrdeset tisuća goveda. Pripada mu i cijeli grad s nekoliko malih naselja. Daleko seže njegov utjecaj. Važi za časnog i poštenog građanina, zovu ga čak i pukovnik Donovan. U zemlji koja je pod njegovom kontrolom, njegova riječ znači više od slova zakona. On bira šerife i imenuje suce, a u posljednje vrijeme čak čini i mnoge dobre stvari, izigrava velikog dobroćinitelja. I tako iz dana u dan postaje sve moćniji, utjecajniji, omiljeniji i bogatiji. Skupio je takvu četu profesionalnih revolveraša kakvu nećeš naći dvaput. Svaki prvorazredni, revolveraš i borac ponosan je što može jahati za Big Colonela Jacka Donovana. Daje im najbolje plaće i najbolje konje. A tek on sâm! Ni jedan od nas četvorice starih, prekaljenih boraca nije mu dorastao. Zao je, podmukao, surov i bezobziran, kad nešto želi postići. Ali on je istodobno i izuzetan borac, potpuno svejedno o kojemu je oružju riječ. I s golim pesnicama gotovo je bez takmaca. Nitko od nas ne bi ga mogao potući. Sa svojim ljudima za nas je gotovo nepobjediv. Za otvoreni napad trebala bi nam čitava mala vojska. Za iznenadni napad ne smije nas opet biti toliko, jer je preteško neopaženo prodrijeti u njegovo carstvo i sve do njega.

Dwight Keene zastane duboko udahnuvši. Obrisa znoj s lica na kome su se duboke, oštre bore jasno isticale. I njegova su tri prijatelja bila veoma uzbudena. U pogledima im je tinjalo divlje svjetlucanje.

Svi su promatrali Jima koji je sjedio kao oduzet i gutao svaku riječ ne progovorivši ništa. Po izrazu njegova lica vidjeli su kako on sve prima i kako suosjeća s njima.

On mora tako osjećati i razmi-

šljati poput njih. Napokon, on pripada njima, oni su ga na svoj način odgojili i podigli. Ali prije no što je uspio bilo što izustiti, Dwight Keene je nastavio priču:

– Jack Donovan već neko vrijeme zna da ga se mi želimo dočepati. Usudimo li se pojaviti na granicama njegova područja, dat će nas ubiti ili objesiti. Prije smo uvijek računali da će nas on ovdje napasti. Sad međutim znamo da nas on čeka. Da, čak nas je i izazvao da ga napadnemo. Pouzdaje se u svoje iskušane ljude, čitav svoj obrambeno-obavještajni sistem i u sebe samoga. Mi smo doduše u toku proteklih godina ostarjeli, ali još vjerujemo da se možemo mjeriti sa svim njegovim ljudima. S njim osobno više se ne možemo nadmetati. Godine su i njega izmijenile: skupivši sva ta iskustva, on kao da je postao još opasniji, nepobjediv. To je pravi tigar u ljudskom obliku, a nosi masku velikog dobročinitelja. Već odavno znamo da ćeš ti biti izuzetan muškarac. Kad smo spoznali što sve носиš u sebi, počeli smo te tako odgajati da postaneš jedini među nama koji će se moći suprotstaviti Jacku Donovanu i možda ga pobijediti. Sad si položio ispit koji nas je uvjerio da se s tvojom pomoći možemo suprotstaviti Jacku Donovanu i njegovim ljudima. S tobom ćemo vratiti svoje zlato i raskrinkati Jacka Donovanu pred svijetom. U njegovu se čeličnom trezoru osim zlata nalazi i njegov dnevnik. U njemu je napisano kakav je bandit Jack Donovan bio prije mnogo vremena. On nas je izazvao, obznanio nam da ga možemo potući i uništiti, ako se dokopamo njegova dnevnika. Misli da je taj dnevnik slanina kojom nas poput miševa može namamiti u svoju mišolovku. A sad, Jime, reci nam, hoćeš li

nam pomoći da potučemo svoga najgoreg neprijatelja.

Dwight Keene još nije ni stigao dovršiti svoje riječi, kad je Jim već skočio. Već je nekoliko minuta sjedio kao na vrućoj žeravici. A sad je stajao pred četvoricom muškaraca, visok, jak, gibak i pun odvažnosti.

– Oduvijek sam želio krenuti u izuzetnu borbu – počeo Jim grlenim glasom. – To vjerojatno želi svaki mladi muškarac koji hoće spoznati gdje leže granice njegovih mogućnosti. Da, hoću s vama odjahati u borbu protiv tog Jacka Donovanu. Hoću se boriti s vama, hoću da ga pobijedimo. Hoću vam pomoći da ga raskrinkate i smrskate njegovu moć. Ali to zlato nećemo zadržati za sebe, je li?

Pitanje je zvučalo zamišljeno i pomalo izgubljeno.

– Dakako, nećemo – odgovori Dwight Keene kimnuvši. – Ni mi ne želimo zlato za sebe. Mi smo ovdje izgradili dobar ranč. A osim toga Jack Donovan sve je ono zlato već odavno pretvorio u novac. Uzet ćemo mu današnju protuvrijednost u novcu. Ali za sebe nećemo ni dolara. Postoje tisuće i tisuće siromašnih ljudi u našoj zemlji.

– Onda je dobro, oče! Krenimo u borbu protiv Jacka Donovanu!

Samo su čekali taj trenutak.

IV

Prošla su tri tjedna. Do Jacka Donovanu u Starlight Valleyju dalek je put. Osim toga krenuli su zaobilaznim putem kako ih ne bi već usput prepoznali i najavili njihov dolazak.

Jahali su samo noću, čak i prvih dana kad su još mnogo milja bili udaljeni od Donovanova ranča i kad su ih još mnoge planine, rijeke, nizine i Apaški klanac dijelili od cija. Za vrijeme njihove odsutnosti na njihov ranč paze odani meksički

kauboji, takozvani vaqueri. Za to se ne moraju brinuti.

Pošto su dovoljno duboko odjahali na zapad, okrenuli su napokon prema sjeveru i, prošavši pokraj Tucsona, usmjerili prema Stolnim planinama. Dakako, izbjegavali su sve gradove, naselja, rančeve, čak i logore.

Poput sjena jahali su kroz noć.

Nadali su se kako Jack Donovan još nije nanjušio da mu se približavaju četvorica koja su sa sobom vodila mladoga, neustrašivog, gotovo nepobjedivog borca.

Mogli su se samo nadati da Jack Donovan o tome ništa ne zna, da ne zna da su napustili svoj ranč. Kad bi to znao, znao bi da su na putu prema njemu.

Kad su dovoljno zamaknuli prema sjeveru, ponovo su morali skrenuti na zapad. Sad su za sobom ostavili već niz usamljenih, skroviatih logorišta. Pred njima se nalazio Apaški klanac. Nema druge mogućnosti, moraju proći kroz klanac, putem poštanske kočije i teretnih zaprega.

Kad je Jim Keene izrazio svoja strahovanja, Dwight mu je odgovorio:

– Dakako, Jack Donovan tako reći odmah saznaje ako neki posebni jahači prođu kroz klanac i zadru u njegov teritorij. Ali ovaj put neće dobiti obavijest. Poštanski agent koji ondje gore sa svojim sinovima i kćerkom održava tu tako važnu poštansku stanicu naš je stari prijatelj. To je peti čovjek koji je osim mene, Kalispela, Jima i Ruiza onda preživio i uspio se spasiti. On je naš važan pomoćnik. Doduše, poštanski je agent, ali se Jack Donovan pouzda u njega. Ovaj put Donovan neće dobiti obavijest koju bi inače dobio, kad pet jahača noću prođe kroz klanac. Poštanski agent

ima gore u klanecu golube pismo nose za takve svrhe.

Jim nije ništa rekao na to. Dok su se polako uspinjali uz klanac razmišljao je kako je Donovan osigurao svoje carstvo od nepoželjnih iznenađenja i kako su njegova četiri oca cijelo to vrijeme bila dobro obaviještena o svemu što se ticalo Donovana.

Jim iznenada shvati da su i njega odgojili jedino za taj cilj: da im posluži kao najjači adut u osvetničkoj borbi protiv Jacka Donovana.

Ali, pomisli iznenada, pa to je njihovo pravo. Ja sam njihov sin. Napokon, ja pripadam njima, dio sam njihove zajednice i njihovi neprijatelji i moji su neprijatelji.

Po najcrnijoj noći uspinjali su se prema vrhu klanca. Nebo je bilo potpuno zakriveno oblacima. Oluja se navlačila već cijelo poslijepodne.

Za njih četoricu toga je dana, poslije više od dvanaest godina, sve još bilo kao onda kad su one krvave noći potpuno nespremni uletjeli u El Lobovu klopku i kad se za njih otvorio pravi pakao. Ponovo su se svake sitnice sjećali jasnije nego ikad.

Ali i dana neće uletjeti u klopku.

Jim jaše na svomu jedinstvenom pastuhu Royal Staru koji se u međuvremenu privikao i na ostale i sad ih podnosi u svojoj blizini, ne postajući zbog njih nervozan ili čak uplašen.

Između njega i Royal Stara razvio se sasvim poseban odnos. Ako je istina ono što se govori, naime da konji ne znaju misliti i da se ponašaju isključivo prema navikama, onda je Royal Star iznimka. Gotovo je neobjašnjivo kako su pastuh i njegov jahač na neki začudujući način postali prijatelji. Royal Star u

svim situacijama nagonski shvaća što je posrijedi.

I tako su petorica muškaraca kad se spustila noć krenula kroz klanac. Noć je bila tako crna da su jedva nazirali rub uskog puta. Njihovi su se konji bojali da se ne okliznu i survaju u duboki ponor pod njima.

Oko ponoći stigli su do vodenog prijelaza na samom vrhu i u daljini ugledali usamljeno svjetlo u crnoj noći.

Zaustavili su se.

Dwight se obratio Jimu:

– Pred nama se nalazi stanica poštanske linije. Ovdje stanuje Clint Farrel sa svojim sinovima Bretom i Ringom i djevojkom koju je njegova druga žena dovela sa sobom u brak. Ta je djevojka, mislim da se zove Mara, zaista vrijedna žaljenja. Vodi doista bijedan i tužan život za djevojku. Živi ovdje gore u klanu sama s tri muškarca koji joj čak nisu ni u krvnom srodstvu. Clint Farrel nije njen pravi otac, a Bret i Ringo nisu njena rođena braća. Ali krenimo dalje! Veoma bih se začudio kad se neki od Farrelovih ne bi već oдавно šuljao ovdje naokolo i pratio nas kroz mrak!

Potjerali su konje, ali već uskoro zaustavi ih nečiji glas. Bio je promukao i grlen, ne baš glasan.

– Ah, a tko to dolazi u ovo doba?

Zaustavili su se, jer je pitanje dopiralo iz mraka malo dalje od zgrade stanice. Za čovjeka koji s puškom leži na zemlji i ima oči poput divlje mačke, njihove su siluete jasno ocrtane na noćnom nebu bile izuzetno dobra meta.

Dwight Keene mirno odgovori u mrak:

– Reci svom ocu da smo stigli. Ringo. Ti si Ringo, je li? Glas tvog brata zvuči drukčije.

Nekoliko je trenutaka vladala tišina.

Zatim im Ringo Farrel odgovori:
– Jašite prema kući!

Nastavljaju put do kuće. Kad su joj se približili, na njih je pao tračak svjetlosti što je dopirao kroz prozor stanične zgrade.

Ringo ih je, nastavio neopaženo slijediti kroz mrak. Znaju da u rukama nosi spremnu pušku i svima im je neugodno. U svima tinja bijes. Kalispel iznenada tiho zareži:

– Taj prokleti Indijanac... već me svrbe dlanovi da ga se dočepam...

Ali moraju nastupiti skromno i miroljubivo. Potrebna im je pomoć Farrelovih, jer ih i njihov povratak koji će vjerovatno biti divlji bijeg, također vodi kroz ovaj klanac. A prijateljstvo Farrelovih potrebno im je i zbog drugih razloga.

Uz rub stanične zgrade pojavljuje se muški lik koji također pita:

– Tko je to?

– Mi smo, Clinte! – kratko mu odgovara Dwight Keene.

Poslije toga otprilike pola minute vlada tišina. A zatim iz mraka dopire Ringov glas:

– Sami su prošli kroz klanac. Osim njih nema nikoga.

– Onda i dalje ostani vani i pazi, Ringo – odgovara Clint Farrel. Okrenuvši se prema petorici jahača nastavlja pomalo namrgodeno:

– I ti uistinu kaniš preuzeti taj rizik na sebe, Dwighte? No, dobro, dodite iza kuće! Oslobodit ću staju za vas i vaše konje. Moja kćerka pripremit će vam večeru. Dodite!

Krenuli su za njim u mrak iza stanične zgrade. Otvorio je vrata staje i zapalio svjetiljku. Pojavio se još jedan čovjek.

– Ovo je Bret Farrel, njegov drugi sin – objasni Dwight Jimu. – Veoma su slični jedan drugome,

Bret i Ringo. Možeš ih razlikovati jedino po očima i glasu. Ali to je zato što su blizanci.

– Oče, ovo bi nas moglo uvaliti u probleme i teškoće – obrati se Bret svom ocu.

– Zaveži već jedanput i prestani meni dijeliti savjeté – odbrusi mu Clint Farrel. – Bolje nam pomози i pobrini se za konje. Ali, najprije probudi Maru. Neka pripremi jelo. I nemoj samo zaboraviti, Brete, ovo su moji stari prijatelji i drugovi. Što pripada meni pripada i njima.

– Dobro – zlovoljno promrmlja Bret i izgubi se na trenutak. Nije prošlo dugo i eto ga u staji. Pomagao im je spretno i bez riječi. Jedva je malo iznad srednje visine, ali vrlo je mišićav i gipak. Djeluje gotovo kao osobito snažan Apaš, široka lica i tamne puti.

– Sutra moramo potkovati dva konja – mirno progovori Dwight.

– Bio je to naporan i težak put, daleko od svih cesta i naselja. Ostajemo sutra cijeli dan dok se ne spusti noć.

– Dobro – promrmlja Clint Farrel.

Nastavili su nijemo raditi oko konja, skinuli su sedla i tovar s umornih životinja, brisali ih, timarili, hranili i pojili.

Zatim su se petorica pridošlica i sami oprali pokraj vodovoda. Napokon su ušli u kuću kroz stražnja vrata.

U malenoj gostinjskoj prostoriji u kojoj se putnici poštanske linije i svi vozači teretnih zaprega u prolazu odmaraju i dobivaju jelo i pilo, veliki je stol bio prostrt. Vrata prema kuhinji bila su otvorena. Miris pečene slanine, jaja i ostalih jela širio se zrakom.

Zauzeli su mjesta za stolom. Clint Farrel progovori:

– Dok jedan od mojih sinova vani čuva stražu, ne morate se brinuti da će vas bilo tko ovdje iznenaditi. I meni je samome veoma stalo da vaš pothvat uspije, kako vam nije ni teško pretpostaviti. I ja bih sam želio...

– Dobro, dobro Clinte – prekide ga Dwight Keene. – Tebi je poznata tvoja zadaća. Moraš nam čuvati odstupnicu kroz klanac pri povratku. Zato ćeš dobiti svoj udio, koji si mogao dobiti već prije više od dvanaest godina da nismo uletjeli u onako podmuklo postavljenu klopku. Među nama je sve jasno, Clinte. Sve smo se već potanko dogovorili prije nekoliko mjeseci, kad smo se našli u Tucsonu. A poslije sam ti još napisao da se ništa nije izmijenilo i da naš dogovor i dalje vrijedi.

Jim Keene čuo je te riječi, ali one uopće nisu doprle do njega. Sa svog je mjesta kroz otvorena vrata mogao gledati u kuhinju. Povremeno bi ugledao djevojku kako se kreće između stola, štednjaka i ormara spremajući večeru za njih.

Jim Keene još nije vidio mnogo djevojaka ili žena. Njegova su ga četiri oca odgojila u osamljenosti. U neko naselje ili čak grad odjahali bi samo vrlo rijetko.

Jim Keene nije imao mnogo mogućnosti uspoređivanja. Ali svejedno bi se mogao zakleti da je djevojka koju je gledao kako se kreće po kuhinji ljepša od tisuću drugih!

Divio se njezinim gipkim kretanjama koje su djelovale tako skladno i nježno. Divio se njezinu držanju pokraj štednjaka i njezinu mekom hodu.

Zatim je promatrao njezin jasan profil i pomislio kako joj je nos malo izazovno prčast, a lice tako nevjerojatno živahno i izražajno, istodobno toliko djevojačko i toliko energično.

Ona živi s tri muškarca koji joj nisu čak ni u krvnom srodstvu, iznenada mu preleti mislima.

Tad međutim začu Breta Farrela, koji je sjedio pokraj njega, kako ga pita:

– Zašto neprestano buljiš u Maru?

Razvalit ćeš oči iz duplji! Nisi li još nikad vidio nijednu djevojku? Ovo je moja sestra i nije ovdje zato da bi ti neprekidno buljio u nju!

U glasu Breta Farrela ležala je neskriivena ljubomora, a možda čak i bijes. Jim polako okrene glavu i pogleda Breta Farrela ravno u oči.

– Zašto ne bih gledao tako lijepu djevojku? – upita ga mirno.

– Zato što ja to ne želim – grubo mu odgovori Bret.

– Prestani, Brete – umiješa se Clint Farrel. – Ona je doduše tvoja sestra, ali još nije tvoje vlasništvo. Jesi li razumio? Ona je tvoja sestra i ništa više!

Na to se Bret čudno isceri.

– Da – reče muklim glasom – u to nas već godinama uvjeravaš. Ona je moja sestra. I Ringova je sestra također. Ali ipak nije prava sestra! Svi joj se smiju udvarati, samo Ringo i ja, samo mi ne smijemo, zato što je naša sestra! Do vraga, ti nisi njezin otac, a naša joj majka nije majka! Zašto bi ona dakle bila naša sestra?

Naglo se dignuvši sa svog mjesta, Bret prigušeno opsova i izleti iz prostorije.

Clint Farrel nemirno se vrtio na stolcu. Izgledao je poput starijeg izdanja svojih sinova, samo je njegova kosa već bila sijeda. Ali i on je također snažne građe, i on je savršeno gipak, plećat i zacijelo potpuno neustrašiv, ma što da se dogodi.

– Siroti momci – promrmlja Clint Farrel zamišljeno – žestoko su se zaljubili u Maru i danju i noću

ne mogu ni o čemu drugom razmišljati no samo o tome kako im ona zapravo nije prava sestra. Odmah započinju kavgu sa svakim muškarcem koji gleda Maru ili čak progovori riječ-dvije s njom.

On bi zacijelo nastavio pričati o toj temi, ali u tom je trenutku ušla Mara noseći iz kuhinje golem pladanj prepun velikih zdjela i tanjura. Mara je samo malo viša od srednjeg rasta, a ipak težak pladanj nosi bez ikakvih teškoća. Ima zelene oči i kosu zlatnu poput žita.

Jim se digne sa svog mjesta, uze joj težak pladanj iz ruku i stavi ga na stol.

– Ja sam Jim Keene – obraća joj se. – Čak ako se to vašoj braći i ne sviđa, ja vas svejedno moram neprestano gledati i razgovarati s vama. Imate li nešto protiv?

Mara je nepomično stajala pred njim, mirno ga promatrajući, vrlo kritički i vrlo prodorno. Očito je da je željela stvoriti neki sud o njemu.

Iznenada se osmijehne.

– Ringo i Bret nemaju pravo što svojataju. Čekam na čovjeka kojega ne mogu premlatiti. Ali dosad su gadno sredili svakoga koji se usudio da mi pride i želio me upoznati. Meni je već odavno dodijalo da ovdje budem neka vrsta zatvorenika. Nemam ništa protiv da razgovarate sa mnom. Vi ste sin Dwighta Keenea. Ali morate računati s tim da ćete se zavaditi s Bratom i Ringom samo zato što razgovarate sa mnom.

– Oh, ništa za to – odgovori joj Jim s osmijehom.

– Ne tražim i ne počinjem svade, ali potući ću se s čitavom četom ako postane ljubomorna.

Oboje su se iznenada osjetili malo neugodno. A tad im dopre k svijesti da nisu sami, nego da su oko

njih još petorica drugih ljudi koji slusaju što oni govore.

Mara se naglo zacrvnjela i užurbano počela dijeliti hranu. Svi su šutjeli osjećajući se pomalo neugodno i zatečeno. Ali tad Clint Farrel zlovoljno prekide tišinu:

– Mara, zar ti se uistinu čini da ovdje živiš poput zatvorenika?

Mara podiže pogled i nekako čudno pogleda svog očuha.

– Htjela bih otići odavde – izusti tiho. – Ringo i Bret postaju iz dana u dan sve nesnošljiviji. Za četiri dana je moj rodendan. Postat ću napokon punoljetna. I onda ću otići od vas.

Zatim se okrenu i vrati u kuhinju.

Clint Farrel neko je vrijeme još zlovoljno sjedio i gledao kako njegovih petoro gostiju gladno jedu.

Tad iznenada promrmlja:

– Ah, za četiri dana, ako uspije sve što namjeravate, onda ćemo i tako svi otići odavde. Jesam li ja kriv što su se ti momci tako žestoko zaljubili u Maru? Meni ih je iskreno žao. Slijedit će je kamo god da ode. Neće ju jednostavno pustiti da ode. O, kakvi su to problemi!

Okrene se prema Dwightu Keeneu, a u njegovim se očima nazirala molba za pomoć.

Ali Dwight Keene samo tiho odgovara:

– Svaki čovjek ima svojih briga i svojih problema. Djevojka dakle ne voli tvoje sinove. Znači da ih moraš držati dalje od nje. Pošalji ta dva momka u neki grad u kojemu ima i drugih djevojaka.

Clint Farrel samo kimnu.

– Sredit će se i to već nekako – zaključui pomirljivim glasom. – Ti si samo jedanput bio zle sreće, Dwight. Ovaj će put zacijelo dobro proći.

V

Već je svanulo kada je Kalispel probudio Jima Keena, da nešto poslije preuzme stražu. Polako je šetao naokolo razgledajući sve oko sebe. Stanična zgrada ovdje gore na prijalazu Apaškog klanca prilično je čvrsto izgrađena, nalikuje gotovo na malu tvrdu. Osim glavne zgrade podignuta je još staja, sjenik, nekoliko radionica i veliki korali. Iz bistroga, hladnog planinskog izvora neprestano drvenim žlijebom dotiče svježa voda.

Mara se pojavila na vratima i pošla prema koritu s protočnom vodom. Jedan za drugim napunila je dva velika vedra svježom vodom.

Ugledavši Jima odgovarila mu je na njegov pozdrav laganim osmijehom. Jim joj pride i neko su se vrijeme šutke promatrali.

– Vi ste najljepša djevojka koju sam ikad vidio – jednostavno joj iznenada reče Jim – Ali to su vam zacijelo kazali već mnogi momci, je li?

Ona kimnu.

– Gotovo svi koji su prošli ovuda. Ali ja ne držim mnogo do takvih riječi. U tužnoj i ogojeloj pustinji i najsitniji cvjetak djeluje onako kako inače izgleda ruža. – U njezinu se glasu osjećao prizvuk gorčine. Zatim doda:

– Za nekoliko dana, kad postanem punoljetna, željela bih otići odavde. Ali moj očuh i moja polubraća neće me pustiti odavde. Čula sam da se vi i ostala četvorica za nekoliko dana vraćate ponovo ovuda kroz klanac. Mogu li vam se tad pridružiti? Ne brinite se, zacijelo vam neću smetati i neću vas zadržavati usput. Jašem bolje od većine muškaraca. Ali ne želim više ostati zarobljenik Farellovih. Željela bih otići što dalje odavde i ponovo uzeti ime svoje majke. Clint Farrel me

doduše posvojio, ali ne želim više nositi njegovo ime.

– Znači, sva trojica vas zlostavljaju i napastuju? – upitao je tiho.
– Pa, zar postoji tako nešto?

Mara kimnu.

– Živimo ovdje tako usamljeno – promrmlja – a što sam starija, to njih trojica sve više i više razmišljaju o tome kako nismo ni u kakvu krvnom srodstvu.

Na svu sreću sva su trojica bolesno ljubomorni i oštro paze da nikad ne ostanem nasamo ni s jednim od njih. Ništa ne vrijede, nijedan od njih. Ne znam kakve poslove spremate s njima. Ali što god bilo da bilo, oni ne vrijede ništa. Čuvajte ih se!

Jim Keene još je nepomično stajao pred njom. Misli su mu letjele kao lude. A pred njim je stajala djevojka koja je naveliko željela pobjeći u svoj vlastiti život.

– Žao mi je, Maro – reče joj napokon tiho – ali ne mogu vam pomoći koliko god ja to želio.

Na to je djevojka ostavila vedro i zaobišla korito prišavši mu sasvim blizu.

Podigla je pogled prema njemu. On je gledao u njezino živahno lice, njezine zelene oči, a zapravo vidio samo njezine pune i svježe usne.

– Zaista mi je žao – ponovi Jim jedva čujno – ali imam četiri partnera od kojih je jedan moj otac. Ne mogu sâm donositi odluke.

– Ali tko bi mi inače mogao pomoći ako ne vi, Jime? – upita ona pomalo izgubljeno.

– Zašto baš ja?

Mara neodređeno i nekako nemoćno odmahnu rukom.

– Ni sama ne znam točno, Jime. Ali znam da vam mogu vjerovati. Pogledala sam vas i svi su mi moji osjećaji rekli da ste pravi džentl-

men u kojega mogu imati povjerenja. To je tako. Ni sama to ne znam objasniti. Ali, vi me morate povesti sa sobom na povratku. Molim vas!

Prišla mu je još bliže i uhvatila ga za miške. Osjećao je njezinu blizinu i duboko joj se zagledavši u oči odjednom spozna sav njezin strah i svu prisilu njezine situacije.

Ali nije joj morao još odgovoriti jer su u tom trenutku prekinuti u razgovoru.

Iza kuće su se pojavili Ringo i Bret Farell, gdje su možda već duže vrijeme proveli skriveni, prislušujući što razgovara njih dvoje. Prišli su šutke, ali s neskrivenim namjerama.

Postoje psi koji ne laju i ne reže, nego odmah bezglasno napadaju.

I iskusne divlje zvijeri postupaju tako.

A Ringo i Bret Farell koji su zamalo čitav svoj život proveli u divljini, gdje vrijedi jedino zakon samoodržanja, također tako postupaju.

Šutke, bezglasno napadaju.

Jim Keene odmahnu djevojku u stranu i gurnu je iza sebe, a u sljedećem trenutku već su njih dvojica skočila na njega.

Da, jaki su i gipki i znaju kako moraju napasti protivnika da bi ga što brže i po mogućnosti bez nepotrebnog rizika svladali.

Jim Keene nije od prvog trenutka imao potpunu slobodu kretanja, jer je htio odmaknuti djevojku i zaštititi je, gurnuvši je iza sebe. Kad su skočili na nju i zasuli ga nemilosrdnim udarcima koji bi svakoga drugog odmah bacili na tlo i onemogućili za dalju borbu, pao je ali...

Ali tad su braća učinila pogrešku, pokušavajući ga obraditi udarcima nogu. Samo je jedan uspio nekoliko puta zaredom. Nogu drugog munjevitom je brzinom šćepao, na-

glo trgnuo, srušio protivnika na tlo i kad ga je drugi, još uvijek skačući oko njega, ponovo htio napasti na podmukao način, zaletjevši se da bi objema nogama udario po njemu, Jim je bio brži. Otkotrljao se na stranu i poput opruge skočio uvis.

I braća Farrel također su skočila. Ponovo su napala na isti način pokazujući pri tom redove svojih bijelih, snažnih i gotovo životinjskih zuba. Za njih je ta borba značila samo grubu šalu. Htjeli su dobro premladiti čovjeka koji je očito ostavio dubok dojam na Maru što im sasvim sigurno ne bi bilo prvi put, niti bi on bio posljednji kojega su namjevali tako srediti da se barem nekoliko dana ne bi mogao dignuti iz kreveta.

Ali ovaj su put oni izvukli kraći kraj. Jim Keene više se nije morao bojati da će i Mara stradati, jer je djevojka utekla u sigurnost.

Obasuo je dvojicu braće kratkim, tvrdim udarcima koji su precizno pogadali željenu metu. No, i braća su također nevjerojatno žilava i izdržljiva. Iako ih naizmjenice obara na tlo i ruši s nogu, oni se neprekidno nakon nekoliko trenutaka ponovo dižu i iznova ga napadaju. Jedan od njih, vjerojatno Ringo, jer ih je tako teško razlikovati, iznenada odnekud izvlači blještavi nož.

Kad se tim oružjem baca u novi napad, Jim Keene dočeka ga spreman.

Bridom dlana pogada ga točno u pregib između vrata i ramena, tako da mu trenutačno paralizira čitavu ruku u kojoj drži nož. Drugog momka koji istodobno juriša na nj ruši s nogu čistim udarcem u bradu i obara u korito s vodom.

Tada dohvaća koljača, diže ga visoko iznad glave i zatim baca u korito s vodom na njegova brata.

Tako je borba okončana.

Dva divlja i opasna brata Farrel koja se nisu bojala ni najjače bande sad su potučena, izubijana i onemogućena. Brat koji je prvi završio u koritu za vodu bori se za zrak i gotovo se utapa.

Ali iz kuće izlijeće Clint Farrel užasno i divlje psujući. Zalijeće se prema sinovima, izvlači onoga koji leži odozgo, a zatim onoga donjeg spašava od utapanja.

Jim Keene stoji pokraj njega nijemo ga promatrajući.

Mara mu prilazi i hvata ga za ruku:

– Takvi su Farrelovi – tiho mu kaže. – Pouzdajem se u to da ćete me povesti sa sobom, kad se za nekoliko dana budete vraćali ovuda kroz klanac.

Nakon tih riječi uzima vedro koje začudo nije prevrnutu u toku borbe i nestaje u kući.

Iz staje dolaze Dwight Keene i ostali ljudi. Trčeći se približavaju, jer ih je prestrašila buka i psovanje.

Clint Farrel je svoja dva sina položio na zemlju pokraj korita s vodom, a zatim se okrenuo prema Dwightu Keenu i pokazujući glavom prema Jimu rekao:

– Zamalo ih je ubio – gorko napominje. – Dwighte, tvoj je tigar gotovo ubio moje dobre momke. Da je to učinio, postali bismo neprijatelji. Razmisli što se može dogoditi ne budeš li svog tigra držao čvrsto na uzici.

Nakon toga su svi pogledali u Jima.

– Nemam ništa protiv tučnjave – odgovara Jim mirno, – čak ni onda kad me dvojica i istodobno napadaju. Ali ne volim kad mi prijetite nožem.

– A zašto su te napali? – bijesno ga pita Clint Farrel. – Zacijelo si gnjavio djevojku. Svi koji dolaze

ovamo i imaju prilike, pokušavaju se približiti djevojci. Ali njezina braća dobro paze na nju. Oni to ne dopuštaju. Do vraga, Dwighte, da nismo prastari prijatelji i suborci i da nije posrijedi moj udio koji sam trebao dobiti već prije više od dvanaest godina, rekao bih ti sada da se svi zajedno tornjate do vraga. Ah, uzmite sad loga svog tigra i vratite se u staju. Prva poštanska kočija stiže uskoro. Moram još svoje momke malo srediti prije no što stigne i pripremiti svježe konje za zapregu. Idite sad, ostavite me samoga!

Dwight Keene kimnu ostalima. Svi se bez riječi povukoše u staju.

VI

Veliki ranč »D u zvijezdi«, glavno sjedište Jacka Donovana, izgrađen je poput utvrde. Golema glavna zgrada izdiže se na niskom brežuljku. Brza i jaka rijeka puna opasnih struja s vrlo strmim obalama pred tim se brežuljkom dijeli u dva rukavca, koji protječu oko njega i iza njega se ponovo spajaju.

Čvrst drveni most vodi preko uskoga i vrlo dubokoga riječnog rukavca u kome struja neprestano klokoće.

Petorica jahača zaustavljaju konje u zaklonu malog šumarka i poginju se pod jakim pljuskom. Ponoc je otprilike. Mokri su do kože.

Ruiz Juarez koji je prije duže vremena preobučen u pastira istražio cijelo Donovanovo carstvo još jedanput im sve objašnjava. Promuklim, tihim glasom polako ponavlja:

– Lijevo od nas nalazi se Donovan*City. Dotamo vodi uska cesta. Točno pred nama je most koji vodi do onoga brežuljkastog otoka između riječnih rukavaca. No već ćemo s ove strane naići na kolibe, korale

i kuće za spavanje. Moramo proći između tih zgrada, zatim preko mosta i... –

– Kako je čuvan most? Objasni nam to još jedanput potanko – prekide ga Kalispel.

– Dakako – nastavlja Ruiz. – Postoji mala stražarska kućica. Ovaj je ranč poput tvrđave. Ali tek kad prijedemo most i prodremo u samo sjedište Jacka Donovana, tek tad se moramo kretati kao u kavezu s tigrovima. Moramo u svakom djeliću sekunde biti spremni na obranu. Kraj te glavne zgrade nalaze se spavaonice njegovih ljudi. Jack Donovan ima dvije skupine plaćenika: jednu za posao na ranču, a drugu, revolverašku, za čuvanje svoje moći. Ti momci koji smiju stanovati kod Jacka Donovana na njegovu otoku svi su do jednoga pomno odabrani. Ponose se time i apsolutno su odani Donovanu. Ali po ovakvoj kisi gotovo sve ćemo ih zateći u sobi za dnevni boravak. Samo će straža biti vani.

– Dobro, Ruize – kratko ga prekida Dwight Keene. – Sve smo već dogovorili. Ali još jedanput ću ponoviti: naša dva Jima sredit će stražu na mostu. Onda ćemo prijeći na otok i prihvatiti se ljudi u velikoj zgradi sa spavaonicama. Zatim ću s mojim sinom Jimom ući u glavnu zgradu. Jack Donovan će zacijelo biti u društvu nekolicine osobitih prijatelja i svojih tjelohranitelja, s kojima običava provoditi večeri poput kralja sa svojim vazalima. Te ljude ja preuzimam na brigu. Jime, ti se posveti jedino Jacku Donovanu, nikomu drugom nego jedino i isključivo Jacku Donovanu, nekad poznatom kao ozloglašenom vodi bande El Lobu, Vuku. Još jedanput te opominjem, Jime, sine moj! Bit će ti potrebna sva tvoja snaga, sav tvoj um i prije svega tvoja munjevita

odlučnost i sposobnost reagiranja, ili će te on uništiti. Nije on običan vuk! Pravi je tigar. Kad on krene u napad, to nalikuje pravoj eksploziji. No, ti već sve znaš, sine, dovoljno sam te pripremao. Ti ga možeš pobijediti. Ti si osposobljen za to da ga potučeš. Kad u to ne bih bio tako siguran, ne bih ti povjerio taj zadatak. Dakle, sve smo dogovorili. Sad ćemo napokon krenuti u akciju! Počinjemo!

Dwight Keene polako klizi iz sedla i vezuje svog konja između drveća. Svoja dva teretna konja više ne vode sa sobom. Ostavili su ih kod Farrellovih.

I ostala četvorica silaze s konja i privezuju ih. Zatim svi napuštaju zaklon drveća i izlaze na snažan pljusak.

Kreću na posljednji ostatak puta koji ih vodi u pustolovinu.

Dijele se u dvije skupine. Jim Kenne i Jim Steele kreću ispred svih ostalih. Dwight Keene, Kalispel Riley i Ruiz Juarez slijede ih na određenoj udaljenosti.

Put između koralala i nekoliko zgrada ravan je i prevaljuju ga bez zastoja i ikakvih zapreka. Povremeno gaze kroz šumeće bujice. Voda ne može tako brzo oteći kako brzo pada.

Prolaze i pokraj zgrade prozori koje su osvijetljeni. To je velika kuća s mnogo prozora, vjerojatno neka vrsta spavaonice za radnike Jacka Donovana, dakle za kauboje i sve pomagače na ranču koji rade na poljima, u koralima, stajama, radionicama ili kao vozači zaprega.

Kiša pada tako gusto da ih iz kuće nitko ne bi mogao prepoznati.

Ali ne susreću nikoga. Neumoljiva kiša te je noći njihov najbolji saveznik. Bolje nisu mogli ni željeti ni zamisliti. Unatoč glasnom bubnjanju kapljica vrlo brzo čuju šum na-

bujale rijeke. Već jučerašnje nevrijeme donijelo je kišu, napunilo sve potoke i podiglo vodostaj rijeke, tako da bujica klokoće i šumi protičući u svom uskom kamenom koritu ispod drvenog mosta.

Pokraj mosta podignuta je mala brvnara, stražarska kućica u kojoj se, kako oni znaju, nalazi nekoliko stražara koji čuvaju prilaz otoku Jacka Donovana.

Jim Keene i Jim Steele usporavaju korak i zatim se iznenada čučnu, oslanjajući se na pete na kaubojski način. Bio je to potpuno nagonski postupak a pokazao se pravilan i opravdan, jer su se otvorila vrata brvnare, a jedan je glasan muški glas viknuo kroz gromki pljusak i nadjačao čak i bujicu:

– Hej, Bille! Dodi ovamo na trenutak! Popij s nama malo vrele kave!

Točno su razabrali riječi.

Začuli su i glas drugog čovjeka kako odgovara:

– To je zabranjeno! Neću napustiti svoje mjesto! Donesi mi radije šalicu kave ovamo van! Meni je sasvim dobro ovdje pod strehom, ne morate se bojati, neće me bujica odnijeti sa sobom!

Slušajući njegov odgovor vidjeli su i stražara kako stoji pokraj odškrinutih vrata kroz koja dopire tračak tople, žućkaste svjetlosti.

Stražar je zacijelo čučao tik do zida brvnare pod strehom gdje je bio donekle zaštićen od oštrog vjetrova i bičevanja teškog pljuska. Odjeven je u kišni ogrtač s velikom kapuljačom.

Oba Jima sve to promatraju vrlo pomno. Zatim se svjetlost koja dopire iz kuće malo smanjuje. Izranja sjena. Na vratima se pojavljuje krupan čovjek i pruža šalicu stražaru koji čeka na svome mjestu.

Pri tom čovjek na vratima glasno i razgovijetno govori:

– Imaš pravo, Bille, što ne želiš napustiti svoje mjesto, pogotovo sad kad sa sigurnošću znamo da je onaj Dwight Keene sa svojim ljudima napustio svoj ranč u planinama. Navodno sa sobom vode momka kojega su dresirali za borbu. Gazda nam je to rekao danas, a on je uvijek dobro obaviješten. Pripazi dobro, Bille!

Nakon tih riječi govornik zatvara vrata brvnare i ostavlja svog druga sa šalicom vrele kave vani, na oluji.

Oba Jima sad moraju munjevitom brzinom krenuti u akciju. Ne smiju više propustiti ni sekunde.

Znaju da je čovjeka maloprije zasljepio snop svjetlosti što je dopro kroz otvorena vrata iz brvnare.

Ne smiju mu pružiti priliku da mu se oči ponovo priviknu na mrak.

Kreću naprijed, i dalje se drže tla, gmižu i nezapaženo se približavaju stražaru.

Zatim s njegove lijeve i desne strane iznenada izranjaju iz mraka i obojica ga hvataju. Jim Steele objema rukama zgrabi stražara za vrat. Jim Keene ljevicom mu grabi ruku, iz koje je on ispustio šalicu kave da bi mogao potegnuti revolver. Da bi mogao piti otvorio je kišni ogrtač i tako oslobodio ruke. Jim Keene spriječio ga je da potegne oružje.

Trenutak poslije mladić zamahuje desnicom. Pogada točno u sljepoočicu stražara kojega Jim Steele još čvrsto drži za gušu, tako da ne može ispustiti ni najmanji glas opomena. Stražar je krupan, težak muškarac, jamačno snažan i žilav, profesionalac kojega nije tako lako pobijediti. Ali sad je bez svijesti. Polako ga spuštaju na zemlju.

Izenada su se u slijedećem trenutku pokraj njih stvorili Dwight Keene i ostala dvojica. Ništa ne govore, ali prihvaćaju se onesviještena stražara.

Jim Keene povlači tad svoj kolt i otvara vrata. Ima sreću.

Čovjek u brvnari stoji uz otvoreno ognjište i loži vatru. Vjerojatno misli da je njegov kolega Bill otvorio vrata, jer govori ne okrećući se:

– Samo još trenutak, Bille, odmah ćeš dobiti još jednu šalicu vrele kave.

Kako ne dobiva odgovor, naglo se okreće potežući revolver. Brz je revolveraš, inače ne bi ni bio ovdje na straži. Ali okrećući se već se našao nadohvat Jimove pesnice. Jim Keene žestoko ga pogada i brzo hvata ošamucena čovjeka da ne padne preko peći i ne sruši je.

Dwight Keene i Ruiz Juarez zatim onesviještena stražara unose u brvnaru. Dobro vezuju i začepljuju usta dvojici zarobljenika. Rade nježno i brzo, bez ijedne suvišne kretanje.

– Ovo nije bilo teško – ozbiljnim glasom progovara Dwight Keene. Zatim se okreće prema Ruizu: – Ti ćeš čuvati most, Ruize. Taj put mora biti otvoren u oba smjera. Ali po mogućnosti ne bih želio vidjeti nijednoga mrtvog čovjeka.

– Držat ću most i put će biti otvoren – suho odgovara Ruiz Juarez. Njegove tamne oči blistaju poput crnog laka u kome ljeskaju mrljice zlata.

– Dobro. Krećemo dalje – kratko zapovijeda Dwight Keene.

Jedan po jedan tiho izlaze iz brvnare na kišu i uskoro su već na mostu.

Sad su četvorica, jer je Ruiz Juarez ostao iza njih da čuva most. Ali sigurno je da se mogu uhvatiti u

koštac i s tri ili čak četiri puta broj-
nijim protivnikom.

Polako klize jedan za drugim
kroz mrak poput četiri sjene. Čak
se ni najiskusniji Apaši ne bi znali
bolje i neopaženije kretati.

To su četiri prava tigra, a Jim
Keene koji vodi malu povorku najopas-
niji je tigar među njima.

Most završava pred visokim vra-
tima od balvana jer je još do prije
samo nekoliko godina opasnost od
Indijanaca u ovom kraju bila veoma
velika i taj je golemi ranč bio
jaka utvrda pred njihovim naletima.

Jim Keene položi ruku na vrata.
U tvrdom je drvetu osjetio duboke
ureze. Ovdje su se zacijelo nekad
vodile mnoge teške borbe i obranili
mnogi žestoki napadi.

Nekoliko trenutaka poslije Jim
Keene pronalazi mala vratašca koja
se nalaze skrivena u zidu od palisada.
Brava je na tim vratima očito
tek naknadno ugrađena. Jim se-
že rukom u džep i izvadi neki mali
predmet. Sad mu je jasno zašto je
od Kalispela Rileyja morao naučiti
kako se otvaraju brave. Polazi mu
to za rukom za nevjerojatno kratko
vrijeme. Isprva ne vjeruje da će moći
otvoriti vrata unatoč tome što je
otključao bravu, jer je uvjeren kako
je s druge strane postavljen zasun,
ali zasuna nema i on ih otvara bez
teškoće.

Polako se provlači kroz vrata i
stupa na tlo utvrde Jacka Donovana.
Nakon tri koraka začu sasvim
blizu kako neki čovjek kiše. Odmah
se šćućurio na zemlju i počeo puzati
prema mjestu odakle je dopro zvuk
kihanja. Čovjek kihnu još dvaput, a
zatim vrlo glasno obrisa nos.

Zatim šmrćući stade muklim gla-
som psovati na račun »prokletog
vremena«.

Jim je u sebi duboko zahvalan
nepoznatom čovjeku jer je ovdje,
unutar visoke palisade, mračno
kao u utrobi bizona. Jim i dalje pu-
že čvrsto pripijen uza zemlju, gmiže
oslanjajući se na laktove i koljena.
Prstima dotiče nečiji vrh čizme. Us-
pravlja se i objema rukama čvrsto
hvata. Kako se zaista došuljao tik
do čovjeka, može nejasno razabrati
njegove obrise. Ali ipak je potrebno
i mnogo nepogrešivog instinkta da
pravilno uhvati.

Zgrabio je stražara za gušu i čov-
jek se nakon prvog straha počeo
boriti svom snagom. Zaurlati me-
dutim više ne može, jer ga Jim
čvrsto steže za gušu. Stražar je sna-
žan i iskusan.

Zajedno padaju na zemlju, ali Jim
je znao kako da se baci na svog
protivnika. Jednu ruku diže s nje-
gova vrata i munjevito zamahuje.
Pogada protivnika u čelo, ali ipak
ga još jedanput mora udariti prije
no što se žilavi protivnik nije one-
svijestio.

Jim je u tri skoka ponovo pokraj
malih vrata.

– Ovdje je ulaz slobodan – tiho
govori u mrak.

Dwight Keene i ostala dvojica
ulaze u tvrdu. Napokon mogu s
olakšanjem odmahnuti. Njihova je
napetost velika.

Uskoro su i ovog stražara vezali
i začepili mu usta.

Zatim s naprezanjem zure kroz
kišu i mrak prema kući. Ona je toč-
no ispred njih, četrdesetak metara
daleko i malo uzvišeno. Dèšno od
njih, otprilike na šezdeset do se-
damdeset metara vidi se cijeli niz
osvijetljenih prozora, potpuno
drukcijih od tri osvijetljena prozo-
ra na kući ispred njih.

Sve je dakle vrlo jednostavno.
Pred njima se nalazi kuća Jacka
Donovana. Duga zgrada s njihove

desne strane očito je stambena zgrada sa spavaonicama za revolveraše Jacka Donovana.

Dwight Keene prošapta jedva čujno:

– Moramo najprije obići cijelu ovu utvrdu da provjerimo ima li još stražara, a tek onda možemo posjetiti njegove revolveraše. Ja ću s Jimom krenuti s lijeve strane, a vi podite nadesno. Na drugoj ćemo se strani ponovo naći.

Ne gube više ni riječi, nego se razdvajaju i opet pretvaraju u nečujne tigrove, s tom razlikom što ovi tigrovi nisu krenuli u podmuklo ubijanje.

Trebalo im je otprilike dvadeset minuta prije no što su obišli cijelu utvrdu i sastali se na drugoj strani. Ovdje lakonski podnose izvještaj:

– Bio je još jedan stražar naoružan puškom.

– I mi smo također pronašli još jednoga.

Više riječi nije im potrebno. Zatim pažljivo kreću prema dugačkoj zgradi u u kojoj stanuju revolveraši ranča »D u zvijezdi«. Svjesni su da tek sad počinje prava opasnost.

Sad više nisu posrijedi samo pojedinačni stražari koji su zbog kiše postali nepažljivi i stoga za njih relativno lak plijen. U toj zgradi preko puta ne stanuju radnici na ranču Jacka Donovana. Ovdje su sami profesionalci uz čiju pomoć Jack Donovan održava svoju vlast i moć.

Ali oni su unaprijed bili svjesni svega što su stavljali na kocku. Zato ni sad ne oklijevaju.

Pognuto se šuljaju duž osvjetljenih prozora. Unatoč gustoj kiši to je vrlo opasno za njih. Kad bi netko iz glavne zgrade slučajno pogledao kroz prozor u kišu, opazio bi barem njihovu sjenu. Sad više ne mogu raditi u mraku.

Jim Keene stoga ni trenutka ne oklijeva stigavši do vrata. Zna da sad više nisu važne samo izuzetne sposobnosti, nego i sreća koju ili imaju ili nemaju.

Ali kao i svaki drugi odvažan mlad smion čovjek, i on se u takvoj situaciji potpuno oslanja na svoju sreću.

Ne otvara vrata naglo. Ne, otvara ih potpuno mirno i gotovo ležerno, kao što bi to učinio svaki ukućanin.

Zatim mirno ulazi siguran da ga ondje unutra neće istog trenutka uočiti kao »stranca. Naime, još je čitav zakukuijen u kišni ogrtač. A i njihovi stražari nose takvu odjeću. Ušavši u prostoriju brzo odmiče u stranu i ispod kišnog ogrtača vadi kolt. Iza njega ulazi Dwight Keene i odmiče na suprotnu stranu od vrata. Zatim slijedi Kalispel Riley.

Jim Steele zatvara vrata iza njih i ostaje vani na kiši.

Ulazak te trojice trajao je jedva deset sekundi, jer iako su njihove kretnje djelovale opušteno i sporo, ipak su bile okretno i brzo izvedene.

U dugačkoj i vrlo udobno namještenoj prostoriji nalaze se Donovanovi revolveraši. Za jednim stolom sjede četvorica igrajući poker. Jedan šije nekakvu kožnu vrećicu, vjerojatno vrećicu za duhan.

Šesti čovjek od konjske dlake pleće lagane uzde. Trojica leže na svojim krevetima i puše, a deseti čisti svoja dva revolvra.

To bi otprilike bila situacija koju je Jim Keene uočio u nekoliko trenutaka. Bio je izvježban da mnogo stvari zapazi munjevitom brzinom.

Ljudi čak ni ne gledaju prema vratima dok Jim ulazi. Osjećaju se potpuno sigurno i bezbrižno. Vjerojatno ga drže za nekoga od stražara koji je ušao da uzme nešto.

Tad je i Dwight Keene zašao dublje u prostoriju. Trojica kao na zapovijed svi odjednom podižu pogled i jednim se skokom uspravljaju. A kad je u slijedećem trenutku i Kalispel Riley potpuno stupio u prostoriju, svih desetoro revolveraša bili su svjesni onoga što se zbiva.

Ali već je prekasno.

Jim Keene i Dwight Keene svoje su revolvare već pripremili, a i Kalispel je stupio u prostoriju s već izvučenim oružjem.

— Samo mirno, momci — tiho progovori Dwight Keene — samo mirno i bez uzbuđenja!

Neki su već posegli za oružjem, ali bio je to postupak bez razmišljanja. I usred kretnje razum ih je zaustavio.

Svi su se ukočili kao da su sledeći. Osim toga većini je oružje i tako bilo predaleko da bi ga mogli dohvatiti.

— Nemojte nepotrebno stavljati život na kocku — nastavi Dwight Keene tiho. — Vidim samo trojicu koji bi oružje mogli koristiti tako brzo kao mi. Ali možete se kladiti da bi ih mi ipak prije ubili. Ovo nije šala!

U prostoriji vlada mrtva tišina. Može se upravo osjetiti dah prijetnji i nasilja. U pogledima svih tih ljudi leži neskrivena mržnja i divlja želja za osvetom zbog toga naglog prepada, ali čak tako opasni i žestoki ljudi poput ovih uviđaju da su ovaj put izvukli kraći kraj.

Jedan glas iznenada progovara promukao od bijesa:

— Ovo je jamačno Dwight Keene sa svojim ljudima, a vi već znate tko je on...

Govornik naglo umuknu. Nije ni morao ništa više reći. Svi u toj prostoriji dobro su znali tko je Dwight Keene.

Tad se javi neki drugi glas:

— Tipovi nisu mogli odabrati bolji trenutak!

Iako je kiša neprestano bubnjala i šumjela i ti se zvuci jasno čuli u sobi, isto se tako čulo i uzbuđeno disanje.

— Nećete uspjeti, do vraga! — odjeknu i treći bijesan glas.

Taj govornik iznenada izvuče oružje ispod jastuka, jer je bio među onima koji su se već ispružili na svoje krevete.

Kalispel Riley ne puca iz svog kolta, a ni Jim ili Dwight to ne čine.

Kalispel Riley kao čarolijom odnekud vadi nož i baca ga munjevitom brzinom. Nož poput srebrne munje flijuknu kroz prostoriju i zabije se čovjeku u rame. Ovaj ispusti promukli krik i sruši se natrag na svoj ležaj. Kolt pade na pod.

— Koliko krvavo želite da bude? — upita Dwight Keene. — Služite čovjeku koji je veliki gad, i to za dobru naknadu! Dakle, zaradite svoju nadnicu! Kako gadno želite da bude?

Izazov koji im dobacuje vrlo je ozbiljan i njima je jasno da Dwight Keene ne vara.

Svi su uzbuđeni. Dopustili su da ih iznenade i zateknu nespремne, što je veoma povrijedilo njihov ponos. Ali i najokorjeliji momci među njima sad su shvatili da se trojica koji su prodrli u njihovu spavaonicu ne šale. To što Kalispel Riley nije pucao nego bacio nož i što ni ostala dva uljeza nisu pucala nego su smatrali da će bacanjem noža srediti stvar, napokon ih je potpuno uvjerilo u opasnost cijele situacije.

Osim toga moraju računati s tim da ih ima još vani u dvorištu. Oni će, ako zatreba, i pucati kroz prozor.

Odjeknu nečiji promukli glas:

— Čini se da ste zaista dobili u prvoj rundi. Ali nastavite samo, na-

stavite samo dalje! Vidjet ćemo na kraju dokle ste stigli!

Taj glas očito pripada nekoj važnoj osobi, vjerojatno vodi cijele grupe, jer se nakon njegovih riječi čitav čopor opustio. Ako je ta iskusna banda čekala od njega neki znak za zajedničku akciju, ovo je značilo da zasad nije trenutak za tako što. Privremeno se predaju, što je jasno i Dwightu Keenu i njegovim ljudima.

Ali oni, dakako, ne smiju napraviti ni najsitniju pogrešku.

Jim Keene počinje polako kliziti duž zida, zatim kroz prostoriju zaustavljajući se pokraj svakog čovjeka. Jednom po jednom oduzima oružje. Kod nekih nade čak i maleni derringer, a i poneki nož za bacanje.

Da, ti su ljudi zaista opasni.

Kad je završio svoj posao, Dwight Keene već izdaje nova naređenja. Mirno i tiho zapovjeda:

– Tako, a sad lijepo ležite na pod – i to nosovima prema dolje! Dakle! Hoćete li početi ili vas trebam zamoliti još jedanput?

Ljudi potmulo psuju. Zatim odjeknu nečiji glas gotovo plaćan od povrijeđenog ponosa:

– To ćemo vam još vratiti! Kunem se da ćemo vam to još vratiti i te kako!

Ali na kraju se ipak svi pokoravaju Keenovim zapovijedima, iako ih većina manje-više dršće od potisnuta gnjeva i pretrpljene uvrede njihova muška ponosa. Svi su oni veoma ponosni i to što su dopustili da ih se svlada poput nekih zelenih početnika teško ih pogada.

Jim Keene samo letimično ukrsti pogled s ocem i zatim ode k vratima. Tiho kliznu van i sapnu Jimu Steelu koji je vani čuvao stražu:

– Idi sad ti unutra, Jime. Predstava ondje unutra zasad je završena. Pripitomili smo ih, sad su mirni

kao ovčice. Kalispel je samo jednoga morao malo bocnuti nožem.

Jim Steele se prigušeno nasmije. Ali u tom smijehu očitovalo se sve njegovo olakšanje što je sve tako dobro prošlo. A Jimu Keenu u tom trenutku ponovo dopire do svijesti kako su zapravo svi oni iskonski, cijelim svojim bićem protiv proljevanja krvi i nepotrebnog nasilja.

I to ga duboko raduje. On još vjeruje da se bori za pravednu i dobru stvar.

Samo nekoliko trenutaka poslije i Dwight Keene izlazi iz kuće.

Ondje unutra još su osvijetljena samo tri prozora. Njihova svjetlost vrlo slabo dopire do njih kroz kišu.

Ondje se prijeko dakle nalazi Jack Donovan, čovjek koji se nekad nazivao El Lobo i kojega se Dwight Keene i njegova tri prijatelja doduše ne boje, ali koji im je ipak nadmoćan kao protivnik.

Jim Keene osjeti kako ga podilaze žmarci. Polako su se penjali uz kralješnicu.

O Jacku Donovanu već je često razmišljao. Imao je čak i prilično jasnu predodžbu o tom čovjeku. Ali sad mu je iznenada postalo jasno da je pred njim ležala vjerojatno najteža borba u njegovu životu. Dosad još nikad o tome nije tako razmišljao i nikad ga se to nije tako duboko dojmilo.

Ali sad...

Začuo je oca kako tiho govori pokraj njega:

– Do sada je sve ovo bila prava dječja igrarija koja bi pošla za rukom možda i svakoj drugoj skupini drugorazrednih revolveraša. Nemoj potcijeniti Jacka Donovana! Ti ga možeš pobijediti! Ti jedini među nama! Ali nemoj napraviti tu pogrešku i potcijeniti ga! Budi spreman na sve!

VII

Ponovo su poput dvije nećujne sjene klizili kroz mrak i kišu, ponovo se provlačili između staja, sjenika, radionica i ostalih niskih, izduženih zgrada sve do stražnje strane visoke, dvokatne zgrade.

Ovdje se zaustavili i odložili kišne ogrtače, koji bi im u kući mogli smetati. Još jedanput su duboko udahnuili i usredotočili se na ono što leži pred njima.

Tad se Jim pozabavio bravom na vratima. Nije mu bilo potrebno dugo vremena. Kašpispel Riley zaista ga je dobro podučio. Vrata su se bešumno otvorila. Brzo su kliznuli kroz ta stražnja vrata u kuću i isto tako bešumno ponovo ih zatvorili.

Tad su se našli u najdubljem mraku. Nisu znali koliko je velika prostorija u koju su prodrli, nisu znali čak ni to jesu li tek u hodniku.

Osluškivali su i začuli sve one zvukove koji su uobičajeni u velikim kućama kad bi vjetar zavijao oko nje, a kiša bubnjala po njoj.

To je nevrijeme za njih došlo kao naručeno i uveliko im pomagalo.

Dwight Keene iznenada pripali šibicu.

Jim pri svjetlu titrava plamička zapazi kako je lice njegova oca nategnuto i oštro. U desnoj ruci Dwight Keene već je stezao spreman kolt.

Jimu se na trenutak učini da u očima svog oca istodobno vidi užasan strah i željeznu odlučnost.

Stoga sad još više cijeni tog čovjeka i iznenada vjeruje kako je njegov otac ipak krenuo tim putem i preuzeo takav rizik na sebe stoga što mu je to nalagao njegov muški ponos.

Dwight Keene krenu prema vratima koja su se nalazila točno nasuprot njima, jer su ta vrata očito vodila u srednju sobu, prozori koje

su prema fasadnoj strani bili osvijetljeni.

Šibica se u Keeneovoj ruci ugasila.

Nastavili su put pipajući oko sebe a oči su im se polako ponovo privikle na mrak. Jedanput im nešto zaškripi pod nogama. Ali tad su već i stigli do vrata u sobu.

Opet su osluškivali.

Ne može se čuti ništa osim kiše i vjetra i tihog pucketanja i bubnjanja u kući.

Zatim naizmjenice vire kroz ključanicu u sobu.

S druge strane u sobu upada daleki tračak svjetlosti.

Jim položi ruku na kvaku, ali vrlo polako, jer bi se moglo dogoditi da vrata škripe ili cvile. Trebalo im je gotovo pet minuta dok nisu otvorili vrata toliko da se bočno mogu uvući u sobu. Na isti način zatvaraju vrata neprestano se ogledajući. Sad već mogu raspoznati više toga. Prostorija iza njih utonula je u polumrak. Iznad otvora bez vrata visi zastor. Kroz uski prorez u zastoru dopire slabi tračak svjetla. Jasno im je da taj debeli zastor samo dijeli jednu veliku u dvije male prostorije.

Vide sve što žele vidjeti.

Pred kaminom tri čovjeka sjede za okruglim stolom. Kamin je golem, tako velik da bi se u njemu mogao ispeći i čitav vol. Na željeznoj rešetki u ognjištu naslagane su cjepanice.

Ljudi za okruglim stolom djeluju zaista izuzetno, divlje i snažno.

Jedan od njih, Jimu Keeneu to je odmah jasno, mora biti Jack Donovan. Pokazivao im je svoj profil. Sjedi ispruženih nogu, dakle napola ležeći, u jednom od dubokih naslonjača, potpuno mirno i opušteno. Djeluje vrlo zadovoljno i očito uživa u trenucima odmora i igri s dva dobra prijatelja. Vatra u kaminu i ne-

vrijeme gode mu jer je u solidnoj, čvrstoj kući.

Niz ovratnik njegove košulje spuštaju se vodopadi plavičasto crnih, gustih kovrča. Dugi zalisci sežu mu gotovo do oštro izraženih viličnih kosti. Tome se muškarcu ne mogu odrediti godine. Moglo bi mu biti i trideset, ali to je nemoguće s obzirom na sve što Jim zna o njemu. Vjerojatno ima četrdesetak godina.

Nos mu je oštro zavinut poput orlova kljuna.

– Bit će to najveće stado koje je ijedan stočar ikad poveo na put – reče tada Donovan poput čovjeka koji se nakon duže stanke ponovo vraća na prekinut razgovor.

– Predvodit ćete dakle najveću i najbolju skupinu goniča koja je ikad postojala. Ali prije no što skupimo stado i počnemo s ovogodišnjim gonjenjem, želio bih još pričekati Dwighta Keenea. On je na putu ovamo, kako su mi javili moji posrednici. Napustio je svoj ranč zajedno s partnerima. I kako su ovaj put svi odjahali, znam što to znači. Mogli bi stići ovamo svakog trenutka i jamačno su nešto dobro smislili za tu zgodu. Oni neće doći ovamo ako nisu izračunali da imaju izgleda za pobjedu. – Na trenutak zastanu i obrisavši rukom tamno lice oštih crta nastavi mrmljajući: – Moram se još obračunati s tim čovjekom. Već sam mu godina-ma dužan revanš i priznajem da mi je priredio dovoljno briga u posljednje vrijeme. Opasan je, ali ni on ni njegova tri partnera nisu mi dorasla u poštenom okršaju čovjek protiv čovjeka. Zato su i odgojili jednog razbijača, koji...

Dalje Jack Donovan nije stigao, jer tad se umiješao Jim Keene, prije no što bi ga otac mogao spriječiti u tome.

– Evo tog razbijača!

Viknuo je to oštrim glasom dok je kliznuo ispod zastora, lagano pognut i budno vrebajući na trojicu u koje je držao uperen kolt.

Dvojica pokraj Jacka Donovana skaču i uzmiču prema zidu uz kamini.

Ali ne potežu oružje. Žele najprije realno procijeniti svoje mogućnosti. Previše su iskusni da bi povukli bilo koji nepromišljeni potez.

Jack Donovan ne pokazuje ni traga uzbuđenja. Čak se nije ni lećnuo, iako je Jimov nastup bio potpuno nenadan i neočekivan.

Donovan je samo okrenuo izražajnu glavu.

Jim je tad ugledao i čitavo lice Jacka Donovana, ne samo njegov profil. Bilo je to tamnoputo, oštro i tvrdo lice s mnogo grubih i duboko usječenih bora.

Njegova su se puna a istodobno i vrlo muževna usta iznenada razvukla u blještavi osmijeh.

– Momče – reče on – djeluješ mi još poput vrlo malena i vrlo mlada tigra, koji tek treba naučiti mnogo toga. Zar Dwight Keene u toku svih ovih godina nije mogao odgojiti ništa bolje? Ah, ali evo ga, stigao je već i dobri stari Dwight! Posijedio si, stari moj prijatelju! Dakle...

Iako je do maloprije još opušteno ležao u naslonjaču, sad je brži od strijele koja munjevitom brzinom polijeće odbačena tetivom. Da, zaista je nevjerojatno brz u akcijama.

Gotovo je nevjerojatno kako se gipko i lagano može kretati taj tako krupan i težak čovjek.

Zajedno s naslonjačem bacio se na stranu i iz tog položaja zavitlao stolac prema Jimu.

Jim se srušio, jer je naslonjač bio teži od pedeset kilograma. Bolno ga je i teško pogodio u tijelo.

Jim se srušio, ali se okretno poput pantere otkotrljao na stranu, ostao ovdje na ledima i privukavši noge svom ih snagom ispružio pogadajući tako Donovanu koji se bacio na njega.

Dok je Jim tako nagoniski reagirao, začuo je brze hite u prostoriji i shvatio da se Dwight Keene sad bori s ostalom dvojicom koji su zacijelo potegli koltove kad je Jack Donovan krenuo u akciju.

Sve je to Jim Keene utvrdio samo podsvjesno. Svom je svojom snagom nogama udario Donovanu i pri tom se oslonio ledima na tlo. Normalnog bi muškarca takvom snagom zacijelo odbacio sve do suprotnog zida sobe i taj bi čovjek, udarivši o zid, pao onesposobljen za daljnju borbu.

Donovan je odletio samo dva metra, prevrnuo se, skočio na noge, naglo se okrenuo i zatim pognut krenuo ponovo u napad.

Jim se ne može brinuti za Dwighta Keenea. Ne zna je li njegov otac izišao nakraj s drugom dvojicom. Sve to jednostavno mora zaboraviti, jedino na što mora misliti jest Jack Donovan.

Tek sad zaista zna koliko je opasan Jack Donovan. Još opasniji no što mu je to Dwight Keene uvijek iznova ponavljao.

Jim brzinom munje izbjegava Donovanov novi napad. Donovanova ga je pesnica samo okrznula u letu. Ali on sam bočno je zamahnuo svojom desnicom i pogodio Donovanu u pregib između uha i čeljusti. Taj je udarac dovoljno često uvježbavao sa Jimom Steelom.

Ali Donovan je samo lako zateturao, ispustio promukli krik i ponovo se okrenuo. Kad je napao, lijevom je blokirao udarac Jima Keenea, približio mu se i obujmio ga

najprije desnom rukom, a zatim i lijevom.

Iako Jim Keene upotrebljava svu svoju snagu, napreže sve svoje mišice da bi olabavio taj željezni stisak oko sebe sa svim onim trikovima kojima ga je naučio Jim Steele, ipak se ne može izvući iz njega.

Čini mu se da ga je obavila neka divovska zmija. Osjeća kako mu taj snažni protivnik istiskuje zrak iz pluća i iznenada mu se čini da će mu Jack Donovan vrlo brzo slomiti sva rebra. Nikad nije vjerovao da ijedan čovjek vlada takvom snagom.

Donovan ga na to privlači još bliže k sebi. Jim mora svoju bradu nasloniti na Donovanovo rame.

Rukama i pesnicama ne može si mnogo pomoći, jer ga Donovan čeličnom snagom obujmljuje neposredno ispod pazuha. Jim pokušava Donovanu pogoditi kratkim udarcima odozgo u rebra. Ali i to mu polazi samo djelomično za rukom.

Gazi po Donovanovim nogama, svom snagom ga nogama udara u cjevanice, međutim, Donovan nimalo ne popušta svoj stisak, nego se samo promuklo i prigušeno smije.

U Jimu Keeneu polako izbija panika. Sad i sam vjeruje da nije dorastao Jacku Donovanu. Neka su ga njegova četiri oca i odgojila u savršenog borca, u borbi protiv Jacka Donovanu to mu ništa ne pomaže.

Jimovi pokušaji sve su očajniji, sve su divljiji, međutim, ništa ne koristi. Polako počinje vjerovati kako će mu već slijedećeg trenutka slomiti sva rebra i kralješnicu.

Gotovo je, s tobom je zaista gotovo! pomišlja Jim Keene.

Ali u tom trenutku osjeća kako se neumoljivi stisak polako olabavljuje. Još jedanput napinje svu svoju snagu, divlje se trza i nogom udara

o gležanj Donovanove noge, tad se jednim trzajem tijela izvija iz čelična zagrljaja i glavinjajući tetura preko čitave prostorije.

Tražeci čvrst oslonac i pri tom ne ispuštajući Donovanu iz očiju, vidi svog oca kako se pomalja iza Donovanu i kako svom snagom zamahuje. Drškom revolvera pogada Donovanu. Bilo koga drugog taj bi udarac potpuno ošamutio i onesvjestio, međutim Donovan samo tetura i glavinjajući se okreće poput nespretnoga divovskog medvjeda.

Dwight Keene još ga jedanput pogada, ovaj put sa strane preko uha. I tad napokon pada snažni Jack Donovan. Drveni se pod trese od tog udarca. Staklo na prozorima zveči. U ormarima pada sude.

Jim se ledima oslanja na zid i opuštajući se polako gleda oko sebe.

Druga dvojica protivnika ranjeni kleče pokraj kamina. Dwight Keene bio je brži s revolverom. Nije ih teško ranio, ali pogoci u rame onemogućili su ih za daljnju borbu. On sâm zadobio je samo laganu ozljedu na obrazu gdje ga je okrznuo metak.

Jim gleda oca tek sad svjestan koliko je imao pravo kad ga je upozoravao na Donovanu.

Pa ipak se njegov otac usudio na taj pothvat s njim, Jimom Keeneom.

Već od početka mogli su revolverima ubiti i Donovanu i drugu dvojicu i tako izbjeći svaki rizik. Ali tako nešto Dwight Keene jednostavno nije bio u stanju, unatoč tome što ga je Jack Donovan prije više od dvanaest godina kao zloglasni El Lobo zajedno sa svojim ljudima dočekao u Apaškom klanu i ondje podmuklo napao iz zasjede.

Jim se tad sjeti da on sâm nije mogao pobijediti Jacka Donovanu,

nego se njegov otac morao umiješati i Donovanu napasti s leđa.

— Oče — dršćući progovori Jim — to nisi smio napraviti. Svog protivnika uvijek želim pobijediti sâm. Nekako bih se već izvukao iz njegova snažnog zagrljaja. Da, bio bih uspio! Zašto nisi pričekao i vjerovao u mene? Sad se moram stidjeti pred njim. I dužan sam mu još re-
vanš!

— Bolje ne, sine — oštro odgovori Dwight Keene. — Nisi mu dorastao. Pogriješili smo što smo vjerovali protivno. Napokon možemo biti sretni što je sve tako dobro prošlo i što na kraju nismo svi poginuli. Nije imao nikakvo oružje u ruci. To je bila naša sreća. Napao te golim rukama. Pa, dobro! Što se može? Nastavit ćemo dalje! Pomno ga sveži i gledaj da ti čvorovi budu dobro učvršćeni. Ja ću se pobrinuti za ova dva ranjenika. Prave dvije budale! Zašto su samo potezali, kad su vidjeli da već imam revolver u ruci? Posvemašna ludost! Kako su samo mogli vjerovati da će im se njihov rizik isplatiti?

Zavezao ih je, a zatim im stavio i lisice. U međuvremenu je Jim vezao Jacka Donovanu.

Dwight Keene obrati se ranjenicima:

— Kad budemo bježali oдавде, oslobodit ćemo vas. Moramo samo još otići u podrum da otvorimo El Lobov trezor.

Začuvši to Jim osjeti kako ga razdiru suprotni osjećaji. Pogledao je El Loba koji je još ležao bez svijesti i osjetio duboko nezadovoljstvo u sebi.

On ne može i ne želi vjerovati da ga je taj čovjek mogao pobijediti. Ponovo osjeti divlju želju u sebi da ga oslobodi i čeka da se El Lobo osvijesti i počne borbu s njim.

Kleknuo je pokraj El Loba da ga pretraži. Donovan je još onesviješten. Kad je Jim otvorio žutu, kožnatu košulju, našao je oko njegova vrata na uzici dva mala, plosnata ključa sa po dva profila za sefove.

Letimično ih pogledavši Jim je utvrdio da su to ključevi za dvije brave po četrdesetak kombinacija. To su dakle ključevi Donovanova trezora koji se nalazi u podrumu.

Pružio ih je ocu.

Dwight Keene zadovoljno kimnu.

— Dobro idemo sad dolje — tiho reče. — Ti ćeš morati odnijeti Jacka Donovanu u podrum, Jime. Ne želim ga ni na trenutak ostaviti bez nadzora.

Jim ga poslušao. Digne Donovanu u zrak, a zatim se sagnu pod njega, tako da ga je mogao položiti preko ramena. Postupa s tim stotinjak kilograma teškim čovjekom kao da je perce. Dwight Keene u međuvremenu dohvati petrolejku s police i upali je. Išli su iz prostorije i ponovo prošli kroz stražnji hodnik iz kojega su vodile stube do željeznih podrumskih vrata.

Vrata su zaključana. Ali Dwight Keene u džepu je Donovanovih hlača našao ključ.

Vrata se mogu otvoriti bez problema, međutim, škripe u teškom okviru. Ta je škripa vjerojatno namjerno tako glasna umjesto alarmnog sistema. Ali sad ne koristi. Donovan i njegovi ljudi isključeni su iz igre.

Jim i Dwight silaze niz široke podrumke stube i ulaze u prilično veliku prostoriju s masivnim svodovima. Isklesana je u stijenama. Posvuda su naslagane zalihe — bačve, kutije, sanduci, tekstil u balama i konzerve.

U malo odvojenoj niši nalazi se jaki čelični trezor, jedan od ona-

kvih kakvi se inače vidaju samo u bankama. Zacijelo je teži od tone a ima bravu s kombinacijama brojeva i dva uska proreza za plosnate, dvoprofilne sefovske ključeve: točno za ona dva ključa što ih je Donovan nosio na svilenom vrpici oko vrata.

Dwight Keene odmah upotrebi ključeve. Osjeti kako su podigli zapornice i otvorili bravu.

Kad je međutim okrenuo držak koji bi trebalo uvući debele poluge zapornice čeličnih vrata trezora, držak se nije mogao ni pomaknuti.

Brava s brojčanim kombinacijama također je blokirana. Njena blokada još čvršće zadržava okrugli držak.

I tu prestaje sve umijeće Dwighta Keenea, on više ne zna što bi.

Okreće se Jimu koji je u međuvremenu položio Donovanu na pod i osvrnuo se oko sebe.

— Jime, sad si ti na redu — reče mu Dwight Keene, dok mu je glas poprimio metalni privzuk od velike napetosti; napokon se toliko približio svom cilju da mu se činilo kako je nadohvat. Samo ga još ta brojčana kombinacija dijeli od pobjede nad Donovanom.

— Izvoli, Jime, sad možeš pokazati vrijedi li uopće sve ono što si naučio od Kalispela. Otvori tu brojčanu kombinaciju!

Posljednje je riječi izustio vrlo oštrim tonom. Jim ga pogleda pomalo začudeno i gotovo ne vjerujući.

Da li je otac sad, na kraju, počeo gubiti živce? Ili je iz njega govorila samo pohlepa za sadržajem trezora? Što se to događa s Dwightom Keeneom?

Jim zatim na svoje čuđenje ugleda kako se Dwight Keene nervoznim kretnjama briše po licu i nekoliko puta duboko udiše zrak.

– Do vruga –, promrmlja tada Dwight Keene – polako počinjem osjećati da i ja imam živce! Ali sad ću se svladati, sine. Ne brini za mene. Ti se samo, sine, pobrini da što prije otvorimo ovu prokletu stvar, hoćeš, je li?

Jim samo kimnu.

Pride trezoru i lagano, gotovo igrajući se započe vrtjeti valjčiće s brojkama. Imaju šest cifara i samo ako se sve pravilno namjeste i ovdje će se otvoriti zaporke.

Bočno se pripija uz trezor i nalažnja uho na brojčanu bravu u čeličnoj stijenci. Zadržava dah i usredotočuje se samo na šumove što dopiru iz unutrašnjosti brave.

Zatim počinje polako okretati valjčiće. O da, za to je potrebno više od samo savršenog sluha, za to vršci prstiju moraju biti kao u sljepca, poput najpreciznijih instrumenata.

Jim se već počinje znojiti, toliko se usredotočio na šumove. Više puta uzmiče korak unatrag, polako šeće okolo i duboko udiše.

Jack Donovan se u međuvremenu probudio. Potpuno je miran i nijem. Okrenuo se na bok tako da može sve promatrati.

Samo jedanput glasno progovori:

– Dakle, momče, ovo je težak dio posla. Možda ćeš ovaj put bolje uspjeti, mislim u ovom dijelu tvog zadatka!

Na to mu Dwight Keene odgovori:

– Ako ne uspije, onda ćeš nam ti odati brojčanu kombinaciju, ili ću te ubiti, El Lobo.

Keeneov glas je leden i ponovo isto onako oštar kao maloprije.

Iznenada se Jim odmaknu pola koraka unatrag i zgrabi okrugli držak na vratima. I uistinu, ovaj ga je put uspio okrenuti. Velike zaporke

koje u unutrašnjosti trezora vire na sve strane iz golemih čeličnih vrata od tog su se okreta uvukle u vrata i oslobodile im put.

Vrata su se otvorila.

Trezor je otvoren!

Dwight Keene usklikne pun zadovoljstva. Vadi dvije lanene vreće i prilazi otvorenom trezoru. Odmah počinje puniti vreće debelim svežnjevima novčanica. U trezoru ima mnogo novca. Jack Donovan bogatiji je od mnogih banaka. Za cijeli kraj zajedno s Donovan Cityjem, koji su pod njegovom kontrolom i vlašću on ujedno predstavlja i banku. U tom kraju nema druge banke. Tko treba novac na kredit, obraća se Donovanu.

Donovan jedva i gleda kako Dwight Keen prazni trezor i trpa novčanice u vreću. Podiže pogled prema Jimu i tiho mu se obraća:

– Veoma si jak, brz i smion, momče. Nikad još nisam sreo nijednog čovjeka koji mi se mogao toliko suprotstaviti kao ti. I brojčanu si kombinaciju na mom trezoru također uspio otvoriti s nevjerovatnom lakoćom i brzinom. Ali ja bih te bio pobijedio da me Keene nije onako podmuklo napao s leđa. To uistinu nije bilo pošteno među starim prijateljima.

– Nikad nismo bili prijatelji, El Lobo – umiješa se Dwight Keene još zaposlen pražnjenjem trezora.

– Ti sam nikad nisi bio bolji od podmuklog vuka. Zato su te i nazvali El Lobo. Naredio si da se pale kuće u kojima je doduše bilo i naoružanih muškaraca, ali uglavnom samo žene i djeca. Bio si bandit najgore vrste.

Dwight Keene potpuno je zaboravio na vreće i sav onaj novac. Noseći u rukama malenu knjigu uvezanu u kožu prilazi Donovanu i čučnu

pokraj njega da ga pogleda iz neposredne blizine.

Donovan se samo nasmiješi i zatim reče:

— U svakom bi dnevniku čovjek trebao biti iskren, inače to nije dnevnik i nema svrhe. Kad bi tu knjigu zaista uspio predati guverneru, bio bih izgubljen. On se ionako već boji da bih se mogao kandidirati za njegovo mjesto u slijedećem mandatu. I on i njegovi prijatelji boje se moje moći koja je iz dana u dan sve veća. kad bi im ovaj dnevnik položio u ruke, zasjali bi od sreće. Bili bi ti vrlo zahvalni. A mene bi progonili dok me ne uhvate, a tad bi me objesili. Tebi je to, daka-ko, jasno.

Dwight Keene ponovo je prišao trezoru. Okrenuvši se pruži Jimu jednu od dviju napunjenih vreća.

— Unutra je više od stotinu tisuća dolara, sine — reče gledajući u Jima. — Ovdje smo završili s poslom. Dodi, idemo sad.

Donovanu više nije poklonio nijedan pogled i prošavši kraj njega krenu uz stube.

Jim se nakratko zaustavio pokraj Donovanova koji se unatoč debelim vezovima i lisicama uspio uspraviti i sjesti na pod.

— Donovan, žao mi je što vas je napao s leđa i što smo zato morali prekinuti našu borbu. Ovo je bila moja prva borba sa zaista izuzetno snažnim čovjekom. Ako i jeste fako veliki zlikovac i gad, ja vas svejedno želim pobijediti sâm, i to po pravilima borbe. Možda ako vam pode za rukom da nas stignete...

Nije završio rečenicu nego požurio za Dwightom Keeneom uz stube.

Zatvorili su željezna vrata za sobom, napustili kuću i vani ponovo ogrnuli svoje kišne ogrtače. Vreće napunjene novcem nosili su preko ramena jer to je platno otporno na

vodu. Dwight Keene baci ključ željeznih vrata podruma u mrak.

Krenuli su prema velikoj staji na drugoj strani, ušli u nju i odmah pokraj ulaza uz jedan pregradak našli svjetiljku.

Na svjetlu petrolejke stadoše promatrati životinje. Sve sami prekrasni konji, brzi i izdržljivi trkači, upravo nenadmašni za naporno gonjenje. Među njima ima i žilavih, kratkonogih planinskih konja.

Sve to još nisu one najbolje životinje.

U pregracima na drugoj strani nalaze što su tražili. Ovdje su smješteni najbolji konji Jacka Donovanova.

— Ah — potresno uzdahnu Jim — sve same pripitomljene munje, izdržljivi vukovi, lagane lastavice, sve to istodobno! Ne znam za bolje uspoređenje! Ne znam čak ni to bi li moj Royal Star bio u stanju pobijediti ove životinje!

— On jamačno može — on može! — odgovori Dwight Keene. — Tvoj Royal Star je odrastao u divljini, a osim toga uspio si zadobiti njegovo srce i njegovo odano prijateljstvo.

U nevjerojatno kratkom roku osedlali su šest konja, privezali dvije napunjene vreće za sedla, uzjahali i potjerali konje kroz velika ulazna vrata koja su širom otvorili. Svaki od njih vodi dva rezervna konja sa sobom.

Kreću prema dugačkoj zgradi spavaonica. Stigavši do nje obuzdali su konje, ali nisu sjašili.

Dwight tiho fućnu držeći revolver spreman u ruci.

Kalispel Riley i Jim Steele odmah izlaze iz kuće. Zacijelo su i oni već postali nemirni od nestrpljenja i napetosti. Poput Apaša uskočiše u sedla i preuzeše još dva slobodna konja. Odmah su nastavili prema

vratima palisadne ograde da ih otvore.

Dwight i Jim Keene osuli su paljbu na osvijetljene prozore spavaonice da još malo zadrže one unutra.

Kad su zatim i oni krenuli, vrata prema mostu širom su otvorena. Konjska kopita gromko tutnje preko mosta.

Iz mraka se pomalja gipki lik Ruiza Juareza i baca se na jednoga od dva preostala slobodna konja.

Jašu brzo. Put dobro poznaju. Kiša još pada, a noć ih skriva svojom tamom.

Iza njih izbija gromoglasna buka.

Uskoro su već ostavili korale i zgrade za sobom, stigli do šumarka u kome su ostavili konje na kojima su došli. Vode te životinje sa sobom, jer će im usput dobro doći svaki konj za zamjenu.

Bijeg počinje.

Da, to je bijeg ili bolje rečeno utrka u kojoj je riječ o životu ili smrti.

VIII

Stigli su do podnožja uspona u klanac.

Ovdje im u susret dolazi jahač. Ponovo je pao mrak. Jahač se iznenada našao pred njima, jer je naglo izbio iza oštra zavoja. Zbog tog zavoja, omekšalog tla koje ne odjekuje dovoljno glasno i odzvanjanja kopita vlastitih konja nisu odmah začuli odjek kopita stranog jahača.

Jim Steele munjevito dohvaća jahača i već ga drži pred sobom na svom sedlu. Očito je posrijedi neki lagani momčić.

Ali, tad čuju i glas toga nepoznatog momčića. Glas je djevojački.

I to glas Mare Farrel.

Brzo je izustila:

– Jeste li to vi? Jim? Jim Keene?

– Ovdje sam! – odgovara joj Jim

i potjera konja blizu Steelova da iz njegovih ruku prihvati djevojku.

Ona se grčevito prihvaća za Jimova ramena i dašćući od uzbudenja i napora govori:

– Pazite! Čeka vas klopka! Čekaju na vas kod prijelaza Bret i Ringo Farrel pozvali su u pomoć grupu pobunjenih Apaša i uspjeli i svog oca uvjeriti da.

– Polako, samo polako – prekinu je Dwight Keene glasom koji ničim ne odaje ni trunke uzbudenja, nego je potpuno miran i hladan.

– Samo nam sve mirno ispričaj, još jedanput od početka, djevojko – reče joj ponovo.

Ruiz Juarez u međuvremenu je uhvatio Marina konja i doveo ga natrag, a Jim je na to podigao Maru i vratio je u sedlo.

Njezin je konj pomalo čupav i šaren, s muškim sedlom iza kojeg je pričvršćena smotana vunena ponjava. Taj konj zacijelo nikad nije bio u staji poštanske stanice.

Mara se uspjela malo smiriti. Glas joj je potpuno miran kad im ukratko počinje pričati:

– Kad ste vi otišli, Clint Farrel četiri se sata svadao sa svojim sinovima. Prisluškivala sam i shvatila o čemu je riječ. Nisu vam htjeli prepustiti sav veliki plijen, nisu se htjeli zadovoljiti samo s udjelom Clinta Farrela. Clint Farrel dugo se opirao, ali je napokon popustio sinovima. Bret je na to odjahao u planine. Vratio se otprilike dvadeset sati poslije s bandom koja se sastoji od tri Apaša, jednog Meksikanca i jednog bijelca. Bijelac je nekad bio narednik u vojsci. Ali je prilikom neke tučnjave ubio oficira i dezertirao nakon toga. To je uistinu gadna i opasna banda a živi u skrivenom logoru. Bret koji inače mnogo lovi i jaše po planinama dobro je

znao gdje ih može naći. Sad čekaju na vas u zasjedi.

Djevojka zadihano umuknu. Na licu joj se odražavalo olakšanje što je stigla na vrijeme upozoriti ljude i što je, prije svega, stigla spasiti Jima Keenea.

– Kako si se ti uspjela udaljiti?
– upita je Jim Keene dok su ostali još zamišljeno šutjeli.

Mara se lećnu.

– Oh, svi su bili okupljeni u velikoj staji, jeli su i pili. Morala sam prilično mnogo toga skuhati za njih. Konji su ih čekali osedlani i spremni za polazak. Uspjela sam jednu od životinja odvesti malo dalje i sakriti je. Clint Farrel je sa svojim sinovima pokušavao spriječiti bandu da ne pije više i tad je izbila svada u staji. Iskoristila sam taj trenutak i pobjegla.

Apaški je klanac drugi put zama- lo postao kobna zamka za njih.

Djevojka zatim nastavi:

– Upozorila sam vas. Da nisam stigla, uletjeli biste u klopku. Sad mi nešto dugujete, je li?

Svi je nijemo i začuđeno promatraju.

– Udio? – upita Kalispel s nev- jericom.

– Ne, samo me povedite sa so- bom – reče djevojka – Htjela bih pobjeći od Farrelovih. Već sam raz- govarala o tome s Jimom Keeneom. Jime, reci im ti, molim te!

Posljednje je riječi izgovorila go- tovo oštro.

Ali, Jimu nije bilo potrebno reći dvaput.

– Moramo je povesti – progovo- ri gledajući u ostale. – Mislim da bih to pokušao učiniti i da nas nije upozorila na zasjedu. Čak i da ne postoji ništa pred čim bi nas mogla upozoriti. Oče, jednostavno je ne mogu ostaviti kod Farrelovih.

Ostala četvorica su šutjela.

Napokon Dwight Keene promrm- lja:

– Dakako, povest ćemo je sa so- bom, ako se uspijemo probiti. A to će, bojim se, biti vrlo teško. U prilič- no smo teškom položaju! Hajde, si- lazite s konja! Moramo odjeću na- puniti i zatim te lutke privezati za sedla. Jeste li shvatili što smjeram? Na svu sreću imamo dovoljno ko- nja uza se! Mara će čuvati one živo- tinje s kojima ćemo bježati poslije!

Dok su silazili s konja dao im je još nekoliko naredenja kratkim, odrezanim rečenicama.

Dwight Keene poviče:

– Hej, Farrele! Clinte Farrel!

Nije morao dugo čekati na odgo- vor. Nekoliko trenutaka poslije odjeknuo je glas Clint Farrela:

– Dakle, prijatelju Dwighte, je li vas djevojka uspjela upozoriti?

– Da!

– Pa onda znate koliku carinu morate platiti, da biste prošli ovu- da! Ili vam moramo objasniti to još jedanput? Koliko ste u prednosti is- pred Jacka Donovana i njegove po- tjere? Ili vas možda ne slijedi od za- hvalnosti što ga niste ucmekali?

Dwight Keene uopće ne odgovori na ta pitanja. Samo je kratko do- viknuo:

– Clinte, oslobodi nam put! Inače će biti prilično gadno za sve nas. Bit će mrtvih. Samo ćemo nepo- trebno proliti mnogo krvi, Clinte! Nas nećeš zadržati ni ucjenjivati. Mi ti to nećemo dopustiti. Moraš održati svoje obećanje! Dakle, što je?

– Izručit ćete nam svoj plijen – odgovori mu Clint Farrel. – Vaš plijen i oružje! Dolazite jedan po je- dan, da vas na miru možemo pri- hvatiti. Dakle, jedan po jedan, kako

vas prozovemo. Ako vam se slučajno ipak ne žuri da spasite svoje glave, onda mi ovdje možemo čekati i do zore!

— Clinte, ti si običan gad koji želi prevariti čak i svoje stare prijatelje i suborce!

— Nazovi me kako god želiš, Dwight! Mi Farrelovi spoznali smo svoju jedinstvenu, životnu priliku. To je sve!

Poslije tih riječi nekoliko trenuta vlada tišina.

Tada Dwight Keene prosikta svojim ljudima koji su pognuti čekali uz konje:

— Sad!

I tad se dogodilo.

Zajednički su ispustili divlji krik i podboli uplašene konje tako da su životinje počele galopirati kao da su ih jahači potjerali u neki napad ili ludi proboj.

Konji su stigli do otprilike deset skokova ispred tjesnaca.

U tom je trenutku pred njima grunula salva.

Farrelovi su se sa svojim saveznicima dobro sakrili među stijene i u kamene proreze s lijeve i desne strane puta. Konji i lutke na njima dobro se naziru i daju dobre mete. Jedne, nedužne životinje moraju stradati kako se to često događa kad se iz bilo kojih razloga i zbog bilo kakve dobiti bore ljudi.

Jim Keene opazio je nekoliko mjesta na kojima je bljesnula vatra iz revolverskog oružja i duboko pognut kliznuo je između stijena prema njima. Znao je da su i njegovi prijatelji sad tako postupili. Sad svi barem otprilike znaju gdje se skrivaju njihovi protivnici. Kako su konji s lutkama ipak prodrli dobar komad dalje kroz klanac, protivnici su im sada djelomično okretali leđa, pucajući i dalje za životinjama.

Jim već nakon nekoliko bešumnih skokova zaobilazi oko velike stijene i sudara se s čovjekom koji glasno i uplašeno počeo psovati. Jim ga udari drškom revolvera i ovaj se onesviješten sruši na zemlju. Ali ovdje je još jedan protivnik koji, shvativši što se događa, trgnu revolver i opali na Jima. Metak okrznu Jimov kaput i Jim munjevitom brzinom uzvratit hitac. I drugi se protivnik sruši na tlo.

Tad, se odasvud prolomi odjek revolverске paljbe. Svaki je od njih pronašao svog protivnika. Borilo se živo i bez pošte.

Jim pogleda ljude koje je pobijedio. Jedan je od njih, kojega je udario drškom revolvera, Bret Farrel. Drugi je neki Apaš. Ali, odjeven je gotovo kao Meksikanac.

Iznenada zavlada tišina.

Zatim se začu promukli glas Dwighta Keenea:

— Kako je, momci?

— Ovdje sam i imam dvojicu! — odmah doviknu Jim.

— Ja imam jednoga — kreštavim se glasom javi Kalispel Riley.

— I ja sam s jednim izišao nakraj — i to s Clintom Farrelom glavom.

— Ulovio sam dvojicu, jednog Indijanca i jednog Meksikanca — oglasi se ponovo Dwight Keene.

Zatim zavlada tišina. Čekajući na izvještaj Ruiza Juareza.

Ali Ruiz Juarez se ne javlja. Jim se iznenada sjeti da je Ruiz stajao desno iza njega. Pažljivo krenu u tom smjeru klizeći između oštih i strmih stijena.

Uskoro je našao beživotno tijelo nekog čovjeka na tlu. Nagnuo se nad mrtvaca i u mraku raspoznao da je posrijedi bijeli dezertar, nekadašnji narednik.

— Ruiz! — viknu Jim.

Nedaleko od njega netko prigušeno zajeca. Jim krenu prema mje-

stu odakle je jecanje doprlo i nade Ruiza Juareza kako umirući leži na zemlji. Pokraj Ruiza ležao je Ringo Farrel.

— Mnogo ... sreće... — mrmlija Ruiz. Zatim lagano pokrenu ruku. Kad ga je Jim uhvatio u naručje, Ruiz Juarez već je izdahnuo.

Jim osjeti kako ga preplavljuje tuga i gorčina. Nekoliko je trenutaka kao ošamućen čučao pokraj Ruizova tijela. Misli su mu se rojile u glavi. Toliko je slika prošlo pred njegovim očima. Prizori u kojima je vidao Ruiza kako ga uči, kako se šali s njim, kako priča s njim.

Od Ruiza je naučio sve o konjima, o prirodi, o divljini i pustinji, o Apašima, o tome kako se slijeđe tragovi. — Od njega je naučio sve stare legende o Meksiku.

Ruiz mu je mnogo dao.

A sad je poginuo ovdje gore u klancu, pošto je ubio dva protivnika.

Oni su morali dalje. Nisu ga mogli čak ni pokopati. Jim ga podignu na ruke i ponese.

— Ruiz je ovdje... mrtav! — glasno poviče.

Na to su svi dotrčali. Nisu znali što bi rekli. Samo je Jim Steele hodao polako. Ranjen je, ali ne obraćaju pažnju na nj, još ne vide s kolikom se mukom kreće.

— Ruiz je mrtav — ponovi Jim. — Odnijet ću ga u staničnu zgradu i ondje položiti barem na krevet.

Kazavši to pognu glavu i krenu prema kući. Iza njega netko triput prodorno fućnu: signal za Maru da dovede konje. Oni konji na koje su zavezali lutke u njihovoj odjeći svi su do jednog ležali na zemlji, pogodeni nemilosrdnim mecima.

U Apaškom klancu ponovo se odigrala strašna tragedija, još jedna u dugoj, krvavoj povijesti tog klanca.

Jim je sad napokon prošao kroz tjesnac kanjona. Do stanične zgrade preostalo mu je još pedesetak koraka. Iza sebe začu Marin glas. Jamačno se bojala za njega. Ali začuo je odmah i glas svog oca. Zvučao je umirujuće, ali istodobno i gorko i nimalo sretno, bez trunke trijumfa, kad joj je rekao da su uspjeli izboriti se za slobodan prolaz kroz klanac.

Jim unese Ruiza u kuću i položi ga na ležaj. I njega je ispunjala duboka gorčina i razočaranje.

Postalo mu je jasno kako su njegov otac Dwight i njegova ostala tri poočima zapravo živjeli samo za svoju osvetu Jacku Donovanu i da su ga zato odgojili da postane najbolji borac.

Čemu je sve to vodilo?

Bilo je mrtvih. I Ruiz je bio mrtav.

— Mržnja i osveta... vode izravno u smrt — promrmlija Jim za sebe. Osjećao se umorno, sagorjelo i mnogo starije nego još prije samo sat vremena.

Izvana su stigla trojica preostalih s djevojkom. Ona pojuri u kuću da uzme zavežljaj s najnužnijim stvarima.

— Čovjek s najboljim konjem neka ostane ovdje — oglasi se Kalisrel Riley mirno. — Donovanu mora zadržati neko vrijeme, dok mi ne povećamo svoju prednost. S najboljim konjem lako će nas i bez teškoća stići, zacijelo brže od Donovanu, ako nas taj uopće bude još u stanju progoniti jer on zacijelo nije štedio svoja grla samo da bi nas uhvatio još prije ulaza u klanac.

Kad je zašutio, sve je bilo jasno. I potpuno je bilo jasno tko treba ostati da čuva odstupnicu.

Najbolji je konj bez sumnje Royal Star. A njega može jahati jedino Jim. Na Royal Staru mogao bi umaknuti čak Jacku Donovanu.

– Dakako – reče Jim pošto je Kalispel Riley umuknuo – ostat ću iza vas i držat ću klanac dok god budem mogao.

U tom se trenutku javi Jim Steele, prije no što je itko stigao odgovoriti:

– Ništa od toga neće biti, momče moj. Ja sam taj koji će ostati i čuvati prolaz!

– Ne – usprotivi se Jim žestoko, dok su Kalispel Riley i Dwight Keene uporno šutjeli.

Mladić se okrenuo prema Jimu Steelu koji se teško oslanjao na svog konja i jednom rukom držao za sedlo, kao da se jedino tako može održati na nogama.

– Ti si naš najlošiji jahač – nastavi Jim. – Osim toga si i najteži među nama. Ti nas nikad ne bi mogao stići.

– Jamačno ne bih – odgovori mu Jim Steele. – Ali još je gore no što ti misliš, dječace moj. Ja čak više ni ne mogu jahati. Imam metak u kuku. Gotovo mi potpuno paralizira nogu. Nema uopće smisla da pokušavam još nekoliko milja održavati se u sedlu. Ovdje, u ovom tjesnacu još jedanput imam priliku vratiti milo za drago Donovanu i njegovim ljudima. Zato sam ja onaj koji će ostati ovdje. To je sudbina, sine. Kocka je pala. Nema više nikakvih pitanja. Tko ne može odložiti karte i prestati igrati, taj s podijeljenim kartama mora završiti igru. I gotovo!

Jim Steele okrenu se na stranu, izvadi pušku iz navlake pričvršćene za sedlo i krene natrag prema Apaškom klancu. Hoda vrlo polako, teško vukući jednu nogu za sobom.

– Ne! – viknu Jim i htjede pojuriti za njim.

Medutim, Dwight Keene i Kalispel Riley zadržali su ga.

– Mi smo stari prijatelji Jima Steela – reče Dwight Keene. – Ono što on sad čini, nekad je, u naša stara vremena, bilo pravilo. Da je pogodilo nas, a ne njega, onda bismo mi postupili kao on sad...

– Ali to je surovo, to je neljudski... to je...

– Mi imamo jedan zadatak – prekinu ga Dwight Keene. – Moramo se probiti do guvernera. Jedino je to važno. Želimo uništiti čovjeka koji nas je onda, napao iz zasjede ovdje, u Apaškom klancu. Zakleli smo se svim onim ljudima koji su tad poginuli da ćemo to uraditi. Jim Steele održava tu zakletvu. Krećemo dalje. Penji se u sedlo, sine!

– Ne! – oštro kriknu Jim.

Ali tad ugleda Maru, djevojku koju je zavolio kako izlazi iz kuće.

Jim se iznenada neodlučno zaustavi. Misli su ga razdirale.

I u tom mu trenutku posta jasno da ne želi ostati s Dwightom Keenom i Kalispelom Rileyjem. Ne, više to nije mogao. Oni su ga doduše odgojili, ali nekako se iznenada počeo osjećati strašno daleko i strano. Nije još točno mogao objasniti što se to zbiva u njemu, ali znao je pouzdano da više ne želi ostati s njima.

Mara mu pride. Pomogao joj je da se popne u sedlo, a i Dwight Keene i Kalispel već su sjedili na konjima.

Mara krenu za Dwightom i Kalispelom koji su samo čekali na nju. Jim je još nekoliko trenutaka nepomično stajao. Pogled mu ponovo odluta prema tjesnacu, udaljenom jedva pedeset koraka od zgrade. Ovdje leže mrtvi Farrelovi i banda koju su pozvali u pomoć.

A Steele leži negdje skriven i vreba na Jacka Donovanu i njegove ljude.

IX

Kad se sunce popelo visoko i velik postao izvanredan, Jim je odjahao do vrha brežuljka da osmotri što se događa iza njih. Po jasnom i još nezaprašenom arizonskom zraku pogled mu seže mnogo kilometara unatrag.

Uskoro su vidjeli čopor progonitelja. Malo dalje od čopora odvojeno jaši jahač na velikom, potpuno crnom konju. Čini se veći od svih ostalih u potjeri.

Jim zna da je to Jack Donovan koji ih neumorno slijedi. Konji njegovih ljudi teško podnose težak kas. Samo još Donovanov vranac ima dovoljno izdržljivosti i brzine.

Tu je životinju zacijelo držao negdje drugdje, u nekoj posebnoj staji, a ne zajedno s ostalima.

Vjerojatno je to pastuh sličan Jimovu Royal Staru.

Kasno noću pošto su opet na nekom potoku zastali da se malo odmore, operu konje i sami se osvježe i pojedu nekoliko zalogaja, Dwight Keene ih je odveo kroz uski prolaz između brežuljaka na veliku ravninu.

Izenada se pred njima stvorio jedan jahač.

Neki promukli glas uzviknu:

– Hej, pa tko to dolazi na konju?

Ne odgovaraju, jer znaju da su ti jahači obaviješteni Donovanovim dimnim znakovima da svim jahačima koji prolaze zatvore put.

– Naprijed! – prosikta Dwight Keene i svi potjeraše konje u ludi galop duboko se naginjući nad njihove grive. Mara postupa kao i ostali, jer sada i ona pripada njima.

Jahači su im s lijeve strane. Dakle moraju malo skrenuti desno. Noć je i sigurni su da ni jahači njih ne mogu baš jasno raspoznati u ta-

mi. Jedino su im glasovi jasno raspoznatljivi.

Kad su njihovi konji počeli galopirati kao pobješnjeli, nepoznati jahači su to odmah primijetili po odjeku kopita.

I tada su se prolomili hici, mnogi hici iz pušaka. Strani jahači su pucali nasumce prema zvuku udarača kopita.

Neko je vrijeme sve dobro teklo i već su se ponadali da su se i ovog puta uspjeli izvući pod okriljem noći. Tada je pogođen Kalispel Riley. Jim jaše malo iza Kalispela. Dwight Keene je s Marom odmaknuo naprijed. Jim ugleda Kalispela kako iznenada tetura i njiše se u sedlu, a zatim pada preko vrata svog konja i shvaća da je Kalispel životinju obavio objema rukama oko grla da bi se održao u sedlu. Vjerojatno je teško pogođen.

Još se uspijeva održati u sedlu. Još se njihov bijeg nastavlja.

I tada se Kalispel ruši s konja. Izenada bešumno kliznu sa sedla.

Jim se zaustavi i skoči s konja. Kad je, međutim, kleknuo kraj Kalispela i uhvativši ga za zglob ruke prislonio uho na njegove grudi u blizini srca, brzo je shvatio da je i Kalispel mrtav.

Zaćuo je odjek kopita. Dolazili su konjanici koji su blokirali put i osuli paljbu na njih.

Osjeti kako ga obliva neobuzdani bijes.

Skoči prema Royal Staru koji je čekao kraj njega, izvuče pušku iz navlake i započne pucati. Svoje je progonitelje samo nejasno razabirao u noćnoj tami. Tada ugleda, kako se dva konja ruše i kako se svi razlijeću. Progonitelji su se naglo povukli. Vjerojatno će se opet sakupiti i postrojiti u dugački luk. Na to nije želio čekati.

Skoćio je na Royal Stara i krenuo za Dwightom i Marom.

Uskoro ih je sustigao, jer su oni nešto laganije jahali. Tek što im se priključio, Dwight Keene ponovo pojača tempo. Mara i Jim su ga slijedili u uzani kanjon i jedino što im je preostalo bila je nada da njihovi progonitelji neće naći ulaz u kanjon po mrklom, neprozirnom mrazu.

Tjesnac je vijugao između brežuljaka čudnovatih oblika i ulijevao se u ogroman klanac, što je vodio prema jugu. Dwight Keene je još relativno brzo vodio.

Dwight Keene se iznenada zaustavio. Mara približi svog konja njegovom i odjednom ispusti tihi krik:

– Jime, on je... –

Više nije kazala, ali nije bilo ni potrebno. Dok joj je glas od užasa i straha zakazao, Jim se već stvorio kraj njih. Ni on više nije stigao prihvatiti Dwighta Keenea.

Težak se muškarac iznenada stropoštao sa sedla, nakon što je već prije teturao. Sada je bilo jasno, što je Maru nagnalo da krikne.

Sad je znači i moj otac pogođen, pomisli Jim. Očito je Dwighta metak pogodio već prije više od cijelog sata, dakle negdje u isto vrijeme kad i Kalispela.

Dwight Keene nije dopustio da oni išta opaze. Nastavio je bijeg, jahao je dalje i dalje, sve dok bar neko vrijeme nisu bili sigurni.

I tek tada su njegove snage popustile.

Jim kleknu kraj njega i potraži ranu. Jednim potezom mu rastrgnu košulju. Rana se nalazila točno iznad srca. Dwight je gubio mnogo krvi. Kako je bila noć, a on je neprestano jahao na čelu, nitko ništa nije opazio. Toliko je izdržljiv i snažan, da je izdržao sve dotle s tako teškom ranom.

– Sad... više... ni ja... ne mogu... dalje... Jime – dahćući reče Dwight.

Mara također side s konja. Donesu čuturu s vodom i ulije nekoliko gutljaja Dwightu u usta. On zahvalno proguta. To mu je na nekoliko trenutaka učinilo dobro.

Zatim reče:

– Uzmi dnevnik, Jime, uzmi! Možda ćete vi ipak uspjeti. Ja sam gotov. Ali čemu sad to? Sve nas je sradio, sve nas, koji smo mu onda u Apaskom klancu uspjeti pobjeći. Sudbina je željela da mi preživimo i osvetimo ostale. Samo je to bilo važno. Jack Donovan ne smije dobiti igru. Netko mu napokon mora skinuti masku s lica. Ljudi moraju saznati tko je on nekada bio i što sve nosi na savjesti. Jime, obećaj mi da ćeš učiniti sve i odnijeti dnevnik guverneru... Obećaj mi to, Jime!

Jim je samo kratko oklijevao.

Zatim mirno reče:

– Obećajem ti, oče!

Tada se s Marom bacio na posao. Mara izvadi iz svog zavežljaja pot-suknju od bijelog platna i meki ručnik. Povili su Dwighta Keenea, koji je još na životu, premda je od slabosti zaspao. Kada su završili, neko su vrijeme šutke čučali kraj njega.

Jim gorko progovori:

– Imao bi sigurno nade da preživi, da s tom ranom nije jahao duže od jednog sata i da je odmah imao liječničku pomoć. Mara, bojim se da će i on umrijeti. A on mi je otac.

Ona samo podignu ruku i dodirnu ga po obrazu.

– Tako mi je žao – reče.

Nije ništa više kazala, ali Jim je jasno osjećao koliko mu je bliska i koliko dijeli njegovu bol.

– Od samog početka je sve to bilo čisto ludilo – reče dalje Jim. – Moj otac i njegova tri prijatelja i

partnera živjeli su isključivo za taj jedan dan osvete, taj dan kada će napasti Jacka Donovanu i uništiti ga. I mene su odgajali samo za taj trenutak, kao da je to jedini smisao mog života. Danas, kad o svemu tome mogu bolje i mirnije razmišljati, danas mi se sve to ne čini nimalo poštenim. Nisu me voljeli čisto, isključivši pri tom svoju žed za osvetom i svoje koristoljublje. Nisu mi samo zbog čiste ljubavi htjeli preneti sva svoja znanja i umijeća, nego su me odgojili poput mladog borca koji im je trebao za lov ili neku posebnu borbu. Da, Mara, toliko sam se u njima razočarao i u ovom čovjeku ovdje, mom rođenom ocu. Sve je to bilo tako bezumno i ludo. To-liko mrtvih! Farrelovi kojima si ti spadala također su mrtvi. Njihova banda koju su zvali u pomoć da bi oteli Donovanov novac od nas, mrtva je do posljednjeg člana. A zatim po redu, Ruiz, Steele, Kalispel i sad moj otac, a sve to samo zato, što su se Jacku Donovanu htjeli osvetiti na sasvim osobit i njima svojstven način. Ludi su bili! Otkako ih je El Lobo onda dočekao u Apaškom klanu, odonda su svi bili kao opsjednuti idejom osvete. Da bar nikada nisam krenuo s njima!

– Da – zamišljeno reče Mara. – Ali onda se nas dvoje nikada ne bismo upoznali. Ne želim više nositi ime Farrelovih. Moja se majka zvala Daniels prije no što se udala za Clintu Farrela. Jime moramo pro-naći novi početak. Nas dvoje mora-mo razmisliti kako da pobjegnemo, kako da se spasimo i iznova...

– Da, to biste trebali pokušati – promrmlja Dwight Keene ponovo se osvijestivši i začuvši o čemu go-vore. – Ali prvo morate pobjeći Jacku Donovanu, kome čak ni Jim nije dorastao. Zašto ste još uvijek ovdje? Krenite napokon dalje.

– To ne možemo – odgovori mu

Jim. – Tebi je potrebna naša po-moć. A ti si moj otac.

Dwight Keene je nekoliko trenu-taka šutio. Zatim promrmlja:

– Jime, ja nisam tvoj otac. Onda, kad sam te spasio iz zapaljene kuće na ranču tvoje majke, nakon što smo rastjerali Apaše, onda si neko-liko dana ležao bolestan u groznici i bunilu. Mnogo si bulaznio u svo-jim morama i o tvom ocu kojeg nisi vidio, jer je prije mnogo godina oti-šao u rat. Osim toga, postojala je još jedna čudna slučajnost. I ti si se zvao Keene. Imali smo isto prezime. Kad si ozdravio, a mi počeli s iz-gradnjom našeg ranča, tada mi se svidjelo da imam svog sina. Tek po-slije smo spoznali sve tvoje sposob-nosti i urodene talente. Da, odgojili smo te u čovjeka koji nas je sve nadmašivao. Možda je to bilo egois-tično i nepošteno od nas, kad smo odlučili da te koristimo u naše svrhe. No dobro, nije bilo pravilno ni pošteno. Kao što si i sam u me-duvremenu spoznao, postoji prav-da. Sve nas je u međuvremenu sti-gla, samo tebe nije. I nemoj sad, u posljednjem trenutku dopustiti da te Donovan ipak uhvati. Za tebe je samo još važno da s tom djevojkom uspiješ pobjeći i spasiti se. Dakle...

Naglo je umuknuo i Jimu posta-jasno, da Dwight Keene nikada više neće govoriti.

Nepomično je sjedio kraj njegova tijela.

– On uopće nije moj otac – pro-govori napokon zamišljeno. – On je bio samo čovjek koji me spasio i pustio me da vjerujem kako mi je on rođeni otac. Ipak me spasio i dao mi dom.

– Da – reče Mara – a to je važno, Jime! Dao ti je mnogo. A to što su on i njegova tri partnera kasnije iskoristili tvoju pomoć i tvoju vjer-nost, to je ipak razumljivo. Sad

znam sve o vama. Sigurno je onda za njega bilo užasno, kad je svoje ljude odveo u zamku koju su mu postavili El Lobo i njegova banda u Apaškom klanu. Možda čovjek na to treba misliti da bi mogao razumjeti njega i njegova posljednja tri preostala prijatelja.

Jim zamišljeno kimnu slušajući je. Neko je vrijeme nepomično čučao kraj nje.

Bio je duboko potresen i beskrajno tužan. Nije mogao osuđivati Dwighta Keenea za ono što je učinio i pokrenuo. Mogao je jedino žaliti što taj čovjek i njegova tri prijatelja svoju sudbinu nisu drugačije oblikovali.

Napokon ustane, skine sedlo s konja i rastvori ponjavu koja je bila na njemu pričvršćena. U nju zamoata Dwighta Keenea. Više nije mogao učiniti za njega.

Siguran je, da će ga uskoro naći. Nadao se samo da će ga dostojno pokopati.

Okrenuo se prema Mari.

— Moramo dalje — reče joj. — Možda, ako ga Donovan nađe ovdje, možda...

Naglo je zanijemio, jer mu je palo na pamet što mora učiniti, ako želi postići da Donovan prestane progoniti njega i Maru.

Dvije stvari je morao ostaviti za sobom.

Dnevnik koji je uzeo od oca prije no što ga je umotao u ponjavu i dvije vreće napunjene novcem.

Da, to je morao ostaviti kod Dwighta Keenea.

I tada mu je preostalo samo da se nada da ga Jack Donovan neće dalje progoniti.

Još drži dnevnik u rukama. S njim bi mogao kupiti svoju slobodu. Ili bi i dalje trebao nastojati da s tim dnevnikom uništi Jacka Donovanâ?

Što da učini? Što bi trebala biti njegova ljudska obaveza?

— Do đavola — iznenada promuklo progovori — morao sam obećati Dwightu Keeneu da ću El Lobov dnevnik odnijeti guverneru! Ali onda još nisam znao da mi on nije pravi otac. Mara, što da učinim? Pomozi mi!

— Ne, ja ti ne mogu pomoći — odgovori mu ona — ali koju god odluku da doneseš, Jime, za mene će ona biti prava.

Jim pristupi svom konju i skine sa sedla jednu platnenu vreću. Druga je vreća bila pričvršćena za sedlo Dwighta Keenea i već je ležala na zemlji.

Jim uze obje vreće i stavi ih kraj leša Dwighta Keenea. Zatim dohvati i dnevnik i položi ga na grudi Dwighta Keenea.

— Tako, a sad jašemo kući — reče okrećući se prema Mari. — Postoji ranč koji smo pošteno i čestito izgradili. Tamo je moj dom i taj je posjed sasvim sigurno moje legalno nasljeđe. Krenimo, dakle!

Mara mu pride i podigavši ruku položi mu je na obraz.

— Da, Jime, krenimo kući — tiho reče.

Uzajahali su i nastavili put, sve dalje kroz noć.

X

Jim pošalje Maru s konjima niz padinu podno koje se nalazilo jezerce. Kazao joj je da pod jednim velikim drvetom skuha kavu i zapeče slaninu. Veliko drvo će upiti dim u svojoj razgranatoj krošnji.

On je sam ostao iza vrha brežuljka ležeći na trbuhu i osmatrajući put kojim su došli jasno označen njihovim tragovima.

Svaka minuta koja je proticala samo je još pojačavala njegovu napetost i uzbuđenje.

Znao je predobro da će, ukoliko ih još slijede, njihovi progonitelji s one strane doline ugledati njihov trag.

Prošlo je pola sata.

Mara je donijela vrelu kavu, nekoliko komada pečene slanine i suhi kruh koji je već postao poprilično tvrd. Usprkos tome jedu s dobrim tekom, jer su gladni, a njihova mlada tijela nakon svih tih teških napora neumoljivo zahtijevaju hranu, a tvrdi i osušeni kruh namaču u kavi.

No tada su ugledali jahača!

Odmah su prepoznali Jacka Donovanana.

Na svom ogromnom vrancu izašao je iz područja brežuljaka i sad im se približava ravnicom.

Odjeven je u tamnu odjeću. Iz tog čovjeka u crnom na potpuno crnom konju zrači nešto nezadrživo i nepopustljivo.

Jim je pomislio da Jack Donovan jaše daleko ispred svojih ljudi. Ali tada mu polako postaje jasno, da Jack Donovan stiže sâm. Pogleda Maru koja nijema od straha zuri u njega široko razrogačenih očiju.

— One dvije vreće s novcem i dnevnik nisu ga mogli potaknuti da se okrene i vrati — promrmlja Jim.
— Dolazi samo zato, što se želi boriti sa mnom.

— I zato što smo nas dvoje vjerojatno jedini koji znaju da je on nekada bio El Lobo — doda Mara drhtavim glasom i zatim brzo nastavi:
— Jime, ako je on nekada bio takav zlikovac da ni žene i djecu nije štedio, neće ni mene pustiti. Jime, možda mu možemo pobjeći. Ne smiješ se boriti s njim.

Jim je napregnuto razmišljao. Razmišljao je što će se dogoditi, ako ga Jack Donovan stigne. Da, doći će do nastavka njihove borbe. Možda

će mu Donovan ovog puta uspjeti slomiti kičmu.

A ako se ne bude želio dalje boriti pesnicama? Ako ovog puta odabere revolvere?

Jim razmisli da li bi u tom slučaju imao bolje šanse. Ali, ni ti mu se izgledi nisu dopadali. Imao je loše predosjećaje. Mislio je da je to strah. Ili je to već bila panika?

Podignu ruku i obrisao znoj s lica. Zatim se iznenada trgnu i sabere. Nije se smio bojati Jacka Donovanana, inače su njih oboje bili izgubljeni.

Pogleda Maru i reče:

— Pokušat ćemo mu pobjeći.

Ako se moram boriti s njim i ako izgubim, ti ne smiješ ostati bez zaštite. Da, pokušat ćemo pobjeći.

Ležeći potrbuške na zemlji povukli su se natrag sve do iza vrha brežuljka gdje su se mogli uspraviti, a da ih se iz daljine ne može vidjeti. Zatim su otrčali do konja i uzjahali.

Brzo su jahali. Sada to više nije bio bijeg ravno naprijed, sada su se morali pobrinuti da nekako zametu tragove. Samo su tako mogli zadobiti izvjesnu prednost.

Jim se neće sjetio! Pa Donovan je točno znao, gdje se nalazi njihov ranč. On ih je tamo čak dao uhoditi. Njemu je odmah javljeno da su napustili svoj ranč.

Budući da zna gdje se nalazi ranč Dwigha Keenea i njegovih ljudi, sigurno će nastaviti put do njega, ukoliko ne bude uspio već prije uloviti Jima i Maru.

Kad bi prije toga uspio odvesti Maru ljudima kod kojih bi bila u sigurnosti.

Nekoliko puta čak pomišlja da jednostavno zaustavi konja, legne u dobar zaklon i tu čeka, da mu Donovan doleti na nišan. Jednim jedinim hicem bi ga mogao ubiti i time

se osloboditi svih briga. Za njega i Maru bi tada sve bilo u redu.

Jašući dalje, Jim koristi sve triкове kojima ga je naučio Ruiz Juarez da bi zameo tragove i čak i najiskusnijem tragaču otežao traganje.

Zašli su u divlji kraj prepun stijena, dubokih kanjona i malih dolina. Posvuda ima kamenog tla na kome kopita konja ne ostavljaju tragove.

Kasno tog poslijepodneva Jim vjeruje da su stekli veliku prednost. Već odavno ne jaše u pravcu Fort Apachea. Izbjegava izravan put prema svom ranču. Ukoliko je naime Jack Donovan ipak izgubio njihov trag, sigurno će jahati u jednom od ta dva pravca, nadajući se da će tu ponovo naići na njihov trag. Jim drži pravac prema gradu Tucsonu. Ali i u najboljem mogućem slučaju u Tucson mogu stići tek za tri dana.

Mara je zaustavila konja i uplašenog se izraza lica okrenula prema Jimu.

— Jime — reče — Jime, prednja lijeva potkova!

— Da — odgovori joj Jim — već odavno sam s tim računao.

Pritjera konja uz njezinog.

— Predi k meni na Royal Stara — mirno joj reče. — Dovoljno je snažan i izdržljiv, a ti si ionako lagana kao perce. Oboje će nas nositi.

Čudno ga je pogledala i on je znao da se ni ona više ne zavarava. Čak ni pastuh poput Royal Stara nije mogao na dugo nositi šezdeset kila više, koje je sad također dobio na svoja leđa.

Vranac Jacka Donovana sada će sigurno pobijediti u toj trci. Bilo je pitanje kad će ih Donovan ugledati odnosno kada će pronaći njihove tragove.

Jašu dalje, a Marin konj ih slijedi. Uskoro su izbili na malu stazicu i

Jim se upita gdje li je put za Tucson i kako da izbiže na njega.

Slijedio je stazu prema jugoistoku, dok je drugi konj i dalje kaskao za njima, iako je već počeo šepati. Bijedna životinja će ostati kraj njih, dok god to bude mogla, a onda...

Jim na trenutak pomisli da mu skine sedlo i otjera ga od sebe, međutim, kad su prešli preko brežuljka Jim ugleda, kako se put kojim su jahali podno brežuljka odvajao od poštanskog puta prema Tucsonu.

Ako se budu točno držali poštanskog puta, onda će sasvim sigurno izbiti i do neke poštanske stanice za zamjenu konja. Da bi tamo mogao dobiti konja za Maru, morao je sa sobom dovesti i nešto za zamjenu. Njihov bi konj ipak bio odličan za zamjenu. Konj kojeg je Mara uzela, zaista je bio prvoklasan. Čak i da mu kopito još nekoliko mjeseci ne začijeli, još bi bio bolji od bilo kojeg prosječnog konja. Jim uhvati konja za duge uzde.

Sunce je polako zalazilo. Zatim se nakon sumraka spustio mrkli mrak.

Kad se put kojeg su slijedili popeo na malu uzvisinu ugledali su pod sobom u daljini svjetla poštanske stanice. Jim osjeti kako je Mara odahnula s olakšanjem.

Tiho joj reče:

— Tamo ćemo dobiti konja, Maro, a onda smo ponovo brži.

Dok je to govorio, potpuno je bio svjestan da će ih Jack Donovan sigurno uhvatiti prije ili poslije...

Jedanput će se negdje neizbježno morati sukobiti s Jackom Donovanom.

XI

Kad su stigli pred kuću, zaustavili se i u sjeni verande raspoznali siluetu nekog čovjeka. Jim glasno pozdravi. Muškarac koji se polako

primaknuo nekoliko koraka uzvratiti mu pozdrav.

Unutra, u kući neko je dijete plakalo. Zatim se začuo meki ženski glas kako nježno pjeva uspavanku.

Preko, na drugoj strani kraj staja i korala iznenada začuše kako se još netko kreće. Vjerovatno pomoćnik staničnog agenta. Jim se mogao zakleti u sve na svijetu, da je taj pomoćnik u rukama već držao spremnu pušku.

Jim glasno progovori:

— Ja sam sa ženom na putu. Jedan konj je izgubio potkovu i povrijedio kopito. Dobar je to konj i ozlijeđenio kopito će ponovo zacijeliti. Htio bih ovdje kod vas zamijeniti životinju.

Time je sve kazao. Dalje je sve ovisilo o čovjeku pred njim, da li će prihvatiti ponudu ili ne.

Čovjek mu odgovori:

— Pridite malo bliže svjetlu što dopire kroz prozore. Tako... i tu sad sjašite!

Glas zvuči doduše odlučno, ali i vrlo prijazno.

Poslušali su ga. Tada im je prišao. Bio je to snažan čovjek meksikanskog podrijetla. Govorio je poput čovjeka koji je rođen u Sjedinjenim Državama i pohadao američke škole.

Na svjetlu ih je pažljivo promotrio i nije mu moglo izmaknuti, a da ne opazi koliko su bili iscrpljeni. Ako nije budala, odmah će mu biti jasno, da su na bijegu pred nekim ili nečim.

Ništa nije kazao, samo je polako obišao Marinog konja i pregledao ga na svjetlu.

U kući je dijete u međuvremenu prestalo plakati. Ženski je glas sve tiše i tiše pjevao, dok nije prešao u tiho mrmljanje.

Dijete u kući je zaspalo.

Stanični agent čučnu kraj bolesnog lijevog kopita Marinog konja i pažljivo ga pregledao. Podigao ga uvis, tako da je pod svjetlom što je dopiralo iz kuće sve mogao vrlo točno vidjeti.

Kad se uspravio, obrisao je ruke o hlače.

— Na žalost nemam konja za mijenjanje — reče im. — Ovo je zaista odlična životinja, ali ovdje je ne možete zamijeniti za drugu. Žao mi je. Jučer su nam neki Apaši koji su pobjegli iz rezervata oteli pet konja. Životinje koje su mi još ostale moram zadržati za zapregu poštanske kočije.

Zatim je šutio, kao da je sve kazao.

I Jim je neko vrijeme šutio, jer se morao pomiriti s tim novim razočaranjem.

Kad je napokon odgovorio, glas mu je zvučao prilično hladno:

— Znači, da nemamo sreće. Da li je moguće da nam vaša žena spremi nešto za jelo?

Čovjek je gledao u Maru.

— Da — reče napokon — to je moguće. Stranče, meni se čini da je vašoj ženi sada potrebno više od običnog predaha i malo jela. Pred kim zapravo bježite?

Pitanje je stiglo pomalo neočekivano, ali ipak je zvučalo nekako samo po sebi razumljivo. Jim Keene mu odgovori na isti jednostavni i direktni način:

— Bježimo od Jacka Donovana. Ne znam da li ste već čuli za njega.

Čovjek kimnu na to.

— Naravno — reče kratko. — Čak ga i poznajem. Nekada smo živjeli tamo gore na sjeveru. Imao sam mali ranč. Međutim, Donovan nas je otjerao kad je počeo stvarati svoje stočarsko carstvo. Da, poznajem ga. Uvijek iznova se događa, da

ljudi pred njim bježe. Zar je baš on osobno krenuo za vama?

Jim kimnu.

– Htio bih najprije odvesti svoju ženu u Tucson, prije no što se uhvatim s njim u koštac – reče i osjeti kako se Mara uplašila, jer je sada tek čula, što je on namjeravao učiniti.

Stanični agent se nagnu prema njima i pažljivo promotrivši Jima viknu prema stajama:

– Jose, raspali vatru da potkujem konja! – Zatim stade kraj otvorenih vrata kuće i reče: – Maria, imamo goste. Molim te, pobrini se za ženu. – Zatim se okrenu Jimu. – Ja sam dobar kovač – reče mu. – Mogao bih u kratko vrijeme napraviti takvu potkovu za ovog konja, koja bi spriječila da se kopito dalje kala. Trajat će to jedva dva sata. Vi se u međuvremenu pobrinite za svog pastuha i svoju ženu. Za dva sata možete nastaviti put. Da li je vaša prednost dovoljno velika?

– Vjerojatno – odgovori Jim.

Stajao je zatim još neko vrijeme na istom mjestu gledajući za čovjekom koji je sa šepavim konjem otišao preko do staja. Tamo se vjerojatno nalazila i mala kovačnica, onakva kakvih ima gotovo na svim poštanskim postajama.

Mara i Jim su ipak ovdje naišli na pomoć. Jim se uopće nije čudio da je naletio na čovjeka koji nije bio Donovanov prijatelj.

Donovan je stekao mnoge neprijatelje, što nije bilo nimalo začuđujuće, kad se pomisli na veličinu njegovog stočnog carstva.

Jim odvede Maru u kuću. Unutra ih je primila debeljuškasta žena koja je baš privezivala čistu pregaču.

Jim se nije dugo zadržao u kući. Izišao je da se pobrine za Royal Stara, koji je ipak bio prilično

iscrpljen zbog dodatne težine koju je posljednjih milja morao nositi.

I on se osjeća kao i ja, pomisli Jim. Možemo obojica mnogo izdržati, ali jedanput ipak dostižemo točku, kada dalje više jednostavno ne ide.

* * *

Jim se naglo trgnu, začuvši kako netko ulazi.

Ušao je divovski Crnac dobroćudno mu keseći zube.

– Konj je kao nov – reče Jimu. – Više ne šepa. Istrljali smo ga slalomom i nahranili. Ako vam se žuri...

Jim ustane i lagano zatetura. Vrti mu se u glavi, a koljena mu klecaju od slabosti i iznurenosti.

– Da – odgovori brzo – moramo odmah dalje.

Posegnu u džep i izvuče zlatnik od dvadeset dolara. Spustio ga na stol tako da je zazvečao.

Zatim pride ležaju i lagano uhvati Maru za rame.

Samo ju je blago dodirnuo. Ali onda je ipak morao postati odlučniji.

Mara je samo uzdahnula u snu poput djeteta. Kad je napokon otvorila oči i pogledala ga, još nije bila potpuno budna.

Napokon je došla k sebi.

– Oh, Jime – uzdahnu – zaspala sam. Oprosti mi, što si me morao buditi...

– Sve u redu, Maro – tiho joj odgovori. – Za tebe je ovo sve preteško i prenaporno. Ali dodi sad, najdraža, dodi. Moramo krenuti, konji već čekaju.

Osmjehnuvši se kimnuo je ženi staničnog agenta i njegovom crnom pomoćniku.

Zatim su izišli.

Vani ih je čekao agent držeći oba konja.

– Mnogo sreće! – reče im.

– Moje ime je Jim Keene – reče Jim. – Malo dalje prema jugozapadu imam ranč. Ako se iz ovog živ izvučem, javit ću vam se. Bili ste vrlo dobri prema nama. Hvala.

Na brzinu je podigao Maru u sedlo, sâm uzjahao Royal Stara i njih dvoje krenuše u noć. Već uskoro su skrenuli s poštanskog puta i popeli se na brežuljak s kojeg su mogli vidjeti staničnu zgradu.

Kad su se zaustavili i pogledali iza sebe, ugledali su Jacka Donovana.

Na svom je crnom pastuhu izronio iz noći i zastao pod svjetlom što je dopiralo iz stanične zgrade. Razgovarao je nešto s ljudima.

Jim polako ispusti dah.

– Ovo je bilo vrlo blizu promrmlja jedva čujno.

Mara ništa nije odgovorila, ali kad se nagnuo prema njoj, opazio je da sva drhti.

– Moramo dalje – nastavi Jim.

– Donovan noću ne može otkriti na kom smo mjestu sišli s poštanskog puta. Dobit ćemo priličnu prednost do jutra.

Oboje su istodobno potjerali konje.

* * *

Kad je Jack Donovan stigao pred poštansku stanicu i sâm je već bio na izmaku svojih snaga. Muči ga ljuta glad. A i njegov je divovski pastuh El Capitano također iscrpljen.

Pa ipak se to ni na jednom ni na drugom ne vidi.

I čovjek i pastuh djeluju tako imponirajuće, tako nezadrživo, tako prijeteći i tako silno.

Gledao je troje ljudi koji su stajali ispred kuće.

– Pa tebe poznajem – iznenada reče – ti si onaj Pedro Gonzales

koji mi je svojedobno krao goveda, tako da sam ga morao protjerati sa svoje zemlje. Otkad su to kradljivci stoke počeli raditi kao časni agenti poštanske linije?

Pedro Gonzales mu promuklim glasom i lažnom blagošću odgovori:

– Vi vrlo dobro znate, Donovan, da ja nisam krao vašu stoku. Nitko od nas malih farmera nije onda krao vašu goveda. Vi ste ih sami dali ukrasti od vaših ljudi, da biste imali neki razlog kako bi nas, male ljude, mogli otjerati sa zemlje. Što tražite ovdje?

Jack Donovan se tiho nasmije. Sjaja s konja i odgovori:

– Nanjušio sam dim kovačke vatre, a iz ove kuće dopire do mene miris neke kasno pripremljene večere. Zar Jim Keene sa onom djevojkom možda nije bio kod vas? I on i djevojka su trebali jaki obrok. Djevojčin je konj izgubio potkovu i šepao je. Gonzales, nemoj mi lagati. Poznaješ me, zar ne?

– Da, mister – odgovori Pedro Gonzales – ja vas uistinu poznajem, i te kako vas poznajem! I želim vam da vam čovjek kojeg sada progonite probije veliku rupu u želucu!

Donovan se samo glasno nasmijao. Okrenuo se prema crnom pomoćniku:

– Pobrini se za mog pastuha, i to dobro, crni čovječe, inače ćeš zažaliti, što si nešto propustio! – Zatim se obrati ženi: – A vi mi spremite dobar obrok, i to brzo, madame!

Žena pogleda muža, a on samo kimnu.

Agent krenu za Donovanom koji je otišao u kovačnicu i pregledao još užaren ugljen kovačke vatre. Položio je dlan na nakovanj i osjetio da je još topao. Sve je mirisalo po spaljenom kopitu, a i voda u sudu za gašenje također je još bila topla.

Okrenuo se prema Gonzalesu.

– Dakle?

– Bili su ovdje – odgovori Pedro Gonzales polako. – Otišli su. Bili su ovdje dva puna sata. Konji su im se mogli malo odmoriti. A noć im pomaže da steknu malu prednost. Vaš pastuh je na rubu izdržljivosti i snage.

Donovan ništa nije kazao. Otišao je do kuće, ušao i sjeo za stol. Nepomično je sjedio zatvorenih očiju i djelovao kao da spava.

Pedro Gonzales je stajao kraj vrata u samom kutu prostorije i netremice ga promatrao. Nije bio siguran da spava. Jack Donovan je poput opasne divlje zvijeri čiji je mir uvijek varljiv, a instinkt da predosjeti opasnost uvijek je budan.

Pedro Gonzales naglo pomaknu ruku.

Donovan u istom trenutku otvori oči. Varljivom blagošću reče:

– Pusti to, Pedro!

Zatim nastavi drijemati.

Kad je Pedrova žena nešto poslije donijela jelo za Donovana, on ponovo otvori oči.

Tek što je na brzinu pojeo svu hranu, dignuo se i posegnuo u džep.

I on je bacio na stol zlatnik od dvadeset dolara. Bilo je to zaista velikodušno plaćanje, jer je i najbolji kauboj u toj zemlji zaradivao jedva trideset dolara mjesečno.

Zaobišao je stol i krenuo prema vratima.

Kraj vrata zastane i vikne:

– Dolazi ovamo, Pedro!

Pedro mu pride stisnutih očiju poput divlje mačke na oprezu.

– Molim? – upita ga.

– Što je ono bilo? – upita ga Donovan prijazno. – Zar nisi malo prije kazao, kako bi želio da mi onaj tip kojeg progonim prosvira metak kroz želudac?

Pedro Gonzales pogleda Donova-

nu u oči i ugleda u njima ironičan sjaj. Shvatio je da je još imao vremena da se spasi. Trebao je samo kazati, da nije tako mislio. Trebao se samo ispričati.

Ali bio je preponosan za to. Stoga prkosno odgovori:

– Tako je, sir. Baš tako sam kazao, i to još uvijek mislim!

Na to Donovan zamahnu. Njegov je udarac stigao brzo poput munje i potpuno iznenada. Djelovao je poput udarca kopitom.

Pedro odleti u udaljeni kut prostorije, a Donovan izide. Tu je pričeka na crnog pomoćnika da mu dovede pastuha.

Donovan uhvati Crnca za nos, i tako čvrsto mu ga stisnu da je jadni momak počeo plesati od muke.

– Jesi zaista sve dobro napravio i ništa propustio?

Ispusti ga, a Crnac počne ječati od bola, jer mu se činilo da su mu vrata prignječila nos.

– Da, sir – s mukom odgovori.

Na to se Donovan nasmijao grohotom i uzjahavši konja pojurio u noć.

Upravo je još stigao da izmakne pucnjevima. Maria Gonzales je naimen izišla s puškom iz kuće, ugledala Donovana kako nestaje u mraku i osula vatru za njim.

Međutim, Donovan je bio predaleko. Nijedan od metaka nije pogodio ni njega ni njegovog pastuha.

Donovan iznenada obuzda konja i okrenu ga natrag.

Kad se vratio pred zgradu, ugleda samo ženu s puškom. Shvatio je da nijedan od dvojice muškaraca nije pucao na njega.

Samo se nasmijao, okrenuo konja i nastavio potjeru.

XII

Prvo sivilo zore osvijetlilo je noćnu tamu. Jim je promatrao Maru i

njenog konja. Već je na tom prvom, ranom jutarnjem svjetlu mogao jasno raspoznati, da ni ona ni njen konj ne mogu više mnogo podnijeti.

Dva sata odmora u stanici nisu bili dovoljni.

Poštanski put vodio je preko vinskog prijelaza. Kad su stigli na planinsko sedlo, ugledali su malu rijeku koja je tekla od istoka prema zapadu i vjerojatno se negdje na zapadu ulijevala u Santa Cruz River.

Preko rijeke je vodio most, jak drveni most čvrsto osobljen na kamene, strme obale. Rijeka je presahla u bijedan potok. U kišna se doba sigurno pretvara u bučnu bujicu koja potpuno onemogućuje svaki promet tim putem.

Zato je poštanska i teretna kompanija i izgradila taj most.

Dok su se Mara i Jim polako spuštali prema mostu, Jim je umorno razmišljao, kako će i Jack Donovan sigurno prijeći preko mosta, jer se inače te strme, kamene obale nisu mogle svladati.

Jim ponovo osjeti želju da iskoristi tu mogućnost i što su bili bliže mostu, to je napast bila veća. Sve jače se branio i protiv samih misli na tu mogućnost. Njegov ponos i sve dostojanstvo nisu mu to dopuštali.

Stigli su do mosta. Kopita konja tutnjila su preko tvrdih greda mosta. Nekoliko trenutaka poslije našli su se već na drugoj obali.

Put se ponovo blago uspinjao. Nedaleko od mosta, ali ipak već nekoliko metara više od njega nalaze se stijene s desne i lijeve strane puta, velike stijene koje djeluju poput novih i starih tornjeva neke ogromne utvrde.

Stigavši do tih stijena, Mara ispusti tihi uzdah i zanjiše se u sedlu. Jim je više nije mogao prihvatiti.

Pala je s konja na tvrdi, kameni put.

Kad je Jim kleknuo kraj nje i uzeo je u naručje, još jedanput otvorila oči. Gledajući ga na prvom, sivom jutarnjem svjetlu s naporom prošapće:

— Oprosti mi, Jime, ali ja više ne mogu...

Ne uspije dovršiti rečenicu, nego sklopi oči i ponovo utone u besvjesno stanje.

Jim ju je nekoliko trenutaka još držao u naručju. Slušao je disanje konja i osjećao vlastitu iscrpljenost poput olova u svim udovima.

Dodavola, pomisli, zašto samo dopuštam da me jedan zločinac koji nije bio ništa drugo do bandita i ubojice najgore vrste, toliko progoni i muči? Zašto mu se ne suprotstavim u borbi, koju on očito tako želi?

Zašto ne pucam u njega, kad stigne do mosta? Onda bi za Maru i mene sve bilo u redu!

Napokon se pokrenu s mjesta i odnese Maru između stijena. Tu ima malo trave, grmlja, pa čak i manjeg drveća.

Oba konja ga slijede s posljednjim djelićima snage.

Nježno je položio Maru na zemlju, skinuo sedla sa životinja i priredio Mari donekle ugodna ležaj. Za konje ne može učiniti mnogo, ali su oni već sami legli na svjež, orošenu travu i počeli grickati zelene vlasi.

Jim uzima pušku i traži mjesto s kojeg mu se pruža dobar pogled na most, a istovremeno i dovoljno slobodnog prostora za pucanje.

Zatim počinje čekanje. Za Jima veoma teško čekanje. Još ne zna, što će učiniti, kad se Donovan pojavi. Još uvijek o tome razmišlja i koleba se.

Pita se da li je u stanju da pobijedi Donovana.

Da, još prije samo nekoliko dana osjećao se tako snažno i nepobjedivo da je bio uvjeren, kako sa svakim protivnikom može izaći na kraj.

Ali tada mu je Donovan skoro slomio kičmu i Dwight Keene mu je morao priteći u pomoć.

Čak ni tada Jim Keene nije htio ni samom sebi priznati, da je to za njega bila sretna okolnost. Sav njegov ponos i sva njegova ambicija još su ga u tome sprečavali. Poput svakog mladog čovjeka prepunog optimizma čvrsto je vjerovao kako će slijedećeg puta imati više sreće i pobijediti Donovana.

Tada je započeo njihov bijeg, ujahali su u zamku postavljenu u Apaškom klanu, toliki su ljudi poginuli, a iznenada je postao odgovoran i za Maru i iznenada su mu također dvije stvari postale jasne: volio je Maru. Donovan je ne bi poštudio, ako njega pobijedi.

Donovan ni ne sumnja da Mara zna sve o njemu. Neće je pustiti da pobjegne, jer je ona bila posljednji protivnik koji zna da je on nekada bio ozloglašeni El Lobo.

Jim je umornim, krvlju podlive-nim i podbulim očima zurio preda se.

Sivilo jutarnjeg svjetla polako nestaje. Svijet se posvuda oko njega počinje prelijevati u svojim jarkim bojama; osvanuo je još jedan vedar, sunčani dan. Jutro je još svježije, mlado i prekrasno. Za tako divnih jutara čovjek je obično sretan i zahvalan što je uopće živ i uvjeren je da život za njega skriva još toliko lijepih i neotkrivenih stvari. Međutim tog se dana Jim Keene nije tako osjećao.

Pred njim je most. A iz tog pravca mora stići i Donovan!

Još nije donio konačnu odluku! Predosjećao je da će to učiniti tek

u posljednjem trenutku. Boji se svoje odluke jer kako god da odluči, za njega njegova odluka neće biti dobra. Ukoliko iz zasjede puca na Donovanu izgubit će poštovanje prema samom sebi. A ako se s njim bori, onda vjerojatno neće preživjeti.

Umorno obriše rukom mršavo lice prekriveno gustim čekinjama neobrijane brade. Protrlja zatim i umorne i tako zacrvenjene oči koje su ga bolno pekle.

Kad je skinuo ruku s lica, ugledao je Donovana! Polako se spuštao poštanskim putem niz padinu. Njegov je crni pastuh umorno koračao. Životinja je iscrpljena i ne može dalje. Ponekad se spotiče o kamenje skriveno pod prašinom na putu i tada svakog puta opasno zatetura.

Da, taj crni pastuh El Capitano isto je toliko iscrpljen kao i njegov Royal Star i Marin konj, koji je do-duše nosio skoro pedeset kila manje, ali i bio slabiji od pastuha njih dvojice.

Jim repetira pušku. Znao je da Donovan još nije bio dovoljno blizu, a da bi taj zvuk mogao čuti. Njegov je konj stvarao previše buke. Sigurno je krkljao dišući, a kopitima je lupao po prašini i kamenju.

Donovan se zaustavi na udaljenosti od otprilike dvadeset metara ispred mosta.

Donovan podignu pogled i s napezanim se zagleda na drugu stranu obale.

Jim Keene je dobro znao da ga Donovan ne može još otkriti. Jimo-vo je sklonište odlično. Jim je stajao iza stijene koja mu seže do grudi. Na toj stijeni ima malo zemlje, tako da su tu izrasli i neki kržljavi grmovi koji mu zaklanjaju glavu.

Donovan ga sasvim sigurno još ne može vidjeti, pa ipak Jim iznenada osjeti, kako Jack Donovan točno

zna gdje se on nalazi, kao da može gledati kroz stijenje i grmlje.

Jimu zdrav razum govori da je to potpuno nemoguće.

Jim Keene drži pušku pred sobom na stijeni. Iznenada je diže do obraza, i čvrsto stisnuvši kundak gađa Donovanu.

Da, bilo bi tako jednostavno da sad samo povuče obarač. Bilo bi potpuno sigurno, jer bi ga mogao pogoditi točno u srce: Donovan naime nepomično sjedi na sedlu, još obazrivo njušeći i ogledajući se oko sebe.

Jim osjeti kako ga hvata lagana drhtavica. Da, bilo bi to tako lako. Onda odjednom ne bi imao više briga. On i Mara bi se napokon mogli odmoriti, ne bi morali više bježati. Mogli bi polako nastaviti put, vjenčati se u Tucsonu i vratiti kući na ranč, kojemu je jedini zakonski nasljednik on sam, Jim Keene.

Mara! Život s Marom bit će tako lijep. Iznenada ga obuze divlja želja da povuče obarač. Donovanu je još držao na nišanu. Tada odjednom povuče obarač i prolomi se hitac. Već u samom trenutku povlačenja Jim Keene se trgnuo iz svoje ošamućenosti i svjestan onog što čini, naglo trgnu pušku u stranu, tako da je u posljednjem trenutku od sigurnog pogotka postao to samo hitac za upozorenje.

Metak proleti daleko od Donovanove glave i udarivši desno od nje ga o prašnjavo tlo podignu mali oblacić.

Donovan je reagirao potpuno drugačije no što je Jim očekivao. Nije se bacio s konja ni potražio zaklon. Ne, potpuno je mirno ostao u sedlu.

Čak je pritjerao konja sasvim do mosta, tu se zaustavio i sjahavši vezao konja za ogradu.

Zatim skinu opasač s oružjem, kaput i šešir. Sve to je objesio na sedlo.

Podignu obje ruke i stupi na most. Hodao je polako i mirno. Nakon nekoliko koraka tijelo mu se, ukočeno od dugog jahanja, polako počelo opuštati. Jasno se vidjelo kako mu svi pokreti postaju gipkiji i lakši.

Dolazi do sredine mosta, razoružan i visoko podignutih ruku. Točno na sredini se zaustavlja i više:

— Dakle, ponosni moj junačino, zaista pošteno od tebe, da me samo upozoriš. Mogao si me jednim jedinim metkom ubiti i tako me se riješiti za sva vremena. Ali možda i ne, jer bih te u tvojim snovima i tvojim mislima cijelog života progonio i mučio. Dakle, Jim Keene, onda su nas omeli u našoj borbi, kad me tvoj otac s leđa napao. Došao sam da nadem istinu. Odgojili su te u silno jakog i ponosnog momka, koji bi mene trebao pobijediti. Ti si njihovo zajedničko djelo. Dodi zato, momče, želim da pobijedim i njih i tebe. I to mora biti sad! Dodi samo! Ili se možda bojiš?

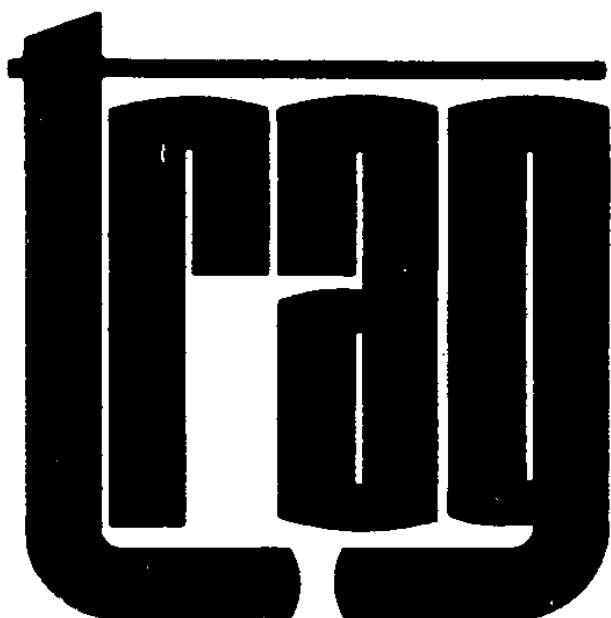
Spustio je ruke i mirno ih podbočio o kukove.

Čekao je...

Jim se još nalazi u dobrom zaklonu, još drži spremnu pušku u rukama i njega na nišanu. Sluša Donovanove riječi, ali se bavi sobom i razmišlja o svim svojim potezima i činovima.

Zamalo da je ubio Jacka Donovanu iz zasjede. Tek je u posljednjem djeliću sekunde spriječio taj kobni hitac.

O, bože moj, gorko pomisli, zar je sa mnom došlo tako daleko, zar se već toliko bojim Jacka Donovanu? A pri tom sam još do prije samo nekoliko dana bio ponosan momak koji je vjerovao u svoju pobjedu,

TRAG
SERIJA KRIMINALISTIČKIH BESTSELERA U DŽEPNOJ
KNJIZI!

Glasovita djela u dostupnim izdanjima svakog 13.
u mjesecu, na povećanom broju stranica!
»Vjesnikova« biblioteka TRAG opravdava književnu
vrijednost trivijalnog žanra krimića!

prepun želja da se još jedanput sukobi s Donovanom. A sada...

Odloži pušku, ne repetiravši je ponovo. Okrenu glavu i pogleda iza sebe.

Tamo iza stijena leži Mara. Toliko je iscrpljena da je njen san sada više nalik besvijesti. I sigurno nije ni čula njegov hitac.

Spava i ništa ne zna. Ako sada side na most da se bori s Donovanom, Mara neće ništa znati.

Što ako ga Donovan ubije? Ne usuđuje se ni pomisliti što će se onda dogoditi. Njegove misli lutaju dalje i protiv njegove volje.

Ako Donovan pobijedi i ostane na životu, tražit će prvo Maru i naravno, odmah je naći. A onda...

Osjeti kako ga oblijeva vrućina od straha, jer Donovan je bio El Lobo, a El Lobo je bio obična, podmukla ubojica. Od njega se dakle moglo očekivati i najgore.

Jim Keene još jedanput uze pušku u ruke. Ovog puta je repetira. Zatim nanišani na El Loba.

Ali nije mogao povući obarač.

Ne!

Drhteći ispusti dah i vrati pušku na stijenu.

— Ne mogu — promuklo reče i pesnicom udari o stijenu. — Ne mogu! Jednostavno ne mogu! Čak i kad se radi o mom životu i o Marinom životu! Ne mogu!

Skinu opasač s revolverom i baci ga na tlo. Zatim odbaci i šešir.

Polako zaobide stijenu i konačno stupi u vidokrug El Loba.

— Dodaj, dodaj samo, momče! — viknu ovaj — dodaj samo, junački sine! Danas ćemo još jedanput pokušati, zar ne? Tvoja su me četiri oca uz tvoju pomoć željela pobijediti. Sada su mrtvi. Ali ja njih i sada, sada kada su mrtvi, još uvijek želim pobijediti. Dodaj samo, momče, dodaj i dobro se bori!

Jim se približava korak po korak.

A sa svakim korakom nestaje malo po malo njegov strah.

Osjeća kako u njemu raste ledena hladna odlučnost.

Da, borit će se i dat će sve od sebe!

Zaustavlja se i stoji pred Donovanom. Gledaju se ravno u oči i u tom trenutku iz Jima nestaje sve misli o poštediti njegova tijela i očuvanju njegova života. Njime je ovladala samo još surova i neumoljiva želja za pobjedom.

Borit će se za svoj i Marin život! Da, borit će se!

Stoje točno na sredini mosta, jedan nasuprot drugom. Most je vrlo širok, dovoljno, da se dvojica kola mogu mimoći.

Jim Keene je taj, koji napada.

Naglo se baca prema Donovanu, baca svih svojih devedeset kila na njega i odozdo mu zabija dva direktna udarca: jednog u područje jetre, a drugi u želudac.

Oba puta pogada, ali već dobiva i Donovanovu desnicu u bradu. Donovan ga nije uspio zadržati. Ruši se natraške na zemlju, a Jim skače na njega.

Jim osjeti Donovanove noge na grudima, odbačen prevrće se natraške, skače na noge i stiže još u posljednjem djeliću sekunde izbjeci Donovanov napad. Pogada Donovan, kad ovaj kraj njega pada u prazninu.

Baca Donovanu na ogradu mosta. Tu ga prikliva i objema rukama pogada. Tada dobiva udarac u vrat i Jim ostavši bez zraka mora ustuknuti pred protivnikom.

No, samo sekundu dvije poslije Jim se oporavlja, dolazi do daha. Ostaje na mjestu i njih dvojica se sad jedan nasuprot drugom počinju zasipati tvrdim udarcima. Obojica otvoreno, bez pokrivanja prihvaća-

U PRODAJI NA SVIM KIOSCIMA

40 dinara

MAGAZIN

144 stranice

LITERARNE PRIČE:

KRIMI PRICE:

FANTASTIČNA PRIČA:

WESTERN PRIČA:

KRATKE PRIČE:

STRIPOVI:

ZNACKA!

I KOD VAŠEG PRODAVAČA NOVINA!

ju udarce protivnika, samo da bi i sami mogli udarati. Žele da vide tko može više izdržati i jače udarati.

Jim iznenada više ne može podnijeti. Zastaje, a Donovan reži još promuklije, udara još tvrde, tjera ga sve bliže i bliže ogradi na mostu.

Ali u trenutku, kada se još žešće i divljije želi baciti na Jima, Jim se pogiba i zabija rame svom snagom o Donovanovo koljeno. Ovaj pada preko njega. Tada se obojica počese valjati po tvrdim gredama mosta. Zadihano dahću, rokću i reže. Zatim se stenjući ponovo uspravljaju, nastavljaju borbu stojeći, prsa o prsa, a Jim budno pazi da ga silovite Donovanove ruke ne bi ponovo dohvatile i obujmile svojim čeličnim stiskom.

U tom se trenutku Donovan snažnim trzajem čupa iz Jimova klinča. Trajalo je to samo djelić sekunde, i odmah zatim Donovanove se ruke spojiše oko Jimova vrata. Njegov je stisak ličio na čeličnu omču.

Jim odmah shvati da je to opet jedan od Donovanovih trikova iz kojeg se neće tako lako izvući. Hvata Donovana za ručne zglobove i pokušava makar na trenutak olabaviti čelični pritisak Donovanove omče.

Bori se za zrak.

Stisak Donovanovih ogromnih ruku ne popušta, on je toliko snažan, da Jim ne uspijeva čak ni palac ugurati pod Donovanov mali prst. Donovanov je pritisak sve snažniji.

Jim osjeti kako ga ponovo obuzima bezglava panika. Sve se ponavlja, podsjeća na onaj trenutak, kada ga je Donovan isto tako nemilosrdno stiskao u čeličnom obruču svojih ruku i njemu se činilo da će mu svakog trenutka poprskati kičma i sva rebra.

Jim ga pokušava pogoditi. No Donovan ga drži malo dalje od sebe. Pri tom divlje i već siguran u pobjedu kesi svoja dva niza bijelih i životinjski jakih zubi.

Jimu se već mrači pred očima. Sve mu se okreće u glavi. Već mu je maloprije od napora borbe počelo ponestajati zraka. A sad je tako daleko da mu se čini da je s njim uskoro gotovo. Još je toliko priseban da to može realno ocijeniti. Iako Donovana pokušava pogoditi nogama, ne uspijeva. Donovan ga ne ispušta iz stiska, a Jim osjeća kako sa zrakom nestaju i posljednje rezerve njegove snage.

Kada ga Donovan tada odjednom oslobađa svog stiska, Jim se isprva uopće ne može snaći, jer se to tako neočekivano dogodilo.

Jimovo lice je podbulo i već potamnijelo. Dahće hvatajući zrak, osjeća kako mu koljena klecaju i prijete da ga izdaju. Posrćući se ruši natraške i u zadnjem trenutku pronalazi oslonac hvatajući se za ogradu na mostu.

Međutim, Donovan mu ne daje nade. Slijedi ga, dvaput ga pogađa pesnicama, s lijeva i s desna, a zatim ga hvata za opasač i za košulju.

Diže ga uvis i tu ga na svojim ispruženim rukama trese u zraku.

Tako ostaje nekoliko trenutaka. Zatim se pokrenu očito s namjerom da Jima zavitla preko ograde u rijeku.

Rijeka pod njima sada je plitka, a ponor do površine vode dublji od deset metara. Jim bi se u toj plitkoj vodi smrskao o nazubljeno i oštro stijenje riječnog korita.

U tom se trenutku prolomio gromki hitac. Donovan iznenada počeo drhtati kao da mu je teret postao pretežak.

Pokušava još posljednjom snagom baciti Jima u dubinu, ali tetura

SVAKE DRUGE SRIJEDE

SFINGA
k a n d i n a v k e

NA SVAKOM KIOSKU!

natraške pritisnut teretom Jimova velika tijela. Jim pada na ogradu, grčevito se hvata za nju i u posljednjem se trenu uspijeva prebaciti na most.

Podigavši pogled spazi Donovanu koji kleči na mostu i s vidnim naporom diže glavu. Jim okrenu glavu i pogleda u istom smjeru kamo je Donovan zurio.

Ugledali su Maru sa zadimljenom puškom.

– Tebi uvijek netko pomaže protiv mene – s mukom izusti Donovan. – Dva si puta imao sreće, momče.

U slijedećem trenutku Donovan pade na lice i više se ne pomaknu.

Jim se čvrsto pridržavajući za ogradu mosta polako stade približavati Mari, učinivši tek nekoliko koraka prije no što mu se ona trčeći zaletjela ususret.

Nedaleko ispred njega ispustila je pušku i bacila mu se u zagrljaj.

– Jime, o Jime, ovo je bilo užasno...

Neko su vrijeme stajali tako, čvrsto zagrljeni, ništa ne govoreći. Jim odjednom osjeti kako se lagano vraća u život.

* * *

Slijedećeg su jutra nastavili put. Donovanu su sahranili među stijenama. Jahali su prema Tucsonu. Odakle su poslali guverneru Donovanov dnevnik koji su pronašli u njegovoj odjeći. Poslije toga ostali su još čitav tjedan u Tucsonu. I ko-

načno su na konjima krenuli kući, na svoj ranč.

Nisu žurili. Nekoliko su puta prenoćili uz tihu logorsku vatru pod vedrim nebom. Bilo je to njihovo bračno putovanje.

Samo su još jedanput govorili o Donovanu. Jim je bio taj koji je odjednom kazao:

– Ja ga jednostavno nisam mogao pobijediti, i to je zapravo dobro.

– Susrevši Marin začuden i upitni pogled, dodao je: – Postoje dvije stvari zbog kojih sam sretan. Moja su me četiri poočima odgojila do duše s vrlo određenim namjerama: da ja za njih pobijedim Jacka Donovanu, ali ipak su me odgojili tako, da nisam u stanju da ubijam iz zasjede. A to je ono, zbog čega sam danas istinski sretan. A drugo: to je činjenica da nisam mogao pobijediti Jacka Donovanu. Spoznao sam kako ni ja nisam nikakav natčovjek. Svaki bi čovjek zapravo trebao biti svjestan svojih mogućnosti. To bi ga učinilo skromnijim. Maro, hoćeš li moći preboljeti što si bila prisiljena da pucaš na Donovanu?

Upitao ju je to ne prikrivajući strepnju.

– Što sam drugo mogla učiniti?

– odgovori mu Mara pitanjem. – Nije te smio ubiti. Da, mogu to preboljeti. Već danas mi se sve to čini samo poput neke teške noćne more.

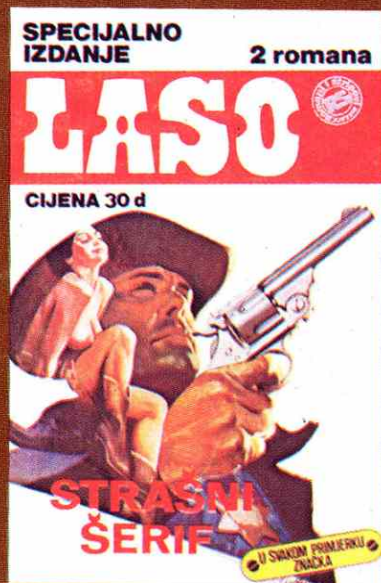
– Tako je – zamišljeno promrmlja Jim – život je tek pred nama.

KRAJ

U PRIPREMI:

**Michael Syson:
ORLOVO KRILO**

**Kod svog prodavača novina
kupite i specijalno izdanje
sa dva romana**

LASO - SPECIJALNO IZDANJE